

Dzień

Pomocza

24 stron
Cena 20 --

DRAZ WYDAWNICTWA:

**DZIEŃ GRUDZIĄDZKI ILUSTROWANY — DZIEŃ BYDGOSKI ILUSTROWANY — GAZETA GDANSKA
DZIEŃ KOCIEWSKI — GŁOS NIEZAWSKI (DZIEŃ CIECHOCIŃSKI) — GAZETA MORSKA ILUSTROWANA
DZIEŃ TCZEWSKI ILUSTROWANY — DZIEŃ CHEŁMIŃSKI — GAZETA MOGILEŃSKA**

REDAKCJA: Toruń, ul. Bydgoska 56, telefony 29-90, 29-01, 29-02, 29-60 (nocny). — **ADMINISTRACJA:** Toruń, ulica Bydgoska 56, telef. 29-78 (kierownik administracji). — **FILIA ADMINISTRACJI:** Toruń, ulica Szeroka 42 I piętro, telefon 29-89 — P. K. O. 206.874.

W dniu święta Zmarłych

Dzień Zmarłych. Dzień tych, którzy Zmartwychwstaną w Panu.

W tym dniu uprzytomniamy sobie krótkotrwałość naszej ziemskiej wędrówki i małość naszych ziemskich trosk. Dzień wieczności... Dzień duszy nieśmiertelnej...

Lecą z drzew żółte, brunatne, czerwone liście... Zeschnięte, pomarszczone zaścielają ziemię melancholijnie szeszczącym pod naszymi stopniami kobiercem. Martwe liście... A przecież tak niedawno jeszcze cieszyły nasze oczy swą soczystą zielenią... I nasuwa się mimowoli myśl: jesteśmy jak liście. Zeschłe liście zamieniają się w próchnicę, użyźnią ziemię pod przyszłe drzewa, przyszłe rośliny... Powinniśmy tak żyć, tak pracować, by tym, co po nas przyjdą było łatwiej, lepiej...

Idziemy na cmentarz. Jedni z nas idą na cmentarze wielkomiejskie, najczystsze kosztownymi pomnikami, inni na ubogie ciche cmentarzyki wiejskie. Jedni niosą naręcza kwiatów, inni skromne świerkowe wianki. Ale wszyscy czujemy to samo. Ten sam ból szarpie nam serce bez względu na to, czy ten, kogośmy kochali, spoczywa pod płytą marmuru, czy też w biednej, nieodarniowanej mogile.

Chwieją się na wietrze wiatki płomyki lampek. Do oczu nabiegają łzy... Ogarniają nas wspomnienia. W pamięci jawią się słowa, których nie usłyszy-

my już nigdy, uśmiechy, których nigdy więcej nie zobaczymy, jawią się ludzie, co odeszli od nas na zawsze... Nigdy — ileż bezsilnej rozpaczki mieści się w tym słowie!

Nisko pochylamy się nad mogiłą. Przecież tu właśnie leży ktoś, bez którego — wydawało nam się, — że żyć nie potrafimy, nie zdołamy... Tam znów pochowaliśmy wszystkie nasze nadzieje, wszystkie plany na przyszłość... Inna znów mogiła kryje całą naszą radość życia, jak gdyby człowiek, który odszedł, zabral ze sobą do grobu wszystkie jego barwy. Po jego śmierci świat dziwnie szarzył... Nie zostało nam nic, nic, tylko ta mogiła...

A przecież są wśród nas i tacy, co nawet tego nie posiadają. Nawet drogiej mogiły... Po wsiach, po miastach są matki, żony, siostry, które nigdy mo- zył swych najdroższych nie ujrzą, nie przystroją ich, nie ukwiecą w dniu Zadusznym. Wspólne groby, bezimiennie mogiły żołnierskie, rozsiane po całej polskiej ziemi, kryją ich bliskich. Został im tylko Grób Nieznanego Żołnierza.

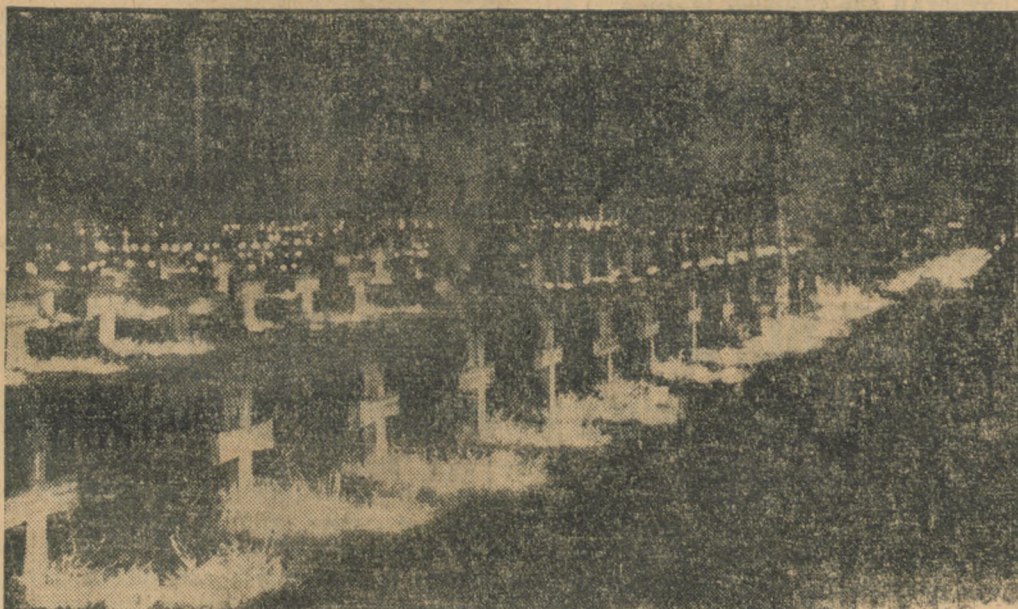
W dniu Święta Zmarłych wspominamy jednak nie tylko naszych krew-

szli... A smutek ogarniający tych, co żyją jest jakiś dziwny, jakiś nieokreślony... Na myśl przychodzi wieczność...

Przez niemal półtora stulecia walczyła Polska o swą wolność i niepodległość, walczyły pokolenia, zrodzone w niewoli. I nie ma na całym obszarze Polskiej miejsc, gdzieby nie ostały się ślady tej walki.

Nie ma w Polsce, jak długa i szeroka, piędzi ziemi, nie poświęconej krwią poległych w boju o wolność, ziemi, w której składając doczesne szczątki bohaterów, śpiewano nad grobem: „niech się Polska przyśni Tobie”...

Spoczywają w ziemi polskiej kosynierzy Kościuszkii ofiary rzezi na Pradze; żołnierze Józefa Poniańskiego i uczestnicy wyprawy na wschód Napoleona; pod chorągiew Piotra Wysockiego i powstańcy 1863 roku; ci uwierzyli w „wiosnę ludów” i ci, co poszli w bój z Langiem i czemi ks. Brzóska; ofiary caratu na miejscu straceń w Cytadeli i Kapuściński i Wiśniewski, straceni na wzgórzu Janowskim pod Lwowem; polegli w roku 1905 i od roku 1914 do

nych i przyjaciół. W dniu tym rozpamiętujemy również życie wielkich ludzi, życie bohaterów. Leżą oto tak samo, jak inni, cicho, ziemią przysypani, lub głazem przywaleni, chociaż byli wielcy, byli potężni. Ale gdy o zwykłych ludziach myślą w dniu Zadusznym tylko ich rodziny i przyjaciele, o nich myśli cały naród, cały naród ich wspomina, rozpamiętuje ich czyny, pielgrzymuje do ich grobu, by zacerpnąć siły i otuchy. Bo choć ciało w proch się obróciło — potęgą ducha zwyciężyła śmierć.

Płoną na grobach światełka. W zmierzchu jesiennym wędzną kwiaty. Usta szepcą modlitwy za tych, co odesz-

li: od Kielc i Łowczówka, od Krzywopłotów i Sącz z zachodzie kraju, po Mokotów i Rokitną na szlaku besarabskim; po Polską Górę i Kule w uroczyskach bagien polskich; wreszcie ci, co przez dwa lata bronili wolnej już Polski i spoczywają snem wiecznym na zachodnich i wschodnich rubieżach Polski: i pod Cieszynem i na pobożowskich górnośląskich, i na całej przestrzeni od Dźwiny po Dniepr...

W dniu 1 listopada zapłoną znicze w miejscach symbolizujących walkę o niepodległość. Zapłoną na Reducie Sowińskiego i przy Krzyżu Traugutta i u szosu Pił-

Carmen

oraz szereg innych a. s. dzieł muzyki operowej w wykonaniu najświetniejszych śpiewaków, odtwarza najpiękniej radio

ELEKTRIT
ODBIORNIK NAJWYŻSZEJ KLASY!

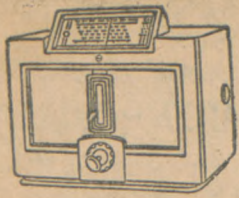
ciu Poległych i przy Krzyżu Rzezi Pragi i na polach Olszynie i Grochowskiej i na kwaterze legionistów na cmentarzu wojskowym i na grobie Nieznanego Żołnierza i na kopczyku Józefa Piłsudskiego na polu Mokotowskim.

I wszędzie tam, gdzie śnią o Polsce ci, co za nią polegli, lub dla niej żyli.

I gdy zadumani staniemy nad pomnikiem wiecznej chwaly, zwróćmy się myślą do jednego z największych, najdroższych sercem naszym pomników TEGO, co swą krwią i życiem: „Oparty mieczem na grobie Ojczyzny, całun jej w sztandar zamienił zwycięski”.

Dziś Serce całej Polski przy Sercu na Roscie... a pamięć całej Ojczyzny przy wawelskim grobow-

**RADIO
ODBIORNIKI**

PHILIPS

wszystkie typy

E. SIWIEC

TORUŃ

UL. ŻEGLARSKA 31

7238

Naczelnny Wódz dziękuje Polskiemu Białemu Krzyżowi
tej organizacji, która

„element serca sprzęga z elementem rozumu“

Warszawa. Wczoraj obradował w Warszawie zwyczajny walny zjazd delegatów okręgów i kół Polskiego Białego Krzyża.

Wielką salę reprezentacyjną Rady Miejskiej wypełniły delegatki PBK z całej Polski.

Na otwarciu zjazdu przybyła pani Marszałkowa Aleksandra Piłsudska.

O godz. 10,45 przybył na zjazd pan Marszałek Śmigły-Rydz, któremu zgotowano długą i serdeczną owację.

Gdy po otwarciu obrad p. Marszałek skierował się ku trybunie, by wygłosić przemówienie, sala znowu zatrzęsa się od oklasków.

P. Marszałek wygłosił do delegatek P. B. K. następujące przemówienie:

— „Szanowni państwo, mogłem przyjść tylko na krótką chwilę, aby ją spędzić wśród państwa. Niemniej jednak przybyłem, aby złożyć podziękowanie wam jako przedstawicielom Białego Krzyża, za tę pracę, którą dajecie dla wojska, a którą niejednokrotnie starałem się jaknajdobitniej, w sposób odpowiadający mojemu głębokiemu przekonaniu ocenić. Momentem, który — poza konkretnymi osiągnięciami rezultatami — zwraca jeszcze moją uwagę, jest charakterystyczne znamię pracy Białego Krzyża, znamię bardzo rzadko spotykane w pracy społecznej polskiej, współdziałanie, sprzężenie w pracy dwóch elementów, które tak trudno się sprzęgają, — elementu serca z elementem rozumu. Wiemy, że z chwilą, gdy serce samo dominuje, łatwo poddaje się ono wielkim wzlotom, ale też łatwo opada, łatwo ulega przeciwnym nastrojom. Z drugiej strony wiemy, że gdy tylko rozum działa, łatwo daje się on wprzódz nie w pracę dla interesu ogółu, ale często w pracę dla interesu osobistego. Jeśli mówię, że w pracy Białego Krzyża jest to wyjątkowe sprzężenie i współdziałanie obu tych elementów: serca — afektu i rozumu — zimnego rozsądku — to mówię tak, bo wiem, że pracą waszą kieruje nie tylko serce, pociągnięte tchnieniem legendy rycerskiej wojska. Nie tylko to serce, które musi silnie bić, gdy słyka się z wojskiem w czasie jakichś wielkich, solennych

uroczystości, kiedy to aparat wojski i jego głęboka symbolika muszą przyspieszyć rytm serca. Ale napewno, obok tego serca pracą waszą kieruje jeszcze rozum, myśl jasna, zdająca sobie sprawę z tego, że wojsko jest najdobitniejszym wykładnikiem naszej racji stanu, najsilniejszym i najpew-

niejszym gwarantem przyszłości i rozwoju naszego państwa. Dlatego też szczerze i gorąco życzę państwu osiągnięcia jak najlepszych rezultatów waszej pracy i życzę, ażebyście zdobywali coraz większą świadomość i pewność, że wasza praca to praca dobra“.

Nadszedł drugi okres pomocy zimowej

Brońmy naszych braci

przed głodem i chłodem

Odezwa Ogólnopolskiego Komitetu Pomocy Zimowej

Ogólnopolski Obywatelski Komitet Pomocy Zimowej, który — jak donosiliśmy — zainaugurował w ub. czwartek kampanię na rok 1937/38, wydał poniższą odezwę do społeczeństwa:

OBYWATELE!

Wyczerpującym sprawozdaniem, przedłożonym na zebraniu Ogólnopolskiego Obywatelskiego Komitetu Pomocy Zimowej bezrobotnym, zakończyliśmy w dniu 28 października br. akcję pomocy zimowej na rok 1936/37.

W odezwie naszej, wystosowanej do społeczeństwa w dniu 10 października 1936 r., nazwaliśmy tę akcję pospolitym ruszeniem samopomocy społeczeństwa. Takim też ono się stało; ogarnęło bowiem w wszystkie stany i zawody. Jedni gotówką, inni naturaliami, inni jeszcze pracą rąk i mózgów na rzecz dobra powszechnego, — przyczynili się do tego, że zebraliśmy na cele pomocy zimowej w gotówce i naturaliach równowartość

37 milionów złotych

że dożywnionych zostało w okresie ubiegłych miesięcy zimowych ponad 350 tysięcy bezrobotnych żywciołeli rodzin i 500 tysięcy dzieci miesięcznie.

Z tym chlubnym świadectwem ofiarności społecznej i osiągniętych wysokich wartości moralnych wstępujemy w okres drugiej zimy, która wymaga równej opieki nad bezrobotną bracią.

W roku bieżącym twórczą energią rządu i całego społeczeństwa powołano do życia nowe warsztaty, uruchomiono wielkie roboty publiczne, stworzono pole do pracy licznych rzesz obywateli. Nie wszyscy jednak będą mogli pracować przez cały rok. Te rzesze pracownicze, których tereny pracy skuje bezlitosny mróz, musi objąć akcja pomocy społecznej.

Nie wolno pozostawić bezrobotnych i ich rodzin bez pomocy!

Musimy, jak w roku ubiegłym, ponownie zdobyć się na wysiłek i dać dowód solidarności całego społeczeństwa, by umożliwić pozbawionym pracy przetrwanie ciężkiego okresu zimowego.

Solidarność ta przejawia się w zebraniu środków na spełnienie wielkiego obowiązku społecznego, jakim jest pomoc zimowa dla bezrobotnych.

Ofiara społeczna nie będzie datkiem bezwrotnym; stanowi ona wysiłek narodu, który zwróci się społeczeństwu przez wytworzenie nowych wartości gospodarczych i społecznych.

Wchodzimy w drugi okres pomocy zimowej z hasłem:

ZATRUDNIENIE DLA BEZROBOTNYCH — POMOC DLA TYCH, KTÓRYCH CZASOWO ZATRUDNIĆ NIE MOŻNA!

OGÓLNO-POLSKI OBYWATELSKI KOMITET POMOCY ZIMOWEJ.

Drugie 200.000 zł dla kupiectwa Ziemi Zachodnich na akcję osiedleńczą na Kresach Wschodn.

Warszawa. Jak to już prasa podawała, Bank Gospodarstwa Krajowego przeznaczył 200 tys. zł. na pomoc finansową dla kupiectwa polskiego ziem zachodnich, osiedlającego się na wschodnich ziemiach polskich.

Kwota ta bardzo szybko została wy-czerpaną, co skłoniło organizację kupiectwa polskiego, do zwrócenia się do Banku o powiększenie kredytów.

Doceniając całkowicie doniosłość przedsięwziętej przez kupiectwo ziem zachodnich akcji, przeznaczył Bank Gospodarstwa Krajowego na ten cel dalsze 200 tys. zł., które rozprowadzane są za pośrednictwem aparatu Banku Związku Spółek Zarobkowych.

POKOJE

czyste, wygodne, ciche i tanie z wodą bież. i telefonami, blisko Dworca Główn. w Warszawie

W HOTELU ROYAL

ul. Chmielna nr. 31

Kawiarnia Bezplatny garaż.

Teraz już bez ogródek Niemcy domagają się kolonii — uzyskawszy pełne poparcie Mussoliniego

Berlin. Po mowie Mussoliniego, który oświadczył: „Jest rzeczą konieczną, aby naród niemiecki miał swe miejsce pod słońcem Afryki“ zagadnienie kolonialne wysunęło się na czoło problemów politycznych w Niemczech. Mowa Mussoliniego go ogłoszona została jako niezmiernie ważna deklaracja na czele wszystkich dzienników, a koła polityczne nie ukrywają swą wdzięczność dla szefa rządu włoskiego. „Mussolini żąda kolonii dla Niemiec w Afryce“ — „Uznaje usprawiedliwione żądania Niemiec“ — oto hasła kampanii prasowej, która prowadzona jest na łamach nie tylko dzienników ale i tygodników.

Socjalistyczna korespondencja prasowa twierdzi, że ponowne objęcie kolonii jest dla Niemiec nie tylko koniecznością demograficzną i gospodarczą, lecz i kwestią honoru. (Pat.)

Paryż. Sprawy kolonialne, dotychczas tak odległe od codziennych zaintereso-

wań prasy francuskiej, nagle stały się naczelnym punktem, wkoło którego skupia się uwaga opinii publicznej.

Korespondent berliński „Excelsior“ Sully w obszernym artykule zwraca uwagę francuskich kół politycznych, iż nie ulega wątpliwości, że sprawa rewizji dyktacji kolonij zajmie odtąd pierwsze

Zamach na kapitał prywatny w Niemczech

„Reichstag“ ma uchwalić nadzwyczajną daninę oraz postawi jasno sprawę kolonii

Berlin. Zebranie Reichstagu, nie zaś powiedziane jeszcze wprawdzie urzędowo, lecz mające nastąpić w ciągu przyszłego tygodnia, stanowi temat żywego zainteresowania nie tylko kół politycznych, lecz jeszcze bardziej gospodarczych. Słychać bowiem, że Reichstagowi przedstawione mają być do uchwalenia wnioski, które sięgną niezwykle głęboko w strukturę finansową społeczeństwa

niemieckiego, m. i. jest mowa o wprowadzeniu daniny nadzwyczajnej, która obciążyć by miała przede wszystkim kapitał prywatny. Z drugiej strony, wobec tego, że sprawa kolonialna wysuwana jest dzisiaj w Niemczech ze szczególną siłą, usprawiedliwione są przypuszczenia, że na posiedzeniu Reichstagu dojdzie do jakiejś konkretnej deklaracji w sprawie kolonij niemieckich. (Pat.)

miejsce w dążeniach dyplomatycznych Trzeciej Rzeszy. Inne dzienniki wyrażają przekonanie, iż poparcie roszczeń kolonialnych Trzeciej Rzeszy przez Mussoliniego ma zwrócić ekspansję Niemiec w kierunku Afryki, a odwrócić ją od Dunaju, gdzie zagraża ona interesom włoskim.

PRZY GRYPIE

i przeziębieniu stosuje się tabletki Togal. Togal powoduje spadek gorączki i przynosi ulgę. Tabletki Togal stosuje się w dawkach po 2 tabletki 3 razy dziennie. Do nabycia w aptekach.

Togal

P. Wojewoda Pomorski uczestniczył w zebraniu Ogólnopolskiego Komitetu Pomocy Zimowej na Zamku

W czwartek, dn. 28 października br. p. Wojewoda Pomorski Władysław Raczekiewicz w godzinach południowych wyjechał do Warszawy, gdzie o godz. 17 wziął udział w odbywającym się na Zamku Królewskim uroczystym zebraniu Ogólnopolskiego Komitetu Pomocy Bezrobotnym.

Tegoż dnia powrócił p. Wojewoda do Torunia.

Nowa Italia — Italia Mussoliniego

Począwszy od wtorku — drukować będziemy na łamach naszej prasy — korespondencję własną — nadesłaną nam z podróży po „Nowej Italii — Italii Mussoliniego“ przez p. Halinę Zielińską z Łązyna.

Doskonała znajomość dzisiejszych stosunków Italii — kraj kilkakrotnie w dłuższych pobytach odwiedzany — wnikliwa umiejętność podpatrywania życia i dużej miary walory literacko-dziennikarskie — posłużyły p. Halinie Zielińskiej do skreślenia wartościowego reportażu — w słowach pięknych — a zdaniach mocnych, które dają obraz barwnie przedstawiający kraj i potęgę rządzenia Duce...

„Nowa Italia — Italia Mussoliniego“ jest również przyczynkiem do wzajemnego zbliżenia dwóch krajów, a trzeba podkreślić, że na polu tej pracy p. H. Zielińska posiada duże zasługi — wyróżnione przez Mussoliniego osobliście.

Oszczędność nową cnotą rodziny polskiej!

„Naród, w którym oszczędzanie stało się przyzwyczajeniem każdego obywatela, buduje swoje gospodarstwo na najtrwalszym fundamencie.“

Prezydent Rzeczypospolitej
prof. Ignacy Mościcki.

Obyczajem corocznym przypadnie nam jutro powitać polski dzień oszczędności. W powitaniu przedłużymy jednak ramię poprzez wszystkie granice — jako, że 31-go października nad całym światem górować będzie wołanie — pod hasłem wspólnego dobra — oszczędzajmy!

Potężna w swojej treści musi być ta idea — skoro tak bardzo eksponują ją wszystkie państwa — a rzucona myśl coraz bardziej zacieśnia społeczeństwa w zrozumieniu mocnych założeń, które dzień ten ustanowiły. Jest to objaw bardzo wartościowy.

Potęgując rozszerzające się hasło — w dniu specjalnie poświęconym — poruszamy jedno z najważniejszych może zagadnień życia zbiorowego. Bo takim jest niewątpliwie powszechne zrozumienie oszczędności — zamykające w sobie najwyższą cnotę — z wielu elementów złożoną. Prowadzi ona bowiem do urabiania silnych charakterów, a więc najprzedniejszych walorów człowieka. W tym zdaniu streszcza się już właściwie założenie tej wzniosłej idei — poza samą przezornością oszczędzania, — która łącznie — daje trwałą podstawę egzystencji życiowej.

Ale — przez wypełnianie zadań idei oszczędności — ujawnia przede wszystkim społeczeństwo akt wyższego dobra — i dla momentu gospodarczego — i dla sprawdzianu psychiki narodowej. Tym stanowiskiem możemy zadokumentować nasze ogólne zdolności do trwałego i zwycięskiego wysiłku.

Dlatego sukces dnia oszczędności powinien przebiegać przez ujawnioną wolę oszczędzania całego społeczeństwa, przez solidarność zrozumienia potrzeb państwa — w najufniejszym do niego stosunku — który dopiero wówczas daje potęgę pomyślnego rozwoju.

Nie przytaczamy szczegółów — bo stoimy wobec faktu, którego waga jest dostatecznie wielka, dla każdego zrozumiała — a zaczynająca się od słów — że państwo nasze jest wspólnym dobrem wszystkich jego obywateli.

Przytoczymy wszakże kilka ilustracji. Okazuje się, że te kraje stanowią największą potęgę gospodarczą — które posiadają wielkie zapasy oszczędności — i to przez wkłady ogółu obywateli. W ogólnej masie nawet najdrobniejsze sumy mają kolosalny wpływ na organizm gospodarczy. Słusznym jest przeto hasło, że nie tylko obowiązkiem wobec siebie i rodziny — ale również i obywatelskim — jest wykonywanie oszczędności — drogą systematyczną. Powinno to ostać się — jako nakaz państwowy.

Dobrze jest, że za tym hasłem przemawia coraz to lepsza wymowa cyfr. Wkłady oszczędnościowe wzrastają — bo gdy w r. 1928 wynosiły 447 milionów, to już w 1936 1.304 miliony zł. Suma ta stanowiła oszczędności złożone w P. K. O. — K. K. O. — i kasach pożyczkowych. W obliczeniu przeciętnym na jednego mieszkańca przypadło w r. 1928 15 i pół zł. — a w r. 1936 już 38 zł.

Tym większym jest to pocieszeniem, że w okresie 1929—35 — istniała depresja gospodarcza — a więc kurczyły się obroty wewnątrz kraju, obniżały się pensje pracownicze i t. d. Potrojenie się w takich warunkach wkładów oszczędnościowych — jest dużym krokiem naprzód.

Jednak na tle pozycji świata — jesteśmy w tym względzie jeszcze bardzo daleko.

Nie mówimy np. o Anglii, gdzie w kasach oszczędnościowych w r. 1936 znajdowało się prawie 17 miliardów złotych, albo o Francji z wkładami przeszło 14 miliardów, albo o Niemczech, gdzie oszczędności społeczeństwa, powierzone kasom, przekraczają 30 miliardów złotych! Ale spoglądamy na 6 milionów ludności liczącą Austrię, która ma prawie 2 miliardy umieszczone w kasach oszczędności,

na Danię, której 4 miliony mieszkańców złożyło w kasach oszczędności przeszło 2 i pół miliarda złotych...

Z przytoczonych cyfr wiele sobie powinniśmy domówić. Niechybnie to dzisiaj uczynimy — wyciągając wnioski.

Wielka jest moc wspólnego wysiłku — a tym większa — im bardziej z entuzjazmem podjęta. W dniu dzisiejszym wezwaniem do tego wysiłku — jest oszczędność — przynosząca otuchę i radość — i pewność — a dla państwa siłę ekonomiczną.

Pragnieniem przeto powszechnym być musi — aby słowo oszczędność zagościło niepodzielnie w każdym domu — i aby w nim zostało na zawsze — jako nowa cnota wszystkich rodzin polskich.

Z tym jedynym pragnieniem powitać należy polski dzień oszczędności — a w codziennych rozmiarach dalej rozprzestrzeniać żywe uczucie — społeczny zmysł oszczędności — nie tylko od święta.

JAN PŁAŻEWSKI.

Być tylko jeden

Ksiądz Kneipp — i jest tylko jedna prawdziwa kawa słodowa, która szczyli się właśnie nazwiskiem swego wynalazcy. — Istnieje więc tylko jedna prawdziwa

Kawa Słodowa Kneippa.

W całym kulturalnym świecie rozbrzmiewa w Dniu Oszczędności solidarnie hasło — pracujmy, twórzmy realne wartości, ulepszajmy naszą gospodarkę w domu i w każdym warsztacie pracy. Zaspakajajmy potrzeby dnia dzisiejszego, ale nie zapominajmy o potrzebach jutra.

Oszczędzajmy, z myślą o spokojnej przyszłości, dążąc do niezależności i poprawy bytu.

Co przyniesie dzisiejszy dzień polityczny?

Cała uwaga skierowana na odprawę Związku Legionistów

(ch) Warszawa. (tel. wł.) Dzień dzisiejszy oczekiwany jest w kołach politycznych ze szczególnym zainteresowaniem. Główne zainteresowanie skupia się na odprawie Związku Legionistów, która rozpocznie się o godz. 10.45 w gmachu Odprawy Rady Ministrów. Odprawa odbędzie się pod przewodnictwem szefa O. Z. N. płk. Adama Koca w obecności Marszałka Śmigłego-Rydza. W odprawie wezmą udział komendanci kół pułkowych, członkowie Komendy Naczelnej

Zw. Legionistów i członkowie Zarządu Głównego Związku Peowików oraz delegaci zarządów okręgowych Zw. Legionistów i zarządów okręgowych Zw. Peowików. Ponadto weźmie w niej udział kilka osób ze starszyzny legionowej i peowickiej. Przewidziany jest również udział w odprawie większości członków obecnego rządu.

Drugim ważniejszym wydarzeniem,

na które skierowana jest uwaga kół politycznych są obrady posłów i senatorów, które odbędą się w związku z licniejszym zjazdem członków izb parlamentarnych w okresie 1-go miesiąca. Obradować będą regionalne koła oraz wszystkie grupy regionalne. M. i. omawiane będą sprawy, dotyczące formy oraz rozmia-
rów reprezentacji O. Z. N. na terenie parlamentu.

Herbaty Kozakowskiego — rozkosz znawców!

Wydatna zniżka podatku specjalnego od poborów urzędniczych w r. 1938

Rada Ministrów uchwaliła nowy preliminarz budżetowy na rok 1938-39

Warszawa. Dnia 29 października b. r. odbyło się pod przewodnictwem prezesa Rady Ministrów gen. Sławoj-Składkowskiego posiedzenie Rady Ministrów.

Na posiedzeniu tym Rada Ministrów przyjęła projekt ustawy skarbowej na rok 1938-39 wraz z preliminarzem budżetowym na ten okres.

Preliminarz budżetowy 1938-39 zamyka się w dochodach i wydatkach kwotą 2.447 miln. zł. z drobną nadwyżką dochodów nad wydatkami.

Nowy preliminarz jest wyższy od poprzedniego o kwotę 131 milionów złotych, czyli o 5,7 procent

M. in. zwiększono budżet ministerstwa spraw wojkowych o kwotę 32 miliony zł., budżet ministerstwa wyznań religijnych i oświecenia publicznego o kwotę 13,6 milionów zł., przede wszystkim na cele szkolnictwa ogólnokształcącego.

Natomiast preliminarz przewiduje wydatną zniżkę podatku specjalnego od wynagrodzeń z funduszy publicznych, wynoszącą w stosunku do wpływów rzeczywistych z tego podatku 70 milionów rocznie. Ze zniżki podatku specjalnego od dnia 1 kwietnia 1938 r. skorzystają przede wszystkim pracownicy grup najniższych. Pełne dotychczasowe obciążenie tym podatkiem pozostanie niezmiennym u pracowników tylko grup najwyższych. W ten sposób rozpiętość ska-

li wynagrodzeń netto pracowników państwowych zostanie w roku 1938/39 znacznie zmniejszona.

Przykładowo można przytoczyć, że grupa etatowych pracowników państwowych, obciążonych dotychczas 7 proc. stawką tego podatku, t. j. pobierających wynagrodzenie do 150 zł. miesięcznie, będzie zupełnie od tego podatku

zwolniona. Pracownicy pobierający wynagrodzenie od 150 do 200 zł. miesięcznie, będą płacić zamiast 9 procent, tylko 3 procent, natomiast pracownicy pobierający od 1000 do 2000, względnie ponad 2000 zł. miesięcznie, będą płacić nadal po 1 kwietnia 1938 r. 17 procent względnie 25 procent podatku specjalnego. (PAT).

Niemcy nie przyjęli zaproszenia na konferencję 9 mocarstw w sprawie wypadków w Chinach

BRUKSELA. Rząd niemiecki w odpowiedzi, udzielonej rządowi belgijskiemu, odpowiedział, iż nie może wziąć udziału w konferencji 9 mocarstw, zwołanej na 3 listopada do Brukseli w sprawie konfliktu na Dalekim Wschodzie.

W kołach angielskich twierdzą, iż motywem odmowy ma być fakt, że Rosja Sowiecka została również zaproszona na konferencję.

Komisariat ludowy spr. zagran. Z. S. R. R. odpowiedział, iż zaproszenie przyjmuje.

Sowiety nie będą płacić za kontrolę granic Hiszpanii

Londyn. Agencja Reutera dowiaduje się, że Sowiety złożyły w Komitecie nieinterwencji notę, w której zawiadamiają, iż nie życzą sobie przystąpienia do planu kosztów, związanych z wyszkoleniem planu nieinterwencji, pragnąc równocześnie nie pozostać członkiem tego komitetu.

Sześć warunków Japonii oznaczaloby nowy rozbiór Chin

Londyn. „Evening Standard” twierdzi, że rząd japoński zawiadomił marsz. Czan-Kai-Szeka o następujących warunkach, na zasadzie których może być zawarty pokój między Japonią a Chinami:

1. Uznanie przez Chiny niezależnego państwa Mongolii Wewnętrznej.
2. Przyznanie przez Chiny pięciu prowincjom północnym prawa decydowania o ich ustroju.
3. Odstąpienie przez Chiny Japonii terytorium w okolicach Szanghaju, które w chwili zawarcia rozejmu zajęte będzie przez wojska japońskie, z wolnym dostępem do morza.
4. Przyznanie przez Chiny Japonii prawa połowu ryb wzdłuż wybrzeża i w pobliżu wysp, należących do Chin, od

5. Formozy aż do granicy indochińskiej.
6. Chiny wystąpią z Ligi Narodów.
7. Chiny zobowiążą się do nieposiadania lotnictwa wojkowego.

Niemieckie łodzie podwodne uprawiają korsarstwo?

PARYŻ. W tutejszych kołach politycznych rozeszła się sensacyjna wiadomość, że statkiem podwodnym, który zaatakował torpedowiec angielski „Basillisk” i następnie został zatopiony, była niemiecka łódź podwodna „U-24”.

Potwierdzeniem tej pogłoski ma być otrzymana wiadomość z Berlina, że rodzinny marynarzy łodzi podwodnej „U-24” otrzymały 22-go października

Prasa rumuńska o wizycie Marszałka Polski

Pisma rumuńskie przedrukowały obszernie głosy prasy polskiej, dotyczące wizyty Marszałka Śmigłego Rydza w Rumunii i podkreślają w obszernych tytułach, iż wizyta przyczyni się do zacieśnienia sojuszu oraz współpracy polsko-rumuńskiej.

Demans tworzy nowy gabinet belgijski

Bruksela. Król Leopold powierzył misję utworzenia nowego rządu przewodcy belgijskiej partii robotn. Van der Velde, który jednak misji tej nie przyjął, wobec czego król powierzył misję b. min. finansów w gabinecie van Zeelanda Demans'owi. Demans misję przyjął i rozpoczął rozmowy z przyszłymi członkami gabinetu. Demans jest wiceprzewodniczącym belgijskiej partii robotniczej.

Przy stałym leżeniu w łóżku szklanka naturalnej wody gorzkiej Franciszka Józefa stosowana rano na czczo wywiera nie tylko dodatni wpływ na prawidłową czynność przewodu pokarmowego, ale ponadto pobudza krwiobieg, wzmacnia przemianę materii i apetyt. Zapytajcie się Waszego lekarza.

Piękna Żydówka zdobyła serce księcia Radziwiłła i zostanie panią na Olyce

Rodzina Radziwiłłów chce ubezwłasnowolnić 56-letniego księcia

Prasa warszawska donosi o bliskim ślubie ks. Michała Radziwiłła z Olyki i Żydówką, która swego czasu była ekspedientką w Drohobyczu.

W tych dniach urząd stanu cywilnego w Przygodzicach w Poznańskim ogłosił w prasie, zapowiedź ślubu księcia Radziwiłła, syna Ferdynanda z p. Zanetą Suchestow, córką Jonasza i Klary Kranz.

P. Zaneta Suchestow jest rozwódka, była żoną dyrektora Tustanowieckiej Spółki Wodociągowej, p. Suchestowa.

Przyszła księżna Radziwiłłowa przed laty była zajęta jako sklepowa również w jednym z magazynów w Berlinie.

W uderzająco pięknej pannie zakochał się jej krewny, Benjamin Suchestow i poślubił ją. Z małżeństwa tego urodził się synek, który obecnie ma 8 lat. Przed trzema laty p. Zaneta rozwiodła się ze swym mężem i zamieszkała w Krakowie. Mimo rozvodu p. Suchestow pozostawał w kontakcie z żoną, odwiedzał ją i ostatnio wyłoniła się możliwość ponownego zejścia się skłóconego małżeństwa, tak, że przed czterema miesiącami p. Zaneta Suchestow zlikwidowała mieszkanie, mówiąc znajomym, że powraca do Drohobycza do męża.

Tymczasem pani Suchestow lato spędziła we Włoszech w Monte Catini. Tutaj poznała ją księżną Michał Radziwiłł, zakochał się i zaprosił do siebie.

Termin ślubu nie został jeszcze ustalony, ma on jednak odbyć się w bardzo bliskim terminie. Na razie załatwiane są różne formalności, związane ze ślubem oraz raty majątkowej, przy czym mówi się o półtoramilionowym zapisie księcia Radziwiłła na rzecz przyszłej żony.

Skomplikowana jest także sprawa syna pp. Suchestow, który jest przy matce. Chce ona, aby księżę adoptował go, na co jednak podobno nie chce się zgodzić ojciec.

Pertraktacje w sprawie tej trwają.

Na wieść o tych wszystkich faktach rodzina Radziwiłłów oburzona zamiarami matrymonialnymi księcia i chęcią wprowadzenia krwi żydowskiej do starego książęcego rodu, zamierza przeprowadzić ubezwłasnowolnienie 56-letniego księcia i oddanie go pod kuratelę sądową.

List z Warszawy

Po wywiadzie płk. Koca

Warszawa, 29 października.

Oszczędzać? Owszem! Ale nie kosztem zdrowia...

Nie jest to drogie, co dla zdrowia jest konieczne. Przy bólach głowy, przeziębieniu, gorączce, reumatyzmie, postrzale

ASPIRINA

WYRÓB KRAJOWY

Wewnętrzne życie polityczne Polski w ostatnich dniach potoczyło się szybszym biegiem.

Warszawa, która najszybciej reaguje na wszelkiego rodzaju sensacje i wydarzenia zasypywana była nieomal codziennie coraz to nowymi wiadomościami, w potoku których nie sposób było rozróżnić rzeczy istotnych i ważnych od całkiem fantastycznych wymysłów najbujniejszej ludzkiej wyobraźni, lub też czasami — złej woli.

O ile rozumiałe jest zainteresowanie z jakim opinia publiczna śledzi tok rozgrywających się wydarzeń, to jednak z drugiej strony nie sposób wyrazić zdziwienia wobec łatwości i bezkrytycyzmu z jakim podaje się z ust do ust rzeczy, które po powierzchownej już analizie wydać się musiały niedorzeczną bzdurą, obliczoną jedynie na wywołanie kawiarnianego efektu, noszącego niekiedy cechy świadomej i złośliwej inspiracji. Nerwowość tłumaczy w znacznej mierze nienormalny przerost żywiołu mniejszościowego w stolicy, który w najmniejszej bodaj wiadomości, dopatruje się rzeczy niezwykłych, mogących zachwiać stanem istniejącego dotychczas spokoju i równowagi.

Bez względu na to, że asumpt do powyższego zdenerwowania dały niektóre dzienniki stołeczne nadmiernie szafujące „wiadomymi” z osobami zblizonymi do „czynników miarodajnych”, rozporządzające wedle własnego uznania fotelami podczas najbliższych zmian gabinetów, powierzające specjalnie tajemnicze misje osobom Bogu ducha winnym, które dopiero z przerażeniem dowiadywały się z porannych pism o wypowiedzianych przez siebie słowach, które nawet nigdy nie przeszły przez ich świadomość.

Oczywiście, że osiã zainteresowania tych domysłów i komentarzy były sprawy, koncentrujące się na ulicy Matejki w lokalu Obozu Zjednoczenia Narodowego.

Tam to upatrywano w każdej zjawiającej limuzynie kandydata na przyszłego męża stanu, stamtąd oczekiwano zasadniczych wypowiedzi, przesadzających w sposób wyczerpujący i ostatecznych zagadnienia, które ciąży nad naszą rzeczywistością i które nie mogą być nigdy załatwione w formie jednorazowej i zgóry ustalonej decyzji.

Gdy wiadomości tych brakowało, uzupełniano je plotką, kiedy zabrakło plotek — wówczas zaczynało się dąsać, że OZN nie spełnia swej roli, że działa zbyt powolnie i niezdecydowanie. Bez względu na stan ten wyzyskiwały każdorazowo różnego rodzaju mniejsze i większe twory polityczne, występując corychlej z własnym objawieniem, załatwiającym za jednym pociągnięciem wszystkie bóle i dolegliwości ciążyące nad naszym życiem. Zasadniczy punkt zainteresowań koncentrował się koło pytania czy OZN pójdzie na prawo czy na lewo? Komentarze były naprawdę bardzo liczne i różnorodne, wyśpiewywane przez ludzi naprawdę szczerze zatroskanych o losy naszego Państwa, jak i tych, którzy czując się w nim tylko przejściowymi przybyszami, starali się wyłowić jedynie tylko dla siebie maksimum kontraktualnych honorosków.

Z wielką więc ulgą i zainteresowaniem spotkało się ostatnie oświadczenie szefa OZN płk. Adama Koca, udzielone w formie wywiadu współpracownikowi „Gazety Polskiej”.

Padły słowa te same co kiedyś, słowa, które nie głoszą szumnych obietnic, lecz mówią spokojnie i z głęboką troską o całość zagadnień państwowych, o tym co się na drodze do zjednoczenia narodu zrobiło i co jeszcze zrobić trzeba. Bez względu na to, że ostatnie publiczne oświadczenie płk. Koca nie zaspokoilo specjalnie chorobliwie rozbudzałej ciekawości poszczególnych jednostek, czy też nawet większych ugrupowań. Kto jednak śledził rozwój wypadków jakie rozgrywały się od chwili pamiętnej lutowej deklaracji do ostatnich dni, ten sobie uprzytomnia zupełnie jasno, że rozpoczęta praca posuwa się naprzód i to właśnie w tych etapach, które zakreślił ogólny charakter deklaracji ideowej.

Coraz bardziej jasnym się staje, że

nakreślony cel przybliży się i to bez względu na naturalne tarcia wewnętrzne jak i przeszkody stawiane z zewnątrz. Jasnym i zrozumiałym się staje, że tylko taka praca może być obliczona na dalsze działanie, tylko tymi drogami można uodpornić ją zarówno od wpływów zewnętrznych jak i przeczulonej i zbyt pobudliwej działalności tych czynników, które zgłosiły do współpracy swój akces, lecz nie wyrobiły sobie jeszcze ustalonego poglądu na całokształt zagadnień, wobec których stanęła dzisiejsza Polska.

Niewątpliwie, że żarliwny młoczek, jakim jest niezaspokojona ciekawość i gadatliwość warszawiaków, nie na długo się uspokoi i wyrzeknie nadmiernego mędrkowania. Jednak słowa płk. Koca wypowiedziane z zupełną szczerością i męską odwagą zwiększą znacznie zasięg tych, którzy trawieni wewnętrzna potrzebą, coraz uporczywiej szukają języka wspólnego porozumienia.

Ch.

Czy dojdzie do porozumienia angielsko-włoskiego?

Pogłoski o wizycie hr. Ciano w Londynie

Z Londynu donoszą:

Minister spraw zagranicznych Eden odbył dłuższą konferencję z ambasadorem włoskim Grandim, która miała dotyczyć obrad 9 mocarstw w Brukseli. Według dzienników angielskich „Daily Express” i „Daily Mail” należy się spodzie-

wać w pierwszych dniach listopada przyjazdu do Londynu włoskiego ministra spraw zagranicznych hr. Ciano. „Daily Mail” pisze, że niebawem nastąpi zdarzenie o wielkim znaczeniu dyplomatycznym, które przyczyni się do polepszenia stosunków angielsko-włoskich. Jednocześnie dziennik wskazuje, że zapowiedziane na początek października rozmowy włosko-angielskie nie miały dotychczas miejsca. Spotkanie ministrów Edena i Ciano dałoby korzystną sposobność do omówienia zagadnienia morza Śródziemnego i innych spraw. Być może, że min. Ciano przybędzie z wizytą oficjalną do Londynu.

Również z wywodów „Daily Telegraph” wynika, że Anglia będzie się starała nawiązać w Brukseli rozmowy z Włochami. Dziennik wskazuje, że obecność w Brukseli ministrów spraw zagranicznych Anglii, Francji i Włoch a być może że jeszcze jednego wielkiego mocarstwa, da okazję do odbycia tego rodzaju rozmów.

Gdzie się schować?

nawet w mysiej norze jest jasno jak w biały dzień, odkąd ludzie powkręcili nowe żarówki

TUNGSTAMM KRYPTON

Berlin nie wierzy w powodzenie konferencji brukselskiej

Berlin. Otrzymane przez rząd niemiecki zaproszenie do wzięcia udziału w konferencji 9-ciu mocarstw w Brukseli jest obecnie przedmiotem badań. Jak słyhać, Berlin zajmuje wobec projektowanej konferencji stanowisko bardzo sceptyczne, zbliżające się do punktu widzenia, reprezentowanego

przez Japonię. Nie sądzą tu, by konferencja brukselska w przewidzianej formie gwarantowała mogła trwałe wyniki polityczne, posiada ona bowiem b. niepewne podstawy i nie wystarczająco pełnomocnictwa do wywarcia istotnego wpływu na Dalekim Wschodzie.

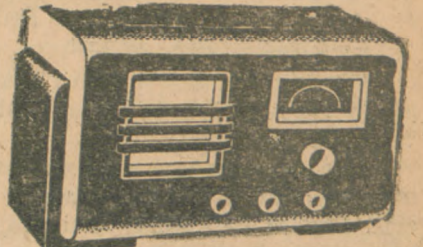
TŁOCZYĆ NIE WYPADA

chyba — że demonstrowa ECHO

ECHO — 127 — Z 3 LAMPOWY ODBIORNIK NA PRAD ZMIENNY (z PENTODY). WYPOSAŻENIE WŁASCIWE DROGIM WIELOLAMPOWYM ODBIORNIKOM. ZASIĘG IMPONUJĄCY. ZNAKOMITA SELEKTYWNOŚĆ. UNIWERSALNY PRZELĄCZNIK NAPIĘC. OSZCZĘDNE ZUŻYCIĘ PRĄDU.

ZA GOT. ZŁ. 198.— SPŁATY DO 15 RAT.

PIENIADZE ZAPŁACONE ZA ECHO ZOSTAJĄ W KRAJU

Ważne dla bezrobotnych uczestników walk o niepodległość

Do czasu ustalenia przez ministerstwo spraw wojskowych wykazu organizacji i formacji, których uczestnikom przyznane zostało prawo do zatrudnienia na mocy art. 3 ustawy, z dn. 2 lipca 1937 r. o zapewnieniu pracy i zaopatrzeniu uczestników walk o niepodległość Państwa Polskiego — za uczestników walk o niepodległość Biura Funduszu Pracy uznawane będą jedynie osoby odznaczone Krzyżem Niepodległości z Mieczami, Krzyżem Niepodległości i Medalem Niepodległości.

Rejestrację poszukujących pracy uczestników walk o niepodległość przeprowadzają biura Funduszu Pracy w urzędowych godzinach przyjęć interesantów. Osoby, zgłaszające się do pracy na mocy wspomnianej ustawy, obowiązane są przy rejestracji przedstawić dowód tożsamości, dowód przedstawiający otrzymanie odznaczenia Krzyżem lub Medalem Niepodległości oraz udowodnić zdolność do wykonywania pracy, na którą reflektują.

Nowy przymierzeniec powstańców

Powódź zatapia pozycje rządowe

Paryż. Wysłannik Havasa na froncie aragońskim donosi, że padające bez przerwy od tygodnia deszcze na całym froncie

aragońskim wywołały powódź, która wpłynęła na niemal zupełne zahamowanie działań wojskowych. Rio Gallego wezbrała do poziomu nie notowanego od 20 lat. Również poziom Rio Aragon osiągnął stan nieznanym dotychczas. Ebro i Rio Arba także wystąpiły z brzegów. Szkody, wywołane powodzią, są ogromne. W niektórych okolicach: jak np. w górnej Aragonii, oddziały rządowe musiały porzucić swe pozycje, pozostawiając na miejscu znaczne zapasy nagromadzonego sprzętu wojennego. (Pat).

Gijon. Według korespondenta Havasa, do wczoraj wieczorem poddało się władzom powstańczym na b. froncie północnym 22 tys. żołnierzy wojsk rządowych.

TO NIE MÓJ MAŻ

ANZELM GOTH

9)

Powieść współczesna
Adaptacja Eugeniusza Baluckiego

Spojrzał na zegarek.

Jeszcze całe cztery godziny... Nie położę się, bo tak nie zasnę. Trzeba pójść gdziekolwiek, aby tylko o niczym nie myśleć... Jurek po mnie przyjedzie, nie spóźni się, o to jestem zupełnie spokojny. Doktora zawiadomilem... Pójdę do jakiegoś dancingu. Tak, to najlepsze, tańczyć do nieprzytomności!

Zapragnął wrzawy, wina, muzyki i tańca. Pomknął do wielkiego dancingu nocnego.

W kieszeni miał fotografię pani Moniki.

Gortnicki kroczył w milczeniu obok przyjaciela, któremu sięgał zaledwie do ramienia. Szedł właściwie bez celu w przekonaniu, że Burzewicz go prowadzi. Bezwiednie przyspieszał kroku i przyjaciel nie przeszkadzał, dając mu możliwość choć trochę wyladować podniecenie w ruchu.

Szli Alejami Ujazdowskimi. Tu odczuwało się już, że wiosna jest w pełni.

Wreszcie Gortnicki nie wytrzymał i przerwał milczenie, które zanadto mu ciążyło:

— O nic nie pytasz, Józku?

— Sam opowiesz wszystko, kiedy uznasz za stosowne — mruknął przyjaźnie Burzewicz. — Bardzo przyjemnie na powietrzu, prawda?

— Widzisz... dziś o szóstej rano mam pewne spotkanie... — Urwał i dokończył w myśli: — Czego ja się wstydzę właściwie? Przecież byłoby najprościej powiedzieć, że mam pojedynek...

— Spotkanie o szóstej rano?... O tej porze przyzwyciężeni ludzie już dawno śpią...

Nie przypuszczałaś oczywiście, jakiego rodzaju jest to spotkanie.

— Wczoraj wieczorem, a raczej dziś w nocy, obraziłem Stefana Zbyszynskiego... spoliczkowałem go...

— O, do diabła ciężkiego! Szczerze mówiąc, o to ciebie nie podejrzewałem!... To jest ten młodzieniec, który nadskakiwał twojej żonie?

— On mnie wyzwał, dziś będziemy się strzelali...

— Zwarłowałeś, Julku!

Gortnicki podniósł dłoń i ciągnął pospiesznie, jak gdyby się obawiał, że już nic nie powie, jeśli Burzewicz mu przerwie:

— Spotkanie jest wyznaczone na szóstą rano... za miastem... na pistolety... lekarza Zbyszynski przywiezie... Musisz być moim sekundantem, bo oprócz ciebie nie mam nikogo w Warszawie... Więc bardzo cię o to proszę. Nie odmówisz, prawda?

Czekał ze strachem na odpowiedź.

Burzewicz przystanął, wyjął fajkę, nabił ją metodycznie i zapalił, wypuszczając olbrzymie kłęby dymu.

— Co za idiotyzm?... Co się stało w ogóle?

— Przecież mówiłem! Uderzyłem go i on...

— Wiem, wiem! Pytam, co przedtem zaszło. Przepaszam, mój kochany, może to cię męczy, ale skoro obdarzyłeś mnie zaufaniem i prosisz, abym ci sekundował — muszę wiedzieć wszystko.

— On się kocha w Monice...

— I za to chcesz mu wpakować kulę pod piętę żebro!

— Słuchaj, Józku, nie jestem usposobiony do żartów! On nie daje spokoju mojej żonie, prześladowuje ją ciągle... Zastałem ich dziś w ogrodzie zimowym... prowadził z nią... poufną rozmowę...

— Tak — rzekł przeciągle Burzewicz. — A nie można było tego inaczej załatwić? W naszym wieku ludzie nie strzelają się z byle jakiego powodu.

— Wierzę mi, że nie można było inaczej załatwić... poza tym uniosłem się, więc wytworzyła się taka sytuacja, że musiałem przyjąć wyzwanie.

— Nie o to mi chodzi, ale dlaczego nie można było inaczej załatwić?

— Widzisz, Józku, nie liczę się zupełnie z opinią tak zwanego towarzystwa i nigdy się nią nie powoduję... Mogłem uniknąć awantury, ale nie chciałem. Nie zniósłbym dłużej takiej sytuacji i wcześniej czy później musiało dojść do katastrofy.

— A jakie jest twoje wewnętrzne przekonanie? Czy uważasz, — że słuszność była po twojej stronie?

Gortnicki nie odpowiedział. Spuścił głowę, zatrzymał się na chwilę i końcem buta odrzucił niedopałek z chodnika.

— Więc nie miałeś słuszności?

— Do pewnego stopnia... ale to jest...

— Właśnie to jest najważniejsze w całym wyda-

rzeniu! Strona moralna, tak, mój kochany! — powiedział mocno. — Nie mam zbyt pochlebnego zdania o ludziach w ogóle i niezbyt cenię życie, ale uważam, że blahé, względnie niesprawdzone przypuszczenia jeszcze nie dają prawa do zabijania albo kalectwa człowieka. Postąpiłeś niemądrze i bardzo pochopnie...

— Więc nie chcesz być moim sekundantem?

— Nie chcę... ale będę. Niech mnie diabli wezmą, jeśli się zgadzam dobrowolnie na to, by stać i przypatrywać się beczynnemu, jak dwóch wariatów rżnie do siebie z pistoletów jak do tarczy. To nie jest zabawa w moim guście, ale co robić? Nie masz tu nikogo, poza tym i czasu pozostało niewiele... Ale powiedz szczerze, czy chcesz go naprawdę przedziurawić?

Gortnicki odpowiedział, nie patrząc na przyjaciela:

— Nje wiem, Józku... Chociaż nie, wiem dokładnie — nie trafię...

— A on?

Gortnicki tylko wzruszył ramionami.

— No, dobrze. Przypuszczam, że dziś już nie będziesz spał.

— O, nie! Przecież za trzy i pół godziny...

— Doskonale. W takim razie postaramy się w ciągu trzech i pół godzin o tym nie myśleć. Dotrzymasz mi towarzystwa i pójdziemy oglądać nocne życie Warszawy. Proponuję ci wędrowkę, ale nie po luksusowych dancingach. Zwiedzimy parę spelunek w okolicy Dworca Głównego, bo tam rzeczywiście jest na co popatrzeć. No, zgoda?

Gortnicki skinął głową.

Burzewicz wsadził go do pierwszej napotkanej taksówki i powiózł.

Gortnicki nie widział, że przyjaciel ciągle obserwuje go ukradkiem.

(Ciąg dalszy nastąpi).

ZDROWE PIĘKNE

OWOCOWE
PARKOWE
ALEJOWE
IGLASTE
BYLINY
oraz ROZE

polecają

majątku

Drzewka i Krzewy

SZKOŁKI GODZISZ

A. i M. KWAŚNIEWSKICH

Poczta Sobolew, woj. lubel. Tel. 18

Informacje: Warszawa - Tel. 725-30

Cenniki na sezon jesienny
na żądanie gratis i franko. 6750

LEON SOBOCIŃSKI

Dzieje plebiscytu na Warmii i pruskim Mazowszu

Również wiele bezinteresownego trudu w akcję plebiscytową na tym małym odcinku włożył Tadeusz Tollik, właściciel ziemski, a dopomagali mu: Stefania Pobrynowna, nauczycielka, Anastazy Wygocki, Walenty Baniecki, Augustyn i Alojzy Czyżewscy, Robert Małkowski, Juliusz Soellner, Franciszek Radzikowski, Franciszek Wiśniewski i wielu innych.

Do obszaru plebiscytowego Rada Ambasadorów nie przyłączyła dwóch powiatów mazurskich: węgoborskiego i goldapskiego, z góry przesądając o nich na korzyść Niemiec.

Północne części obwodu regencji olsztyńskiej były już ziemie. Granicę pomiędzy ludnością mazurską a niemiecką tworzy: jezioro Mauerssee, Węgobork miasto, rzeka Angerap i rzeka Goldap. Ale na południu od tej granicy zamieszkuje Mazury, czego dowodem nie tylko polskie nazwy wsi i osad, ale i język polski ludności. Ta granica jest tylko ciągiem dalszym powiatu suwalskiego, zamieszkałego przez ludność polską.

W Węgoborku, gdy doszły pierwsze wiadomości o głosowaniu na Mazowszu pruskim, zawiązała się samorządnie powiatowa Rada Ludowa. Skoro było wiadomym, że te powiaty są wyjęte z pod głosowania, Rada Ludowa się rozwiązała.

Gdyby Rada Ambasadorów w Paryżu wpikliwie

sprawę plebiscytu badała, wtedy części niemieckie powiatu reszelskiego, zwłaszcza wschodnio - północne, wymieniłaby na te dwa powiaty bezspornie mazurskie i polskie. Ze sprawę plebiscytową traktowano bezdusznie i formalistycznie, najlepiej ilustruje następujące zdarzenie, nie pozbawione cech humorystycznej nawet pikanterii, gdyby nie to, że cała rzecz dla nas wyglądała tragicznie.

Komisja graniczna przeprowadziła w powiecie suskim linię demarkacyjną, nie zważając wcale na żywotne warunki ludności i samą logikę życia. Komisja Międzysojusznicza poleciła władzom polskim obsadzenie granicy tylko do toru kolejowego. Niemcom zaś nakazała zająć tylko linię do strumyka Kątrynki. A między tym znajdowały się zabudowania gospodarze i dom gospodarza Krajnika, jakby państwowe.

I długi czas, ani Polska, ani Niemcy nie zdecydowali się na zajęcie tej siedziby „neutralnego” Krajnika. Dopiero sam gospodarz, na swoją rękę musiał czynić starania, ażeby otrzymać przydział państwowi, a że był dobrym Polakiem, więc póty jeździł do komisji granicznej w Grudziądzu do komisarza Kulerskiego, do przewodniczącego tej komisji w Poznaniu hr. Szembeka, póty na wszystkie strony słał petycje, memoriały, aż dopiero dnia 5 stycznia 1923 r.

2)

doczekał się przydziału do Polski.

Takie oto kawały wyrządzała ignorancja i formalistyka Komisji Międzysojuszniczej. A kwiatków podobnych możnaby naliczyć więcej.

Nie zatrzymując się wszakże nad tymi drobiazgami, należy temat potraktować w szerszej skali i dać pogląd na ówczesne dzieje plebiscytowe, wydobywając z zapomnienia nieznane i nie publikowane dokumenty, które rzuca wiele światła na ciemne dzieje plebiscytu w Prusach Wschodnich. Będzie to pierwszy bodaj przyczynek do przyszłych dziejów wielce ciekawych, a przecież jednak skazanych na zupełną niepamięć wskutek tego, że nasze organa plebiscytowe, po sromotnej klęsce, wszystkie bez mała dokumenty, z tych czasów pochodzące, poddały niszczyielskiemu działaniu ognia, czym wyrządziły olbrzymią szkodę polskiej wiedzy i nauce historycznej.

Mapa terenów plebiscytowych.

Ocalałe z pogromu dokumenty, zapiski i w niepamięci ginące wspomnienia, zebrano tu w pewną całość i opublikowano je na użytek polskiej sprawy.

(Ciąg dalszy nastąpi).

Jubileusz w przyszłość i dla większego pożytku społeczeństwa

Góral z Podhala, Antoni Piekarski, o swej pracy, sztuce i publiczności

MOTOPIRIN-
MOTOR
Przeciw
**GRYPIE, KATAROM,
PRZEZIĘBIENIOM.**

Preparat równorzędny z najlepszymi zagranicznymi.

Teatr Ziemi Pomorskiej rzadką dziś będzie przeżywał uroczystość. W „Kaliguli” Rostworowskiego ujrzymy Antoniego Piekarskiego, obchodzącego 30 lat pracy artystycznej na scenach teatrów Polski a także zagranicą.

Jubileusz naprawdę niecodzienny, święto nie tylko teatru toruńskiego i samego artysty! To wydarzenie całej polskiej sztuki teatralnej, z którą Piekarski związany od młodzieńca 16-letniego zżył się całym swym jestestwem, dając ze siebie wszystko, co tylko dać może romantyk, pełen przy tym energii, niespożytej pracowitości i twórczości.

Z górą 700 odtworzonych ról, ponad 350 prac i dzieł reżyserskich w teatrze i filmie, w warunkach nieraz beznamiętnie przykrych i trudnych — za które często jedyną zapłatą były oklaski i gorące uznanie publiczności — są najwymowniejszym tego dowodem.

Piekarski, to człowiek dawnej epoki, tej przedwojennej, w której królował duch wiel-

snowca. Czy to był teatr? Jeździło się buda o dwóch dyszlach od Sosnowca do Kalisza, od Kalisza do Buska. Słota, zima, upał, głód czasem. Pensyj nikt wówczas nie płacił. Było przedstawienie — były ruble i kopiejki.

Nasz Jubilat

Raz dostałem do wyuczenia się rolę. Dwa dni ja kulem dosłownie o chlebie i wodzie i — nie zagrałem, bo przedstawienie nie odbyło się.

A ile było przedstawień pustych nie dochodowych? W Sosnowcu albo Busku grało się często patriotycznie, potajemnie przed Moskalami na Macierz Szkolną. A ile razy my na scenie na baczność stawali, bo or-

już miałem za sobą bez liku. No, a potem wojna. Jeszcze grały armaty, kiedy jeździłszy od Radomia do Częstochowy. Przyszli nowy zaborca. Lecz i jego wyprowadzało się w pole. Graliśmy „Dziady”. Pozwoili. Przecież „dziady pod kościołem” — powiedzieliśmy. W afiszu napisało się „Kordian”. To już był mój teatr. W r. 1916 wystawilem pierwsze w Polsce widowisko plenerowe: bitwę pod Raclawicami na polu raclawickim. Grałem Kościuszkę! Wystąpili też Beliniacy, była na tym przedstawieniu późniejsza Marszałkowa Piłsudska. 30 tysięcy ludzi ścigało na to pole. Tysiące były brawa i plakaly.

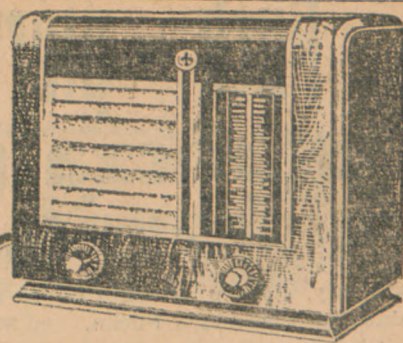
— To Mistrz jest ojcem pleneru?

— Tak, plener to moje dziecko. Jeździłem z nim i innymi zabronionymi sztukami potem po całym Królestwie. Grało się przeważnie dla legionistów i niby od niechcenia publiczności. W Lublinie trafiałem do teatru starego Rygiara. Grało się operę, operetkę i dramaty.

— A po wojnie?

— To już inne czasy. Przecież wyteściano na Polska przyszła. Polskie słowo można teraz całą garścią rzucać w masę. Trafiam do Poznania, do Szczurkiewicza. Widzę młode dzieło garnące się do sztuki. Zakładam Dramatyczne Kółko dla studentów uniwersytetu. To były czasy! Kto w tym kole nie był? Tu w Toruniu jest jeden z licznych mých adeptów sztuki scenicznej. To dr. Jaworowski, obecnie prezes PCK. Był tam i dr. Rzóska b. starosta chojnicki. Wesołe pozostały mi wspomnienia. Kiedy miałem odjeżdżać do Warszawy, zaangażowany przez Szyffmana, Szczurkiewicza, który często przydzielał mi różne role — kazał mi ostatniego wiecz. grać murzyna w „Gri-Gri”. Żegnający mnie koledzy z Kółka urządzili manifestacyjne pożegnanie na scenie z kwiatami. — „Jeżdż do Warszawy, tam ci murzyna grać nie pozwolą” — wołał Rzóska. I ściskając odmurzynili mnie, murzyna się za to sami od czarnej szminki. W Poznaniu grałem w poważnych sztukach i rolach: operetce i dramacie. W dawany tam po raz pierwszy „Mieście” Przybyszewskiego, pisarz sam przydzielił mi rolę Mściwoja.

A później Warszawa. Teatr Szyffmana,

Najwyższa klasa
Techniki radiowej

Superheterodyny Capello sezonu 1937/38 są pod każdym względem starannie skonstruowane. Szczególny nacisk położono na idealne odtwarzanie całej skali tonów. Zasięg obejmuje Europę i kraje zamorskie.

Kto tylko może, niech nie szczędzi małej różnicy w cenie aparatu Capello. Niezamyślny odbiór przez szereg lat różnicę tę wyrówna.

TYP „CAPRI”

5 lamp, 7 obwodów, zakresy fal 15—2000 m, zawór częstotliwości zwierciadlanych, pełna automatyka i wyrównanie fadingu, płynna regulacja barwy i siły dźwięku, elektrodyn. głośnik koncertowy, pobór energii 50 Watt.

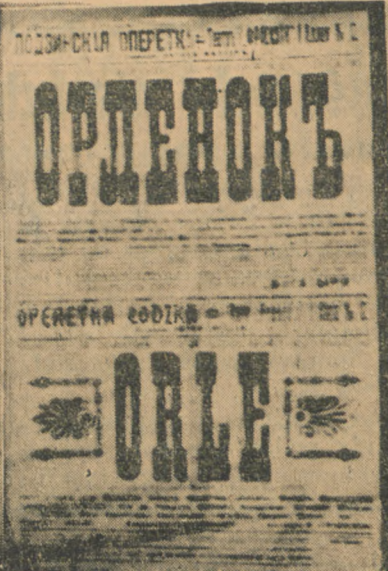
CAPELLO
Super-radio

Licencja:
Radiofabrik INGELN - Wien

Artysta, widzący na widowni publiczność kochającą sztukę, gra wówczas jeszcze raz tak dobrze...

— Czy wszyscy artyści? Słyszymy nieraz różne opinie...

— Widzi pan, czasy się zmieniły i teatr tak samo. Są dwa teatry i dwa rodzaje artystów. Teatr stołeczny, i teatr prowincjonalny. Ten ostatni, to pionierski. Artyści kochający sztukę i żyjący dla niej — idą na prowincję. To artyści społecznicy. Idą tam, bo czują, że są potrzebni. A potrzeby kulturalne prowincji są zawsze wielkie. Teatr stołeczny — to albo dobór asów albo

Resztki afiszów reklamowych w języku „urzędowym” i polskim, m. i. z owym „Kordianem” recte „Dziadami”.

kich ideałów i patriotyzmu, mistycyzm wielkich pragnień i przeznaczeń. Dziś inna epoka, lecz artysta trwa niezmiennie w tamtej, promieniując młodzieńczością, zapalem. Żyje pamięcią tych, z którymi zetknęły go osobiste zawód i chwilami dola szczęśliwego aktora: Wypiańskim, Przybyszewskim, Zelenkim-Boy'em, Rostworowskim...

Piekarski prawdziwy mistrz słowa i gestu nie potrzebuje reklamy. Aktor z Bożej łaski i ukochania zawodu jako służby narodowej i społecznej, który oglądał społeczeństwo od strony jego uczuć i myśli przez lat trzydzieści — to obserwator doświadczony, mający wiele do powiedzenia o dzisiejszej sztuce i kulturze.

Słuchamy go więc chętnie, dzieląc się tym z Czytelnikami.

Artystę zastajemy w biurze. Jest po pracy. Wprawdzie nie występował na scenie, ale miał sporo innej roboty — tej, co nie widać. Musi uszykować wszystko do najdrobniejszego szczegółu. W sobotę — premiera.

— Jakże drogi Mistrz czuje się po tylu latach orki? — pytamy na wstępie. Jak w ogóle z tym było?

Padają słowa ciche, szybkie, pogodne. — Dobrze. Trzydzieści lat — zawsze spory kawał czasu. Ale ja, dziecię Podhala, góral z gór — umiem znosić wszystko. Rozpoczęło się o tej porze w r. 1907. Już miałem 18 lat i byłem po dwuletniej praktyce u Przybyłowicza. Zaprotegował mnie do Majdrowicza, który przed prześladowaniem Prusaków uchodzić musiał z Poznania do So-

kiestra gra „Boże caria chroń” a tu publiczność wchodzi z sali i nie wraca? W „Weselu” Czepiec biegł po scenie z patykiem. Tak 6 lat zeszło. Potem Łódź, u Mielewskiego. „Warszawiankę” grało się jako „Pieśń”. Pierwszy raz wówczas wystąpiłem w niej po Solskim. To był wielki zaszczyt dla młodego jak ja wówczas aktora, pomimo że ról

Bolesławskiego, „Reduta”, gdzie grałem Judasza na zmianę z Jaraczem, filmy — Pan Twardowski, Chata za wsią (byłem tym „głupim Jontkiem”), Iwan Groźny i w. in., Zreżyserowało się też 4 komedie. W Krakowie wystawiłem 36 sztuk, zdobywając wybredną publiczność tego przastarego grodu. M. in. wystawiłem w oryginalnej koncepcji św. Morstina, na dziedzińcu wawelskim „turniej rycerski” czyli szachowy podczas sprowadzenia prochów Słowackiego. Po Krakowie pojechałem do Paryża już jako ważna osobistość, bo wysłany przez ministerstwo jako naczelny instruktor do organizowania teatrów dla wychodźstwa. Bawiłem tam dobre półtora roku. Pracowałem nie z młodzieżą inteligentną, lecz robotniczą, robotnikami. Jakież to wdzięczny naród! Byłem nimi zbudowany. Bo proszę, graliśmy w Paryżu, Nancy i okolicy, gdzie większe skupiska Polaków — Judasza, Damy i Huzary, Powsinogi, Szopkę polską itd., rzeczy wcale nie łatwe. Moi robotnicy wywiązywali się z ról doskonale. Po powrocie do kraju grałem w Warszawie w „Ateneum” Adwentowicza, w Kameralnym. W r. 1935 przy byłem do Torunia, do p. dyr. Brackiego. Reszta wiadoma...

— Co Mistrz powie nam o dzisiejszym teatrze. Wiemy, że przechodzi kryzys.

— Istotnie, lecz nie tylko teatr jeden. A książka? Czyż nie to samo? A jednak teatr jest potrzebny. Wiem to po młodzieży, która teatr kocha. Ona — nie znosząca kłamstwa, bujania, żywo reaguje na scenę, ona żyje sceną, widząc w niej nie tylko uzupełnienie swego wykształcenia, lecz po prostu potrzebę dla swych uczuć, żywych i młodych. Ze względu na młodzież — teatr ma obowiązek krzewienia sztuki. Obowiązek tego nie zastąpi film i inne wynalazki. Bo teatr to sztuka redzina, szkoła kultury,

PRZODUJĄCE ŚRODKI DO PIELĘGNOWANIA ZĘBÓW

PASTA ELIKSIR MYDEŁKO

FR. PULS SA

Kreacja jednej z ról

tych, co chcą wypocząć, bo dzisiaj — Boga i Polskę chwalić — mamy gaże... Publiczność wielk. miasta mniej wrażliwa, chociaż też wymagająca. Na prowincji publiczność — to gleba wdzięczna, ale ją trzeba umieć znać i kochać. My, prawdziwi artyści nigdy nie traktujemy naszych stanowisk jako posady, lecz jako pracę z powołania dla kultury społeczeństwa...

— Słowem, są tacy, co sztukę pojmują jako misję i co dają tylko do dobrobytu. Wracając jednak do jubileuszu, czy można wysłuchać skromnych życzeń kochanego Mistrza?

— Owszem. Dzisiejszy mój jubileusz uważam za wejście w nowy okres pracy i twórczości. Mój mistrz Solski ma 90 lat i jak się świetnie trzyma! A ja — grubo młodsze dziecko Podhala. Jest to więc jubileusz w przyszłość, jubileusz zachęty dla lepszego jeszcze spełniania mego obowiązku: być użytecznym społeczeństwu, dać mu tyle, ile starczą tylko siły. Co do życzeń — te ponieważ kocham młodzież — pragnąłbym, aby było jej dzisiaj na mým jubileuszu jak najwięcej.

Puck - pierwszy port morski Rzeczypospolitej wkracza na nową drogę rozwoju

Kanał przybrzeżny na wykończeniu — Piasek z dna morza utworzył piękną plażę — Celowe inwestycje w mieście

Przed laty, kiedy o istnieniu Gdyni mało jeszcze kto wiedział, o Pucku, jedynym wówczas mieście naszego wybrzeża morskiego, mówiono dużo, zwłaszcza w związku z rozważaniem projektów stworzenia tam nowego ośrodka portowego. Plany te z czasem zostały przekreślone na korzyść skromnej wioszczyzny rybackiej, na którą ostatecznie padł wybór i która dziś promienieje blaskiem nieprawdopodobnej wprost w naszych warunkach „kariery“.

Dla Gdyni los okazał się więcej, niż łaskawy, — dla Pucka... wprost przeciwnie. Pierwszy port morski Rzeczypospolitej z biegiem lat zatracił zupełnie swe znaczenie, a miasto, które początkowo rokowało piękne nadzieje, stopniowo zapadać zaczęło w coraz głębszy sen. Jeden po drugim likwidowano tam urzędy państwowe, aż ostał się w końcu tylko... sąd grodzki. Handel zamarł, przemysł nawet się nie narodził. Ulice, biegnące wśród starych, nieraz czcigodnych dla swej historycznej przeszłości murów coraz głębsze znaczyły wyboje i pokrywały coraz grubsze warstwy błota w słotną porę roku. Wszędzie rozpościerał się zaczął smutny obraz zaniedbania, tak bardzo kontrastujący z bujnym, pełnym ekspansji życiem Gdyni i szeregu rozkwitających szybko miejscowości kąpieliskowych naszego wybrzeża. Nawet rybacy kaszubscy zaczęli omijać Puck, — ci, najwierniejsi!...

Działo się tak oczywiście nie bez powodu. Płycizna zatoki u wybrzeży puckich uniemożliwiała jakkolwiek żywszy ruch żeglugowy, mogący powiązać to miasto z innymi ośrodkami wybrzeża. Jedyna linia kolejowa (w dodatku jednotorowa) nie zbliżała bynajmniej Pucka do zaplecza, a raczej przeciwnie — oddalała go, gdyż przeciął ją wielki, zaborczy węzeł gdyński. Brak, warunków naturalnych, brak jako-takiej plaży nadmorskiej również i pod względem letniskowo-turystycznym stwarzał dla miasta niekorzystne warunki rozwojowe, co wespół z bladymi perspektywami gospodarczymi składało się na tę depregoladę, która towarzyszyła uporczywie najnowszym dziełom świetnego niegdyś grodu.

Oto jednak, po latach biernego wyczekiwania, na niebie zjawily się pierwsze jaskółki — zwiastunki nowego, lepszego jutra. Stary Puck otrząsnął się z gorzkiej zadumy, wyprostował się, poweselał. W małym, prymitywnym porcie zaczęły tłuc ciężkie kafary, wbijając pale w sydkie dno; na zatoce, pelząc począła leniwie wielka, złośliwie charcząca draga, wypływając na brzeg tysiące ton żółtego piasku, w mieście zabrzęczały kielnie i zastukały kilofy. Zmurszały Puck zaczął się odradzać...

Dużo znaczy t. zw. „pierwsze wrażenie“. Dawniej, gdy przyjeżdżałem do Pucka, wprost z dworca trafiłem w błotnistą małą niewybrukowaną ulicę i brnąc po kostki, przeklinałem swój zawód, który zmusza mnie do tego rodzaju wypraw. Przy dworcu nie było nawet małego placzyku, gdzie mogła

by stać bodaj taksówka. Obok budynku stacyjnego natomiast wegetowały nędzne ogródki warzywne.

Trudno powiedzieć, aby mimo największego nasilenia optymizmu, owo „pierwsze wrażenie“ w tych warunkach mogło być korzystne. Mając obłocone buty i spodnie, człek od początku nabierał do miasta oraz jego ojców i dzieci ponurego uprzedzenia. I słusznie — cóż za niedbalstwo!

Trzeba było tedy widzieć moje radosne zdziwienie, gdy przed kilku dniami z podwiniętymi przezornie w hali dworcowej nogawkami spodni uczyniłem skok w błotnistą otchłań i nagle... poczułem twardy grunt pod nogami. Patrząc! Ulica była świeżutko wybrukowana i mimo jesiennej szarugi, drogi nie zagradzała mi żadna kałuża. Po bokach brak jeszcze wprawdzie chodnika, ale stopy płytek betonowych stanowią wyraźną jego zapowiedź.

Rozradowany ocaleniem butów i czując w sercu przyływ sympatii dla Pucka, po-

dażyłem prosto z dworca do Ratusza, aby pogratulować burmistrzowi tego wyczynu. Mimochodem zauważyłem również, że ogródki warzywne obok dworca znikły i że jest tam już placzyk z miejscem — nie na jedną, a na dziesięć taksówek...

Nowy gospodarz miasta, Karol Stamirowski, urzęduje tu nie długo. Przyszedł z Podgórza pod Toruniem, aby objąć spóściznę po nieszczęśliwym majorze Szkucie. Jest pełen zapału dla swej obecnej misji.

— Już ruszyliśmy z miejsca — mówi — budujemy szkołę, pocztę, brukujemy, jak pan widział, ulice. Najważniejsze jest jednak to, co robi się w porcie. Chce pan zobaczyć?

Szeroką ulicą Prezydenta obok sądu i oddziału Komunalnej Kasy pow. morskiego udajemy się w stronę „Domu Zdrojowego“ i okalającego go parku. Zacisnie tu i miło. Opadające liście zasłają ścieżki złoścącym się kobiercem, który szeleści pod nogami.

(Dalszy ciąg nastąpi).

Dobrá i pewną lokatę pieniędzy na wkłady oszczędnościowe, rachunki bieżące i czekowe

gwarantuje

Komunalna Kasa Oszczędności miasta Pucka

Od złożonych pieniędzy płaci K. K. O. m. Pucka wysokie odsetki. Tajemnica wkładów jest prawnie chroniona. Za wszelkie zobowiązania K. K. O. m. Pucka odpowiada m. Puck swym majątkiem, przedsiębiorstwami i wszystkimi dochodami. 7528

Właściciele nieruchomości protestują przeciw opodatkowaniu nowych domów

W związku z pogłoskami o zamierzonym przedłożeniu w Sejmie projektu ustawy o wprowadzeniu podatku od luksusowych nowych domów — organizacja właścicieli nieruchomości na ostatnio odbytych zebraniach, postanowiły złożyć odpowiednio umotywowane memoriały w ministerstwie Skarbu.

Dotychczas bowiem do roku 1940 miały trwać ulgi podatkowe dla wszelkiego rodzaju budownictwa nowych domów.

Wprowadzenie podatku od nowych domów posiadających większe mieszkania mające na celu skierowanie inicjatywy prywatnej w kierunku wznoszenia domów o małych mieszkaniach, przeznaczonych dla najszerzszych rzesz — zdaniem posiadaczy własności nieruchomości w Polsce — mija się z celem, bowiem wpłynie na zmniejszenie dochodowości nowowytbudowanych domów.

nudny i kremy UNIVERSITE DE BEAUTE CÉDIB PARIS — niexastapione!

Mikrofon w służbie obrotów handlowych

Modernizacja uwydatnia się w każdej dziedzinie i nie zatrzymała się nawet przed halami aukcyjnymi. Jak wygląda taka nowoczesna hala, w której odbywają się aukcje owocowe? Zwiędzamy jedną z takich wielkich hal w Kolonii nad Renem. Ogromna ta hala przypomina olbrzymich rozmiarów klasę szkolną. Ustawiono tam szeregi ławek, przy czym tylne ławki unoszą się amfiteatralnie, jak również jest podium przeznaczone dla aukcjonatora. Między pulpitem aukcjonatora a trybunami, na których zajmują miejsce osoby nabywające towar, bezustannie posuwają się mniejsze i większe wagony, jak i wózki ręczne. Codziennie licytuje się 150—250 wagonów owoców i jarzyn.

Aukcjonator podaje rodzaj i ilość towaru, handlarze natomiast ofiarowują cenę według pewnego bardzo pomysłowego systemu elektrycznego, którą wykazuje tablica tak, że dzięki temu nowoczesnemu systemowi licytacja jednego wagonu nie trwa dłużej jak 1—2 minut.

Celem zagłuszenia wrzawy, jaka powstaje wskutek przesuwania wagonów, oraz żywych rozmów kupujących, zainstalowano w sali głośniki na filarach. — Aukcjonator posługuje się wbudowanym w pulpitem mikrofonem, który nie przewodzi szmerów wielkiej hali a jedynie słowa speakera. Wzmocnione głośniki 2-watowe przegłoszają ogólną wrzawę i bardzo czysto i wyraźnie oddają głos. Przez zainstalowanie tego nowego us-

Uporczywe ZAPARCIE STOLCA

zatruiwa organizm, pogarsza samopoczucie, odbiera apetyt, oraz chęć i zdolność do pracy.

ZIOŁA Z GÓR HARCU

DRA LAUERA

stosowane przy zaparciu (obstrukcji) są łagodnym naturalnym środkiem przeczyszczającym, wydalają niestrawione reszki pożywienia stosują się również skutecznie w chorobach nerek, wątroby, pęcherzyka żółciowego (kamicy), reumatyzmie, artretyzmie, hemoroidach i otyłości.

ZIOŁA Z GÓR HARCU

DRA LAUERA

„Ogranicznik“ prądu czuwa nad radioamatorami na Śląsku

Radioamatorzy na Śląsku mają troskę dodatkową, nieznaną w innych okolicach kraju. Jest nią norma prądu, określona dla każdego odbiorcy. Nie wolno jej przekroczyć, gdyż nad rozrzutnością prądu czuwa „ogranicznik“ — specjalne urządzenie, stojące na straży normy prądu. Każdy obywatel na Śląsku, nabywający odbiornik radiowy, musi się liczyć z zużyciem prądu przez dany aparat, gdy bowiem radio zużyje prądu ponad szczyplą normę, nie wystarczy go na lampy, co już jest prawdziwą klęską. Na szczęście znaleziono na to sposób. Można używać radia dowoli, nie przekraczając norm. Odbiorniki „Fenomen“, jedyne zresztą z pośród innych aparatów zużywają prądu tylko 25 watt, co nie naraża posiadacza na działanie „ogranicznika“, wyłączonego prądu. A że poza tą wyjątkową cechą — oszczędności prądu — aparaty Fenomen krajowej produkcji Telefunken są doskonałe w działaniu, mają przepiękny, naturalny ton, są zbudowane na solidnym chassis, a przy tym są przystępne w cenie, więc jako super cieszą się na Śląsku wyjątkowym powodzeniem. Każdemu bowiem grozi „ogranicznik“, lepiej jest więc kupić „Fenomen“, przystosowany specjalnie do warunków miejscowych. 7490

Wydawnictwo turystyczne Ministerstwa Komunikacji

Uwzględniając znaczenie wszelkich imprez, zawodów i kongresów dla turystyki zagranicznej, wydział turystyki Ministerstwa Komunikacji pracuje nad wydaniem w roku przyszłym specjalnego kalendarza imprez, który będzie podstawą do prowadzenia propagandy turystycznej Polski za granicą. Dając do możliwie kompletnych danych, wydział turystyki Ministerstwa Komunikacji zwraca się do wszystkich związków, stowarzyszeń, komitetów etc. z prośbą o możliwie bezzwłoczne podanie do wiadomości ściślej, lub przynajmniej zamierzonego terminu projektowanych w całym 1938 r. imprez. Zgłoszenia należy kierować do wydziału turystyki Ministerstwa Komunikacji, Al. Ujazdowskie 49, Warszawa.

RADIO ODBIORNIKI

TELEFUNKEN

wszystkie typy

E. SIWIEC

TORUŃ

UL. ŻEGLARSKA 31

ŚWIAT KOBIECY

Nowości w świecie futer

Największe metropolie przemysłu futrzanego pracują obecnie pełną parą, przygotowując na sezon zimowy bądź zupełnie nowe gatunki towarów, bądź ulepszając i uszlachetniając dotychczasowe rodzaje. Na pierwszy plan wysuwa się w tej pracy wydobywanie nowych kolorów. Wobec tego zaś, że lisy są tego roku ośrodkiem zainteresowań i przedmiotem marzeń najmniej nawet próżnych kobiet, oraz że w modelach zimowych dominującą rolę grają lisy, zaczniemy przegląd futer od lisów. W pierwszym rzędzie rzuca się w oczy bogata gama kolorów. Dotychczasowe stereotypowe barwy, jak czarny, niebieski, brązowy, szary i biały osiągnęły jeszcze wyższy poziom pod względem barwy. Poza tym kolory te rozjaśnia się nieco kombinując, nie mówiąc już o tym,

przekształcając pierwsze lepsze puszyste i długowłose futro na srebrzyste lisy i krzyżaki. Wobec kryzysu zapotrzebowania na te imitacje jest olbrzymie, tymbardziej, że gatunek tych zastępczych futer nie pozostawia nic do życzenia.

Po lisach na drugi plan występują barany. Polepszone zostało i urozmaicone wszystko, co było dotychczas używane w uszlachetnieniu baranów. Wyniki, osiągnięte w uzyskaniu imitacji karakulów i brajtszwanców są wręcz rewelacyjne. Zasadniczymi kolorami są tu: czarny, brązowy, szary, biały występuje znacznie rzadziej. Oprócz intensywnych, zasadniczych kolorów i niezliczonej ilości podcieni i półtonów, mamy całą nieograniczoną paletę możliwych i niemożliwych barw. Żywy królik stał się nieodzownym artykułem fabrykacji. Ostatni krzyk mody, to ondulowany królik, kędzierzawe skórki dzierżą w tym roku prym w modzie, zaś ondulowany królik jest tańszy od strzyżonego barana, a dobrze wyprawio na skórka królika, nawet pod względem praktyczności może zastąpić barana. Poza tym dzięki umiejętnemu strzyżeniu i farbowaniu królików można z nich robić najpiękniejsze imitacje nurków i nutrii. O tym, że królik nadaje się na imitację fok, bibretów i kretów jest tajemnicą poliszynela.

Firany

dywany, chodniki i materiały meblowe w wielkim wyborze bardzo tanio, także na asygnaty poleca

W. Kotliński

Toruń, Szeroka 33. 7509

że nadaje się lisom zupełnie nienaturalne i całkiem nieoczekiwane zabarwienie, dostosowując kolor futra do koloru sukni. Trudno o wspanialszy efekt, jak lis w kolorze „Bleu Wallis”, nasycony srebrzystym pyłem, do lamowej toalety srebrzysto - błękitnej. Widziałam na jednym pokazie płaszcz wieczorowy z czarno - złotej lamy, bogato przybrany czarnym liselem, mieniącym się złotymi ogniami. Nawet czyste białe lisy urozmaica się w ten sposób, że część włosów pozostawia się w naturalnym kolorze, podczas gdy resztę farbuje się na dowolny odcień, zależnie od reszty toalety.

Na ogół przemysł futrzany stoi w tym roku pod znakiem imitacji; zajęte i długowłose króliki nauczyły się przekształcać na całkiem dobre imitacje szlachetnych lisów. O tym, że dobrze spreparowany skunks może z powodzeniem zastąpić lisa nie ma potrzeby mówić, nawet najwytrawniejszy spec od futer nie odróżni imitacji, szczególnie jeśli skunks będzie farbowany. Fabrykanci sztucznych lisów bez wysiłku

Rady praktyczne

JAK NALEŻY PRAĆ JEDWABNE POŃCZOSZKI

Delikatne, cienkie gatunki pończoch, jakie się dzisiaj najchętniej nosi, wymagają nie tylko ostrożności przy wkładaniu ich, oraz natychmiastowego usunięcia wszelkich mechanicznych przeszkód, które powodują w bucikach przetarcie, ale również najskrupulatniejszego przestrzegania wyników z doświadczenia wskazówek i rad, dotyczących czyszczenia i prania pończoch. Delikatne pończochy jedwabne i wełniane należy, o ile możliwości, po każdym użyciu kłaść do zimnej lub letniej wody, wygnieść po jakimś czasie (nie trzeć), wypłukać w czystej wodzie, a potem wysuszyć. Nie pierze się cienkich pończoch w gorącej wodzie, ani w mydlinach, nie powinno się ich o ile to możliwe, także prasować.

Gorsze gatunki trzeba namoczyć w letnich mydlinach, wygnieść je, wypłukać w letniej wodzie, a potem wysuszyć. Przy pończochach wełnianych dodajemy nieco amoniaku.

MATERIAŁY WEŁNIANE

wykwintne i najwyższej jakości dla Pn i Panów

W. GRUNERT

TORUŃ, SZEROKA 32

TELEFON 19-90. 7266

*Mydło Gala
wzbudza zachwyt
wszystkich pań.*

- Jego piękny zapach trwa aż do ostatka, a skóra zachowuje go długo.
- Jego obfita i łagodna piana pielęgnuje skórę, odświeża i upiększa cerę.
- Jego największa zaleta: cena 50 groszy i wielka wydajność w użyciu.

MYDŁO Gala ELIDA

Dla tych, którzy mają liszaje

Jeśli ktoś ma liszaje, może zrobić mu pewną ulgę wiadomość, że jest to defekt młodości, który osiąga przeważnie skóry suche i cienkie.

Liszaje są to małe okrągłe plamki lekko różowe, pokryte drobną mączką białą.

Bardzo rzadko się zdarza, że plamka taka jest jedna — plagi liszajowe chodzą przez ważne grupami i rozsiewają się u dołu policzka lub na poziomie luków brwi. Wyskakują nagle na naskórku, trzymają się upor-

czywie. Czasem giną — nie widać ich całe tygodnie, a potem bęc... są znów.

Pojawienie się liszaj jest nieomylną oznaką, że skóra jest skłonna do egzemy. I od tej chwili należy zwalczać nie tylko liszaje, lecz i przyczynę ich pojawiania się, która leży wewnątrz organizmu. Na pierwszym miejscu leży tu sposób odżywiania się. Zauważmy, że liszaje stają się zawsze bardziej widoczne i czerwone po posiłku sutym i po potrawach bardziej ostrych. Należy więc bezwzględnie unikać w potrawach

wszelkich przypraw ostrych, jak pieprzu, korzeni, musztardy, unikać mięsa, dziczyzny, a także wina, kawy i alkoholu. Jak zwykłe jarzyny, owoce i nabiał stanowią najodpowiedniejsze pożywienie.

Z chwilą pojawienia się liszaj, trzeba przyjść do wniosku, że w naskórku powstało pewne zaburzenie, które spowodowane jest nadużywaniem kwasów czy to wprowadzanych z potrawami do organizmu, czy też bezpośrednio przez używanie pewnych drażniących naskórek maści. Dlatego też w celach kosmetycznych powinno się używać tylko preparaty w dobrych gatunkach, zawierające nieszkodliwe składniki.

Przy smarowaniu czyli natłuszczeniu na skórka należy wziąć za zasadę używanie kremów tylko sporządzonych na lanolinie i mydeł przetłuszczonych.

Gdy liszaje już się pokazały i przychodzi okres leczenia skóry, wtedy maści powinny zawierać słabe oprocentowanie kwasu salicylowego i mlecznego. Maści ichtiolo-we i siarczane są stanowczo za mocne.

Przy skłonności do liszaj powinno się unikać zimna, wiatru, zbyt ostrych promieni słonecznych i ochraniać naskórek przed zmianami temperatury przez nałożenie przed wyjściem z domu odpowiedniego podkładu z tłuszczu lub oliwy.

Żeby zapobiec liszajom, skoro zauważymy już skłonność do nich, dobrze jest przytomnie sobie, że najświeższe odkrycia udowodniły nam, że czysta świeża cera i zdrowie zależą przeważnie od ilości wprowadzanych do organizmu witamin. Witaminy, które najkorzystniej wpływają na wygląd skóry są witaminy A i B oraz witamina F, która łączy się z poprzednimi. Witamina F posiada przeważający wpływ na zdrowie i piękność cery. Maść i smalec przynoszą je nam drogą wewnętrzną. Drogą zewnętrzną — to wyroby kosmetyczne, zawierające witaminy.

W rezultacie liszaje są tylko małą przykrością, której jednak nie należy lekceważyć, oznacza ona bowiem skłonność do egzemy. A to zasługuje na uwagę i troskę o stan skóry.

Kamizelki, bluzeczki i modne drobiazgi

Nowości

na suknie płaszcze i kostiumy w niedoścignionym wyborze po cenach przystępnych, także na asygnaty poleca

W. Kotliński

Toruń, Szeroka 33. 7509

NA EKRANIE TYGODNIA

Mój miły Czytelnik moich niedzielnych felietonów (przepraszam za poufałość!) miał możliwość wyczytać w naszym arcydzielnym wspólnym organie wiadomości o tym, że dzięki polskiemu piwoszom księżęta na Pszczynie dorabiają się ciężkich milionów.

Nie jestem szowinistą, ani szumowinistą, jednak wyznaję zasadę, że bliższa ko szula ciała, niż sukmana. I gdybyśmy to nie mieli naszych własnych królów i księ żąt browiarnianych, że wymienię tylko Chronowskiego z Podgórza. Dlaczego a s kurat mamy pić piwo, które Niemcy na warzą, gdy logicznie rozumując, każdy musi wypić to piwo, które sam nawarzył. Inaczej mówiąc, swoje piwo.

Proszę ten zwrot traktować, jako prze nośnię, bo ładnieby Chronowski wyglądał, gdyby konsumował własne piwo.

Przecież Browar Podgórski robi do brą polską robotę, nie gorszą niż niemie ckie piwo. Browar ten rozpoczął ofensywę na zjudaizowany wschód, pootwieriał fi s lie w Rypinie, w Lipnie i pójdzie dalej, tylko pomóż mu, zacny konsumencie, wy bieraj zawsze towar swój, bo krajowy, to jeszcze mało. Niech się Polacy dorabiają, niech kupują kamienie, bo taki Polak nie będzie trzymał szofera obcoplemieńca, w fabryce będzie zatrudniał polskiego ro botnika, polskiego urzędnika.

Ale my niestety jesteśmy przeżarci brudem niskiej zawiści. Gdy jeden Polak się dorabia, to drugiego nagła krew za lewa. Musimy zmyć z naszej psychiki narodowej to błoto czarnej zardzości. W tym celu proponuję założenie nowej par tii. Z góry zaznaczam, że prezesury nie raczę przyjąć.

Przeżywamy obecnie modę na nowe stronnictwa. W przeciagu krótkiego cza su w samej Warszawie zarejestrowano aż siedemnaście nowych stronnictw polity cznych. Jesteśmy narodem bardzo patrio tycznym i...partiotycznym. Lubujemy się w indywidualizm. Co drugi Polak, to zaraz zbawiacz Ojczyzny. Stanowczo za dużo mamy wodzów, geniuszy, a za ma ło szarych ludzi. Każdy chce zbawiać Pol skę na swój własny, opatentowany spo sób.

Musimy z gruntu przeorać naszą psy chikę narodową.

Wpadam w ton kaznodziejski, a czu jąc, iż mi to nie do twarzy, przejdę na grunt realny.

Drżycie kawalerowie. Prasa włoska ostatnio zamieściła z Polski cały szereg fantastycznych wiadomości o Polsce. Mię dzy innymi tę wiadomość, o wprowadze niu u nas specjalnego podatku kawale rskiego. Rozumiem, że projekt ten wywo łałby wśród pań szczerą entuzjasm. Bo kawalerowie powyżej lat 40 płaciliby aż 25 proc. podatku od swych dochodów. Równałoby się to przymusowi małżeń skiemu. Uważam, że projekt ten jest wec le nie zły, tylko bieda z kawalerami po wyżej lat sześćdziesięciu. Kaczkę tę mu siała jednak puścić jakaś dziennikarka.

Przy tej sposobności śmiem przyuwa żyć, że jeśli kawalerowie się nie żenią, to duża w tym wina samych kobiet. Zaraz dam przykład. Słynny amerykański ak tór filmowy, pozeracz serc numer 1 — Robert Taylor musiał zawrzeć z wytwór nią filmową, z którą pracuje, kontrakt, że się nie ożeni w przeciagu lat siedmiu.

Dlaczego? Dlatego, że żonaty gwiaz dor nie jest taką atrakcją dla kobiet, jak właśnie kawaler. I czy tylko tak jest z gwiazdoram, filmowymi śpiewakami? Kto z nas żonaty, pracujących na in nym polu, nie przekonał się o tym, jak jego szanse życiowe strasznie zmalały? Ten sam mężczyzna, który się poświęcił dla miłości, jest przez panny znienaw iżony.

Zamiast nienawidzić kawalerów, ko biety wywierają zemstę na Bogu ducha winnych ludzi żonaty. Gdzie tu logi ka? Darujcie, moje panie, ale wam nie współczuję. Chyba, że przywrócić męża czyni żonaty do swych łask. Oklaskuj cie właśnie żonaty artystów, śpiewa ków, mówców itd. Zobaczycie jak sytua cja radykalnie się odmieni.

A teraz coś o naszych arystokraty, o których rozpisuje się prasa zagranicz na. Zagranicą widać jest moda na Polskę.

Książę Radziwiłł, wzięty we Włoszech ślub z żydówką z Drohobycza, rozwie

dzioną żoną przemysłowca boryslawskie go. (To chyba już nieczysta siła z tymi wdówkami i rozwódkami, wszędzie tylko one wychodzą za mąż, a co mają robić nieszczęśliwe nasze dziewczęta? W dzis siejszych czasach źle jest urodzić się panną, gdy na świat przychodzą same Simpsonki).

Ja tam nikomu z kaloszami nie wlażę do wnętrza. Stwierdzam tylko, że nasza magnateria nie chce z Polakami siedzieć na jednej ławce.

A mazeltot*). L. S.

*) Po żydowsku „Na szczęście“!

Muzeum Huculskie w Żabiem

Reprodukujemy fragment powstającego w Żabiem Muzeum Huculskiego. — Na zdjęciu część schroniskowa Muzeum, już wykończona.

Niekończący się łańcuch przestępstw Niemców w Polsce

W Katowicach aresztowano w dniu 21 października br. dyrektora wydawnictwa „Kattowitzer Zeitung“ dra Kriedtego, redaktora naczelnego Heinza Webera, redak tóra odpowiedzialnego Heinza Kostkę oraz kierownika ekspedycji Eryka Sowodliha. Aresztowanie nastąpiło w związku z wyda waniem przez w. w. nielegalnego miesięcz nika, zawierającego artykuły skonfiskowa ne w „Katowitzer Zeitung“, jak również oryginalne artykuły, zohydzające stosunki polskie i szerzące propagandę antypolską.

Po procesach tajnych organizacji nie mieckich na Śląsku i Pomorzu, których działalność skierowana była przeciw ca łości granic Państwa Polskiego, nowe prze stępstwo czołowych Niemców w Polsce win no stać się punktem wyjścia do gruntownej rewizji stosunku władz polskich do ele mentu niemieckiego, który mając pełne i

nieograniczone możliwości wszechstronne go rozwoju, spiskuje systematycznie prze ciwko Państwu Polskiemu.

Knowaniom Niemców w Polsce należy położyć kres w sposób zdecydowany, gdyż jedynie mocne chwytły przemawiają Niem com do rozumu, trzeba więc metody dzia łań dostosować do ich charakteru narodo wego.

W związku z tym byłoby rzeczą właści wą, zwrócić również szczególną uwagę na podobne wydawnictwa, kelportowane na te renie Polski, a mianowicie „Wiadomości Społeczno-Polityczne“ redagowane w Ber linie w języku polskim oraz „Listy Śląskie“ wydawane we Wrocławiu przez tamtejszy okręg „Narodowego Związku dla Niemców zagranicą“.

Rozwój techniki radioodbiorniczej w ostatnich latach

Miarodajnymi czynnikami oceny dosko nałości technicznej aparatów radiowych są trzy ich właściwości, a to: 1) czułość aparatu, 2) selektywność aparatu, 3) odtwarzanie akustyczne aparatu. Wysiłki konstrukto rów odbiorników radiowych zwrócone były do niedawna przeważnie tylko w kierunku poprawy czułości i selektywności aparatów i dzisiaj śmiało można stwierdzić, że wy siłki te w 100 proc. zostały uwieńczone po myślnym skutkiem dzięki konstrukcyjnemu opanowaniu superheterodyny. Rozwój radio fonii szedł bowiem dwoma odrębnymi dro gami w budowie odbiorników, a) t. zw. apar atów prostolinijnych i b) superheterodyn. Do niedawna wydawało się, że przyszłość należy do aparatów prostolinijnych; otrzy mie trudności konstrukcyjne w budowie superheterodyn nie pozwoliły na wywalczenie im należnego pierwszego miejsca. Dopiero przełomowe postępy w ostatnich latach ze zwoliły na usunięcie wszelkiego rodzaju trudności technicznych przy budowie super heterodyn. W ciągu krótkiego czasu super heterodyna zdobyła przodujące miejsce w radiotechnice odbiorczej, rozwiązała bo wiem palącą kwestię selektywności i czu łości odbiornika radiowego.

Odtwarzanie akustyczne natomiast mimo

zastosowania głośników elektrodynamicz nych, przedstawiało krzywą rozwoju lekko tylko wspinającą się w górę. Muzyka aparatu pozostała mechaniczną, odbiornik pozost ał dalej wprawdzie cudownym sprzętem technicznym, ale nie stał się instrumentem muzycznym. Rozwiązawszy obydwą proble my, selektywności i czułości, skierowano wysiłki celem udoskonalenia wierności aku stycznej.

Walka o wierne odtwarzanie rozpoczęła się w roku 1936 w którym „lupem“ inżynierów radiowych padły: szersza wstęga czę stotliwości akustycznych, niższe basy i wyż sze soprany, następny rok przynosi pełnię dźwięków dzięki pojawieniu się lampy AL 4, rok 1937 upragniony cel: wierność dźwię ków.

Porównując klasyczną superheterodynę tegoroczną z zeszlroczną, rzuca się znawcy w oczy olbrzymi skok: muzyka otrzymała trzeci wymiar, z dwu wymiarowej stała się trójwymiarowa, przestrzenna. — Z najwięk szym zadowoleniem stwierdzić należy, że ten olbrzymi postępniki radioodbiornic zej nie pozostawia w tyle przemysłu radio technicznego w Polsce. Produkcją np. wyłącznie superheterodyny firma „Capello“ wypuściła w tym roku odbiorniki, posiada

Przebieg od **BOLU GŁOWY** 7137
DLA DOROSŁYCH ZE ZN. FAKT.
KOWALSKINA
Której się rozumie
PRZY PRZEZIEBIENIU
GRYPY i KATARZE

Budowa Centrum Wyszkolenia Strażackiego w Warszawie

W niedzielę 31 października rb. o godz. 11 odbędzie się uroczyste poświę cenie kamienia węgielnego i złożenie aktu erekcyjnego pod budowę Centralnego Os ródka Wyszkolenia Pożarniczego w Warszawie na Żoliborzu przy zbiegu ulic Potockiej i Marymonckiej. W akcie poświęcenia przewidywany jest udział przedstawicieli władz cywilnych i wojsko wych oraz licznych delegatów i pocztów sztandarowych Ochotniczych Straży Poż arnych z całego kraju.

Telegramy w kilku wierszach z kraju

— **Miasto Sandomierz** otrzymało wresz cie normalną sieć wodociągowo-kanaliza cyjną. Uruchomienie sieci odbyło się z całą uroczystością. Budowa sieci doszła do skut ku dzięki pożyczkom i dotacjom Funduszu Pracy.

— **Inż. Kazimierz Skrzyński**, krewny b. premiera, zajęty w elektrowni gwarectwa węglowego w Rudzie Śląskiej wyszedłszy wieczorem na podwórze nie zauważył nad jeżdżającego pędem pociągu kolejki elek trycznej. Koła elektrowozu zmiażdżyły mu głowę, zabijając na miejscu.

— **We wsi Procyńca** pod Gębicami za strajkowała dziatwa szkoły niemieckiej z powodu zarządzanej przez władze zmiany kierownika Niemca na Polaka. Niemcy pro cyńscy aby utrzymać szkołę zapisywali do niej fikcyjną dziatwę swych daleko zamie szkałych krewnych a kierownik Niemiec to tolerował.

— **Obniżka komornego**, wprowadzona w r. 1935 obowiązywać będzie obecnie według projektu ministerstwa tylko mieszkania 2 pokojowe.

Z zagranicy

— **Duńska para królewska** uda się w przy szłym tygodniu do Londynu. Dania obawia się ponownej inwazji Niemców.

— **Do cudownej grot** w Lourdes wdarła się podczas obecnej powodzi woda zalewa jąca grotę i kościół.

— **W Rumunii** grasuje szajka kłusowni ków wylapująca dzieci zamożniejszych oby wateli i za które potem żąda okupów. W Bukareszcie pochwyliła ona dziewczynkę i trzech chłopców.

NIE MARTW SIĘ
SIWE WŁOSY USUNĄĆ
ŁATWO, NIEDOSTRZE
GALNIE DLA OTOCZE
NIA, BO BEZ CUDZEJ
POMOCY, STOSUJĄC
NIESZKODLIWY I NIEZA
WODNY ODSIWIACZ
ORIENTINE
PARF. ORIENT / ROSTROWSKI S.A. / WARSZAWA
25 LAT DOSWIADCZENIA - GWARANCJA JAKOŚCI

LEON SOBOCIŃSKI

Gdy na mogiłach światła zapłoną...

I wy bądźcie gotowi, bo której godziny nie wiecie Syn Człowieczy przyjdzie.

Mat. 24. 44.

Jak my mało znamy swoje cmentarze, te miejsca najwyższej mądrości na granicy doczesnego dziś i wiekiutego jutra!

Gdybyż częściej tam zajrzeć, zadumać się nad tymi pomnikami skamieniałego bólu, zastygłej na wieki tragedii ludzi ongiś żyjących, a którzy od nas żywych nie, oprócz wspomnienia, nie chcą, nie pragną. I oni, ci co od nas odeszli, chodzili po tych samych ulicach, po tych samych drogach, ścieżkach i gościńcach życia, mieli te same co my wzloty, namiętności, ukochania, żyli tym samym zawrotnym kołowrotem doczesności.

Ale nie drzyj, człowiecze! Poeta mówi, że „trumny są kołyskami nowych żywotów”. Cmentarz, to ostatni kres wszystkich szatańskich, cierpień, wysiłków, nędzy życia. Cmentarz jest drogą do wieczności...

Cmentarze toruńskie

Najświeższą metrykę ma cmentarz Panny Marii przy ulicy Wybickiego, bo lat dziećniętaście jak go założono.

Piękny jest cmentarz wojskowy przy ulicy Grudziądzkiej. Znajduje się tu ładny w pomysł i wykonaniu pomnik plutonowego 18 pułku ul. ś. p. Gerarda Pająkowskiego

„Spój spokojnie w polskim grobie. Wszak masz tu bliskich przy sobie! — czytam nieporadny wiersz polski na mogile rosyjskiego jeńca.

Jakżeż gościnne jest polskie żołnierzyko. Rozmowa z tym, który obcuje z umarłymi.

Cmentarz na Jakubskim Przedmieściu jest jednym ze starszych cmentarzy toruńskich. Ma mogiły i grobowce liczące już pół wieku. Spetykam grabarza. Grabarz to ostatnia nianka człowieka, — każdego poklepie łopatą.

— Może pan pokaże mi ciekawsze grobowce?

Wieczny i dobry odpoczynek racz mu dać, Panie!...

Wśród tych, którzy umarli zanim żyć zaczęli

Najtragiczniejsze zakęcie cmentarza, to małe mogilne kołyski Jurków, Staśków, Zosieniek, Krzyś, Danulek, Józków i innych anielków. Posnęli snem wiecznym, zanim jeszcze żyć zdążyli. Posnęło to rychło w zaraniu swoich latek. Co krzyżyk, to rozdzierający szloch matki, płacz ojca, babcie, dziadunia. Słyszę ten przeraźliwy pogłos, jak drga w powietrzu nieucichła skarga.

Ale tu śpią najszcześliwsi. Życie nie zdążyło ich zbrukać stygmatem potępienia padołu. Przeszli jak anielski cień po ziemi i są już za gwiazdiastą bramą.

A tkliwa matka z pamięcią, wiecznie otwartą, jak niezagojona rana, przyjdzie dziś w Zaduszki. Przyniesie naręcz jesienno kwiecica, nachyli się nad mogilną kołyską swego dzieciątka, poprawi poduszeczkę zimną, kołderką mu nóżki otuli, sercem matczynym ledowaty grób ogrzeje i powie swemu Jurkowi do uszka:

— Spój, Jureczku, raczki na kołderce masz mieć, spój dziecino i zmów paciorek za tatusia i mamusię...

A Jureczek psotnik parzyżo do góry i zda się szczebiotać: Dobranoc, mamciu, Jureczkowi dobrze jest u Bozi, zobaczysz mamunię i tobie się tu będzie podobać!

O, dobre matczyńsko, z nigdy nie wystygłą pamięcią, nie płacz!

Grób nr. 108

Cmentarz miejski na ulicy grudziądzkiej. Istnieje już lat 150. Najmiłosierniejszy to cmentarz. Przyjmuje wszystkich bez względu na wyznanie, narodowość (oprócz niechrześcijan) oraz rodzaj śmierci. I zbrodniarze i samobójcy i nieznani włóczędzy zmarli gdzieś pod płotem. Pod płotem są też pochowani. Kosmopolityczny tu cmentarz: Rosjanie, Rusini, Cyganie, jacyś starokatolicy, ewangelicy, Gruzini i tyłu, tyłu innych.

Oto widzę dwie mogiły kochanków. Tragedia. Dalej szpieg stracony, na lewo grób zabójcy listonosza.

W ten kąt zapadły cmentarza rzadko kto przychodzi. Raz do roku zabłądzi dziennikarz z obowiązku i pewna, tajemnicza kobieta w żałobie prawie codziennie na grób mordcy przychodzi. Ani to żona, ani krewna. Przychodzi miłośność, nie ostudzona nawet zbrodnią.

Nikt inny do tych trędowatych nie zawita, do tych kretowisk ludzkiej zbrodni.

Grób numer 108 s'oi samotny bez krzyża. Jedną swą połową zapada się już w ziemię. Za kilka lat i numer zniknie.

Człowiek, wygnany z ludzkiej pamięci, będzie jeszcze pewien czas żył w zakurzonych policyjnych archiwach. I tyle!

Od lewej do prawej: 1) Bohateskiej krwi część 2) Pomnik plut. Gerarda Pająkowskiego na cmentarzu wojskowym, pierwszego żołnierza, który oddał życie za wolność Pomorza. 3) W równym szyku, na baczność spoczywają Ci, co posłuszni świętym prawom przelali krew za Polskę. 4) Żołnierz polski opiekuje się i grobami żołnierzy niemieckich z czasów wojny światowej.

I cóż? Co pozostało z tego wszystkiego? Z tej pogoni za szczęściem, z tej walki bestialskiej o istnienie, o jego blichtr, o jego złoto, o jego miraż?

Przychodzi dzień ostatniego bilansu życia i bankrutujemy na wieki, jeśliśmy zaniedbali nagromadzić kapitału ducha, który po tamtej stronie ma walor trwałości, jest szacownym skarbem wieczności i odrodzenia w Panu.

Grób powstańca z 1863 roku śp. Kazimierza Porawskiego, pochowanego na tczewskim cmentarzu. Z boku widnieją groby żołnierzy.

I wy bądźcie gotowi, — prawi ewangelista, — bo której godziny nie wiecie... Gdybyśmy znali mądrość cmentarzy...

Każde miasto, każda wioska, żyjąca chorym pulsem dnia, zabieganego o doczesne dostatki, ma obok siebie sąsiada — miasto głuche, osadę umarłych.

A tych cmentarzy bezimiennych, zagubionych pod borach, lasach, polach nie zliczyć. Chodzimy po kępach jakoby po kretowiskach, nie wiedząc częstokroć, że stąpamy po miejscu wiecznego odpoczynku ludzi pobratanych z ziemią.

Z ziemiśmy wyszli i ziemią mamy być, jeno duch się ostatecznie ciało niepodległy...

Wszyscy, wszyscyśmy z ziemi. Cmentarz przekreśla granice między dygnitarzem, a jego lokajem, między panią a jej sługą. I minister i pospolity szarak z tłumy najwyższa góra społeczna z najniższym dołem — zrównana. To nic, że ten grobowiec pyszni się polerowanym marmurem, a tamten suchotniczo, z przekrzywionym krzyżkiem drewnianym, w łono ziemi zapadnięty. Wszyscy, wszyscy mamy tu równe parcele. Tym, co pod ziemią schowani nie potrzeba grobowców. Te grobowce potrzebne są nam, naszej pamięci o zmarłych. Bo my wszyscy, co żyjemy, czasowi przechodnie — a dolinie leż, co chwilę jesteśmy bliżej i bliżej cmentarzy.

go, który poległ jako pierwszy żołnierz przy oswoobodzeniu Pomorza spod jarzma pruskiego w dniu 18 stycznia 1920 roku. Pomnik ten własnym sumptem wystawili podoficerowie rezerwy koła toruńskiego. W pobliżu tego monumentu-mogiły tych, którzy zmarli śmiercią lotnika. Śmigła samolotu w kształcie krzyża mówią nam, że pod zimną darnią leży duma wojska polskiego, najmłodsze dziecko armii — lotnictwo. Kołyską im przestworza, a jednak łożo śmiertelne mają w ziemi.

A tam dalej, w cieniu drzew, w równym szyku w wyprężonym na baczność ordynku, spoczywa piechota, królowa broni. Krzyż im teraz karabinem. A tuż w sąsiedztwie zły sąsiad z przedwojennych czasów. Kolega po broni i po krzyżu cmentarnym, a przecież nieprzyjaciel Ojczyzny. Tu leżą „Den Gefallenen des Weltkrieges 1914—1918.” Dziś żołnierz polski pielęgnuje groby żołnierzy niemieckich. Co za niepojęta symbolika. Tak zgasić nienawiść doznanych krzywd może tylko cmentarz. Żołnierz polski z równą pieczołowitością dba o groby swoich, jak i obcych. Kto tu bowiem nie leży: I Johannes Carl, Maxy, Ottony i Dymitr Baranow, jeniec rosyjski, Gawril Sadkow, i Michał Bienek, i jakiś nieznany powstaniec Wrangla z numerem działki mogilnej, i Marcin Adamescu jeniec rumuński i gruzin Jerzy Bodgawadze itd.

Cmentarz narodów po wojnie narodów. Mogiła wszystkich spokrewniła.

Uroczystości ziemi łeczyckiej

Na zdjęciu naszym pomnik Powstańców z 1863 r. odsłonięty uroczysto w Dalikowie pod Poddebicami w ziemi łeczyckiej przez Inspektora Armii gen. dyw. Norwid-Neugebauera.

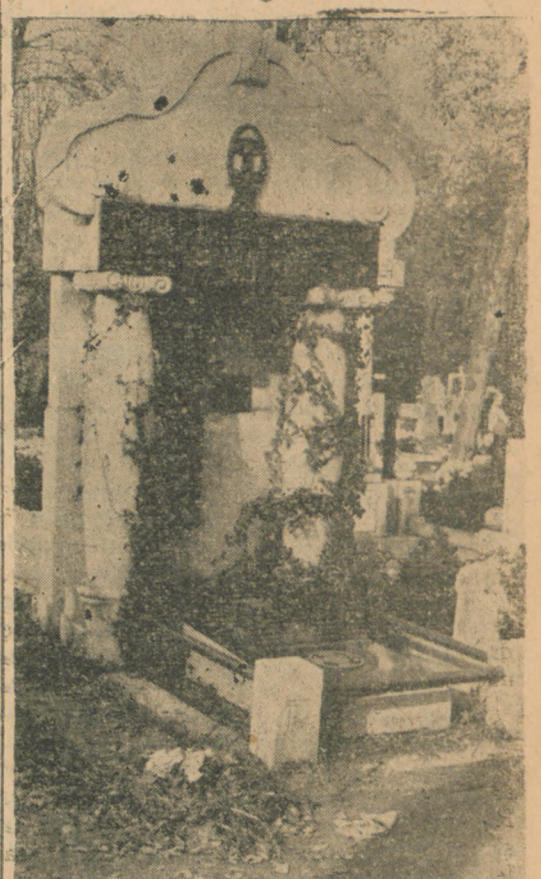
Poświęcenie grobowca bohaterów z roku 1831

W dniu 1 listopada, w dniu święta zmarłych, w historycznej Olszynie Grochowskiej odbędzie się podniosła uroczystość poświęcenia grobowca poległych bohaterów z roku 1831, oraz tablic pamiątkowych. Grobowiec ten oraz tablice zostały odrestaurowane staraniem Tow. Przyjaciół Grochowa.

Cudowna grotka w Lourdes pod wodą

Katastrofalna powódź w połudn. Francji

Paryz. Południową Francję nawiedziła poważna powódź na skutek długotrwałych deszczów. W szeregach departamentów południowej Francji rzeki wystąpiły z brzegów. Szczególnie dotknięty został okręg Bearna. W kilku miejscach trzy tory kolejowe zostały podmyte przez wodę. Są również zalane szosy, a kilkanaście wiosok odciętych zostało od świata. Szczególne straty poniosło miasteczko Saulau. Na skutek wylewu rzeki Gave de Dax słynna cudowna grotka w Lourdes została zalana przez wodę. Wezbrane wody zerwały dwa mosty na rzece Gave de Dax, przeznaczone dla ruchu kolejowego, jak również dwa mosty dla ruchu pieszych. Jest to już drugi wylew wód w ciągu ostatnich trzech tygodni.

Pomnik śp. Stanisława Liskowskiego, oficera Straży Granicznej, poległego śmiercią żołnierza w pamiętnych zacięciach pod Opaleniem w roku 1930.

Na cmentarzu będzie gwarno i rejno. Sznurami ciągną tu ludzie, niosąc kwiaty, lampki, świece, zieleni. Zaiskrzyły się ogniki na mogiłach, ogniki naszej pamięci o zmarłych. Poweselały groby. Cmentarz pionie pamięcią i sercem...

Ludzie żywi przychodzą w odwiedziny do zmarłych na świadectwo tej prawdy, że jesteśmy jednym z ogniw niekończącego się życia. Porażnieje na mogiłach.

Przyodziały się cmentarze różnobarwną tkaniną listowia. Puszyste kobierce z liści klonowych gładzą kroki. Cisza kościelna, bo wszystko się modli w ten dzień Zaduszki cichym zamyśleniem, niewyszepianym uczuciem i łzami, padającymi jak perły pamięci na zadumane wieczną mądrością groby.

I modlą się białe astry, pluszowe bratki, Krasne pelargonie i klony — stróże mogilne i płaczki brzozy płacza, jarzębina i sosna, świerk i żalobna ulma, co nad mogiłami rozpościara parasol swego listowia, — wszystko dokoła modli się za tych, których jedyna prośba jest prośba o „Zdrowaś Maria”! Wieczny odpoczynek, racz im dać Panie!

Pomorze — przodujące województwo w kulturze rolnej

Dział ten poświęcony jest gospodarstwu wiejskim, zarówno większej jak i mniejszej własności, które swoim dorobkiem i organizacją pomnażają kulturę rolną.

JAN PŁAŻEWSKI.

„Leci liście z drzewa”...

„Leci liście z drzewa — co wyrosło wolne”...

Zaczątek tego pięknego zdania — zawsze nam przypomni nadchodzący miesiąc — szczególnie dla Polaków drogi...

Listopad na kanwie historycznej posiada swój niezaprzeczony urok i blask bohaterskich poświęceń — a ich wyrazem — tętno krwi i wiara w dumne zwycięstwo.

W potężnej pieśni wolności, zaklętej w nieśmiertelnych zwrotach poezji — wyśpiewano cudowny czar szczęścia — poprzez powstanie i sen o szpadzie — do dni wielkich wydarzeń, zamkniętych w nowej ewangelii zbiorowego czynu...

11 listopada rozlał się płomienna lawina uczuć wszystkich rodaków...

Dzisiaj — po calorocznej — jak zawsze przypadającej na listopad — pracy na roli — przypominamy z radością ładny miesiąc — mimo, że słońce coraz węższym łukiem wznosi się nad ziemią, — a przyroda sposobi się do pozornej martwości...

„Leci liście z drzewa” — i to co ongiś — pod okiem pradziadów jeszcze wykwitło... — i to dzisiejsze — z pąkowania naszych sadzeń życiem trzepoczące... dumnie, a hardo... w przerywającej się już kolysance, na podobieństwo dawnych dni listopadowych, w których ustawicznie przerywano szmerzącą bań o wyzwoleniu — dając krew w ofierze...

Pośród naszych, rodnych pól... na przydrożach opadną liście... Będzie od nich cieplej, chociaż rodzinna ziemia i w listopadzie rolnika nie ziębi... Wyjdzie on do niej — jak co roku — z pogodą myśli dla zakończenia orki pod wiosenne zasiewy, — a pamiętać będzie o przegonach w dorosłej ozimocie... i tych wszystkich troskach, które zakrzętają myśl oracza o ziemi — przed jej snem zimowym...

W spojrzeniu w przestrzeń — całą Polskę — jak długa i szeroka — połączą miedze tych pól... na które „leci liście z drzewa”...

GRZYBNO - Apolonia Hilarowa

Dobre gospodarstwo rolne

Grzybno pozostaje w rodzinie pp. Hilarów od r. 1908 — kiedy to w trudnych warunkach — pośrednią drogą majątek przeszedł napowrót do właściwych rąk polskich. Wiele się od tego czasu w nim zmieniło. Przede wszystkim uzyskało gospodarstwo takie nowoczesne warunki — jak — kanalizację i elektryfikację — z własną stacją akumulatorową, a nadto boczną koleją z Unisławia do Grzybna. Urządzenia te datują się z ostatnich lat przedwojennych. Poczynione w takim dla nas okresie — wielkie stosunkowo inwestycje — były wówczas solą w oku zaborcy, którego drażniły przejawy polskiej tężyzny gospodarczej. Niechętnie również obserwował zaborca promieniujący z Grzybna polski patriotyzm — wśród tej znacznej rodziny tak bardzo żywy.

Majątek posiada 272 hektary dobrej ziemi, Położony w powiecie chełmińskim — 4 km. przed Unisławiem — na szosie z Torunia — jest dobrze dysponowany warunkami fizycznymi — posiada wyrównane pola — uregulowane spady — drenaż. (Obecnie przeprowadzana jest gruntowna naprawa tak, że w obecnym jeszcze roku zakończonych będzie 10.000 mtr. bieżących drenów).

Już wjeżdżając na podwórzec — zaobserwować można wzorowe prowadzenie gospodarstwa. Budynki mają nowoczesne wnętrza — z prawidłowym dla dobrego inwentarza urządzeniem, a wszędzie jest przestrzegany regulamin czystości. Potwierdza się przeświadczenie dobrej gospodarki i w śpichrzu — w którym widzimy dorodne ziarno, tegorocznych niestety słabych omłotów. Buraki cukrowe i pastewne — równie jak ziemniaki — wprost okazałe.

Trzeba przyznać, że praca na Grzybnie — zaprowadzona jest w dobrej organizacji i daje pozytywne rezultaty — tak w produkcji roślinnej — jak i dziale hodowlanym. Zboża siewane są w ustalonych odmianach, przyjętych według rejonizacji dla tego typu gleby, a to samo dotyczy i okopowców. Gospodarstwo podchodzi do swojej produkcji — w dokładnym

przemysleniu wszystkich warunków — poczynając od należytego przygotowania pól, nawożenia — siewu — pie-

udowodnić procentem 5,3—5,2 — jaki jest w produkcji mleka u wielu przedstawicieli tej wartościowej

Dwór w Grzybnie.

legnacji i obserwowania przebiegu wegetacji, której czynniki są umiejętnie tutaj regulowane. Na rzetelnej uprawie — w produkcji pierwsze miejsce zajmuje jęczmień „Isaria” — dalej pszenica — burak cukrowy — rzepak — żyto i owies — później dalsze okopowe. Ziemniaki kwalifikowane rakoodporne — przygotowywane do eksportu. Prowadzone jest również na siennictwo buraczane — z produkcją dla firmy B. Hozakowski w Toruniu.

Hodowla opiera się na dobrym materiale, a stale jest przestrzegana zasada właściwego doboru. Dla licznego inwentarza Grzybno posiada łąki, stosunkowo duże lucernisko, a koniczyny udają się b. dobrze. Wyróżnieniem specjalnym należy w tym dziale wymienić bydło. Obora składa się z ca. 100 sztuk. Krów 60 — z produkcją mleka przy tłuszczu wprost niespotykanym w rasie nizinniej. Wystarczy to

zupełnie pasz treściwych. Grzybno do wysokiego procentu tłuszczu doszło niechybnie drogą czystości technicznych — przez masaż i dokładność wydajania, a również i przez regularność zadawanej karmy, dobrze dobranej z pasz — którymi gospodarstwo dysponuje. Mleko odstawiane jest do spółdzielczej mleczarni w Wybczu.

Trzoda chlewna — w typie wielkiej białej angielskiej — sztuk ponad 100 — z produkcją bekonową — przy skarmianiu paszami treściwymi.

Konie sprężajowe — pogrubione. W ich liczbie jest jednak i kilkanaście sztuk szlachetnego materiału półkrwi. W niedalekiej przyszłości w tym kierunku zaprowadzona będzie hodowla.

Grzybno — okrzepłe w mocną podstawę własnej energii — prowadzone jest z pełną fachowością, w harmonijnej współpracy zgodnego rodu — przez wyższe studia w zakresie agronomii, ogrodnictwa i prawa — należycie przygotowanego do zadań, które wyrosły na silnym pierwiastku ukochania rodzinnej ziemi. Synowie prowadzą ogólne kierownictwo i rolę — córki pp. Maria i inż. roln. Irena Hilarówny hodowle.

Milo jest zauważyć w tym patriotycznym dworze trzy błyszczące pogotowiem — oficerskie szable synów tego majątku — w rezerwowej służbie zawsze czekających na zew Ojczyzny. Grzybno jest gospodarstwem dobrze oddziaływującym na okolice, przykładowym, a wartość pomnożona jest okolicznością właściwych rąk — które najwierniej spełniają swoją służbę — dla skrawka polskiej ziemi.

Inż. roln. Irena Hilarówna, pod kierownictwem której pozostaje dział hodowlany. Stadnik „Faworyt” obory Grzybna na tle części zabudowań.

Komunalna Kasa Oszczędności miasta Bydgoszczy na „Dzień Oszczędności“

Dzień 31 października jest międzynarodowym Dniem Oszczędności. Obchodzi go również Polska i obchodzić go powinna z największym zapałem, najgłośniej, aby każdemu obywatelowi wbić choćby przymocowaną do głowy tę prostą prawdę: Oszczędzaj bo daj złotówkę na miesiąc, ale oszczędzaj, gdyż inaczej nigdy nie wyzwolimy się z nie dostatku, nigdy nie pójdziemy wyżej, nigdy nie zaznamy lepszych dni, nigdy nie odpoczniemy w dostatku.

Zycie z ręki do ust, to barbarzyństwo nie ledwie zwierzęce, nawet gorsze niż zwierzęce. Gdybyśmy to posiadali tak rozwinętą cnotę oszczędności jak pszczoły lub mrówki! Spożywać codziennie zarobione — to najokropniejsza lekkomyślność, to otwieranie naocześnie drzwi domu na przyjęcie choroby, nędzy i głodu, to uniemożliwienie sobie wszelkiego postępu, wszelkiego rozwoju, jakiegokolwiek wiary w lepsze jutro.

Pozwólmym mówić cyframi. Są one suche, ale zawsze najbardziej wymowne — najbardziej przekonujące. Według „Małego Rocznika Statystycznego“ w roku 1936 wkłady oszczędnościowe w kasach oszczędności wynosiły w Polsce miliard 304 milionów złotych, gdy w sąsiednich Niemczech sięgały zawrotnej sumy 30 miliardów i 374 milionów, co biorąc pod uwagę prawie dwa razy większą ludność Trzeciej Rzeszy wykłada się jako oszczędności 12 razy większe. Nawet Włochy, których nikt za bogatych uważać nie może miały zaoszczędzoną sumę 10 miliardów 730 milionów, co było prawie 6 razy więcej niż u nas. Można przytoczyć jeszcze bardziej zaskakujące porównanie. Dwa razy mniejsza Czechosłowacja mogła się wykazać zaoszczędzonymi prawie 4 miliardami złotych. Brakowało jej do tej sumy 31 milionów.

Oszczędzać można tylko, zanosząc pieniądze do Kasy Oszczędności. Pieniądz związany w pożyczkę jest krzywdą dla tych, którzy zaciągając pożyczkę, mogą dać innym pracę i jest największą krzywdą dla tych, którzy pracy potrzebują. Oszczędzający powinni pamiętać o cudach, które dzieją się z pieniędzmi, oddanymi na procent składany. Odkładając miesięcznie 20 złotych do pożyczki otrzymamy po 10 latach 2400 złotych, wpłacając na książeczkę oszczędnościową, Komunalnej Kasy Oszczędności na 5 proc. w stosunku rocznym otrzymamy 3.110 złotych. Przyrośnie nam 710 złotych i unikniemy niebezpieczeństwa kradzieży i pożaru.

Wysoki procent nie jest wszystkim. Ciulacz, który zawierzył Kasie ma zapewnioną całkowitą pewność, terminowy zwrot na każde żądanie, tajemnicę wkładów, oprocentowanie od pierwszego dnia, dwukrotne w ciągu roku dopisywanie procentów, możliwość lokaty w złotych w zlocie, prawne zwolnienie od egzekucji do 2500 złotych swobodny wybór książeczek na nazwisko, na okaziciela, za hasłem, zwolnienie odsetek od wkładów od podatku od kapitału i rent, pierwszeństwo w otrzymywaniu pożyczki.

Istnieje jeszcze jedna zaleta. Pieniądz złożony w Kasie nie emigruje gdzieś daleko. Jeśli go składa Jan z jednej ulicy, Piotr z drugiej może go pożyczyć na zakup nowej maszyny do swego warsztatu, na wykończenie domku, na rozszerzenie swego interesu. Może go pożyczyć gmina i wybudować za niego szkołę, szpital, elekrownię, czy uzbudować podmiejskie tereny w wodociągi, kanalizację, gaz.

Komunalna Kasa Oszczędności jest bliska najbardziej małemu człowiekowi. W roku ubiegłym na jedną książeczkę w KKO przypadało 1442 złotych, w Pocztowej Kasie Oszczędności — 2287 zł. Mimo tej różnicy PKO. zgromadziła razem 664 miliony złotych a wszystkie Kasy 607 milionów. Wynika z tego, że te ostatnie sięgnęły do głębiej leżących warstw, że zdobyły zaufanie wielkiej ilości małych ciulaczy i że dzięki temu spełniają rolę forpoczty ruchu oszczędnościowego.

Mówimy o oszczędności w ogóle i o wszystkich Kasach na terenie całej Polski. Gdy mamy podmalowane tło, spróbujmy narysować na nim obraz najbardziej nas interesujący. Przedstawmy, jak pracuje nasza Kasa — Komunalna Kasa Oszczędności miasta Bydgoszczy. Będziemy musieli znowu oddać głos cyframi. Powiedzą nam one wielkim głosem, że praca naszej Kasy jest nieprzerwanym marszem w górę. Każdy rok przynosi wzrost wkładów i wzrost zaufania. Czy jest koniunktura, czy kryzys — bydgoszczanie spieszą do swej Kasy ze swymi oszczędnościami:

Zestawienie
złożonych wkładów oraz udzielonych
pożyczek w KKO. m. Bydgoszczy

Lata	Wkłady	Pożyczki
1925	1.229.000.—	1.068.000.—
1926	1.906.000.—	1.142.000.—
1927	3.384.000.—	3.064.000.—
1928	3.592.000.—	5.001.000.—
1929	3.787.000.—	5.332.000.—
1930	5.599.000.—	6.807.000.—
1931	6.522.000.—	7.439.000.—
1932	7.479.000.—	7.286.000.—
1933	9.047.000.—	8.541.000.—
1934	9.978.000.—	8.968.000.—
1935	10.709.000.—	8.892.000.—
1936	10.946.000.—	9.069.000.—
1937	11.736.000.—	9.344.000.—

Ostatnia z tych cyfr wykazuje stan na koniec roku tylko na 1. października.

Wynika z tego, że w ciągu 9 miesięcy br. przyrosło 790 tysięcy złotych, gdy w ciągu całego roku ubiegłego 238 tysięcy. Ruch więc rozwojowy Kasy ma coraz silniejsze tempo. Uwidoczniła się na rynku poprawa koniunktury sprzyja gromadzeniu się oszczędności. Korzysta jednak z tego tylko ta instytucja, która cieszy się zaufaniem ciulaczy i która daje im tyle gwarancji i tyle dogodności co Komunalna Kasa Oszczędności.

Oszczędność jest największą cnotą obywatelską. Jest również najwyższym obowiązkiem. Pamiętajmy wszyscy, jak bardzo nas doświadczył kryzys. Czy wspomnienie tych smutnych chwil nie powinno być dla nas najostrejszym nakazem?

A przecież nie tylko bronić się musimy przed niebezpieczeństwami grożącymi naszemu istnieniu. Mamy jeszcze obowiązki rozwijać się, wzmacniać się na siłach, zakładać nowe warsztaty, budować nowe domy, powiększać nasze masy rodzinne. Zadań mamy tak wiele, że trzeba tam miliony, gdzie rozporządzamy tylko tysiącami i tam tysiące, gdzie stać nas na złotówki. Ale to nas właśnie zniechęcać nie może, tylko wprost przeciwnie — budzić jaknajwiększą wytrwałość, jaknajwiększą zaciętość. Musimy zaspokoić nasze potrzeby, musimy iść naprzód, musimy oszczędzać i musimy tak oszczędzać, aby oszczędzając, jak krzyżujący z tych pieniędzy mieli największy z tego pożytek, największe ułatwienia i byli jaknajbliżej wszystkich operacji. Kto tym zadaniem może najlepiej sprostać wynika z powyższych uwag i wynika z powyższych cyfr.

Widać, że tę bieliznę prano w Radionie!

Bo taką białosc może nadać bieliznie tylko Radion. Radion usuwa brud z każdej zakładki, nigdzie nie zostawia ani śladu brudu i bielizna jest na wskroś czysta.

Używajcie do prania Radionu! Przy powolnym gotowaniu bielizny w Radionie wytwarzają się miliony drobnych pęcherzyków tlenu, które na wskroś przenikają tkaninę, usuwając z niej dzięki temu wszelki brud.

RADION

PIERZE BIELIZNĘ „NA WSKROŚ“
WYRÓB SCHICHT-LEVER S.A.

Idea społeczno-gospodarcza w służbie budownictwa

Każdy może być panem swego domku i ogródka — Mały „Żoliborz“
na przedmieściu Torunia

— Boże, jaki ten Toruń rozległy miasto. Od kolei prawie go nie widać, ale wejść do miasta to można iść i iść godzinami. A co za ładne domy i ulice.

Przelotnie w podróży posłyszałem tę pochwałę Torunia. Było to przed dobrymi kilku laty. Co by jednak teraz powiedziano, kiedy stale rozwijający się Toruń wciąż przyspiesza tempo?

— Widać że z obeszniętym tynkiem — wprowadzka. Kołyszają się dopiero co zawieszane firany w oknach, dużych i widnych.

— Kto tu się buduje? — pytamy najbliższego majstra. W odpowiedzi ten przywołuje kogoś, bardziej widać kompetentnego. Już poznajemy z daleka. To p. Ludomir Kieszczyński, kier. budowy.

— Tu się panie redaktorze, buduje

wilgoci, pełnym słońca. Wzdłuż ulicy postanowiono wybudować 28 domów bliźniaczych dwupiętrowych po kilka mieszkań 3 i 2-pokojowych z pełnym komfortem, a więc oświetleniem elektrycznym, gazem, łazienką, masztami radiowymi i t. p.

Mieszkanie 3-pokojowe w takim domu jaki widzimy na zdjęciu, kalkulować się będzie po 65 zł miesięcznie, 2-pokojowe po 45, jednopokojowe po 20. Dookoła domów będą ogródki z drucianym ogrodzeniem. Domy, utrzymane w stylu nowoczesnym o płaskich dachach, upodobnią tę dzielnicę do warszawskiego Żoliborza.

P. szamb. Chrzanowski domy po ukończonej budowie zaraz sprzedaje przy stosunkowo niskiej wpłacie na spłaty kilkoletnie przy czym 30 proc. wartości domu stanowi pożyczka BGK, płatna w ratach amortyzacyjnych w przeciągu 25 lat.

Reflektantów więc nie brak, tym więcej, że domy te są jednymi z ostatnich w Toruniu, którym będą przysługiwały ulgi na mocy noweli do ustawy o podatku dochodowym. Prócz ceny za domek, wartości 30 tysięcy, spłaca się w ciągu 9 lat wartość placu, obliczonego również tak. Warunki kupna są zatem niezmiernie korzystne.

Jak się informujemy dalej, akcja zabudowy cieszy się dużą życzliwością i poparciem władz miejskich z p. prez. Raszeją oraz Banku Gosp. Krajowego. Władze miejskie idą wybitnie na rękę nowej ulicy. Na wiosnę przyszłego roku prawdopodobnie przedłużą tramwaj o dalsze 300 m., ułożą chodniki, tak samo oświetlenie, zbliżając w ten sposób ulicę do śródmieścia. I słusznie, bo domy wyglądają jak wielkomiejskie. Kryte tynkiem szlachetnym, wykładane cegłą liściówką z cegielni grębocińskiej, ukwiecone klombami — będą estetyką swą harmonizowały z resztą miasta na tle wcale ładnej przy tym okolicy, którą, jak słyszymy, wypełni projektowana budowa jeszcze 200 domków dla pracowników miejskich, w tym osiedle tramwajarzy itd.

Dotychczas p. szambelan inż. Chrzanowski włożył w budowę ponad 200 tys. złotych, z czego robocizna wyniosła połowę przy stałym zatrudnieniu 60 robotników i rzemieślników.

Budowa domów na sprzedaż — jest jak widzimy pomysłem zdrowym, godnym uznania i poparcia.

Toruń, miasto rozległe i budowlami ce rw bardziej zwana.

Dom 3-piętrowy, wyniesiony dopiero pod dach. U góry: Ulica w zabudowie. U dołu: Odcinek ulicy jeszcze nie zabudowanej.

Oto przykład. Jeszcze zimą tego roku można było po wyminięciu domków za ostatnim przystankiem tramwajowym na Chełmińskim jechać do Wrzosów drogą prawie że dziewiczą. Rzadko widniały stare domostwa, między którymi czerwieniły się w oddali swą nagością domki, troskliwie ukryte w ogródkach. Teraz, po paru minutach spaceru od przystanku oglądamy wyrastającą tam zupełnie nową dzielnicę. Jej osi niedawno wytyczona na terenach państwowych ulica Zwirki i Wigury, biegnąca od lasu Bielańskiego ku Dębowej Górze i Górcom Kozackim. Właśnie po stronie prawej, ku Dębowej Górze, widzimy zabudowujący się teren. Domy dwupiętrowe, pod linię jak uciął.

Jest późne popołudnie, praca się kończy. Schodzą robotnicy i rzemieślnicy, wykończający z pośpiechem ostatnie szeregi domków. W jednym z nich le-

dla tych, kto to kupi, przeważnie dla sfer średnio zamożnych.

— Więc są to domy budowane na sprzedaż?

— Tak, a trzeba panu wiedzieć, że budowę ich zrodziła idea społeczna przy odrobinie kapitału.

— Spółdzielnia, spółka?

— Nie. Zupełnie coś innego i w Polsce nowego.

Dowiadujemy się rzeczy istotnie nowych. Inicjatorem budowy jest p. szambelan inż. Józef Chrzanowski z Grębocińska. Dysponując nieco kapitałem przede wszystkim zaś materiałem budowlanym z własnej cegielni i tartaku, p. Chrzanowski wystarał się od państwa o tereny podmiejskie i pod kierownictwem p. Kieszczyńskiego rozpoczął ich zabudowę.

Wybór padł na ulicę Zwirki i Wigury, na gruncie różnym, suchym bez

— Z polskiej parafii ewangelickiej. Dnia 30 października (sobota) jako w wigilię Święta Reformacji odbędzie się o godz. 19,30 uroczyste nabożeństwo reformacyjne. Dnia 1 listopada o godz. 11,10 odbędzie się w kościele przy ul. Strumykowej 8 uroczysta instalacja nowego proboszcza ks. pastora Ryszarda Trenklera. Aktu instalacji dopełni Npw. Ks. Biskup Dr. J. Bursche z Warszawy w asyście kilku księży-pastorów, którzy na tę uroczystość zjadą do Torunia.

— Korporacja Kupców Chrześcijańskich podaje do wiadomości, iż zgłoszenia na udział w Kongresie Kupieckim w Warszawie w czasie od 13 do 15 listopada br. wpłynąć muszą do sekretariatu Korporacji do dnia 30 października br., gdyż późniejsze zgłoszenie spowodować może trudności przy uzyskaniu miejsc kolejowych itd. Ze względu na wielkie znaczenie kongresu uprasza się o jak najliczniejsze zgłoszenia.

Do ondulacji trwałej
zamawia szczególnie wybredna Pani kolejkę pod nr. tel. 27-26
KANT, Podgórz-Toruń
v s a vis kościoła.

— Zarząd Koła Przyjaciół Harcerstwa przy Hufcach Toruńskich zawiadamia, iż zapowiedziany na dzień 6. 11. br. „Dancing - Bridge” z powodu tygodnia Białego Krzyża, trwającego od 5—12. 11. br., został przelożony na dzień 13. 11. br. Blizsze szczegóły podane będą w terminie późniejszym.

— Pomorski Związek Przedsiębiorstw Samochodowych zawiadamia naszych PT. Czytelników, że w dzisiejszym numerze zamieścił rozkład jazdy autobusów, który dla pamięci i własnej wygody można wyciąć i zachować.

— Zwracamy uwagę na ogłoszenie firmy „Ogniwo” Wytwórni Elementów Galwanicznych w Toruniu jako pierwszej polskiej fabryki baterii i elementów na Pomorzu. Wyroby firmy „Ogniwo” w jakości nie ustępują wyrobom zagranicznym, a stały wzrost firmy świadczy o dobroci wyrobów. Wyroby firmy „Ogniwo” znajdują się na rynku pod marką „Extra”. Popieramy Przemysł Polski, a bezrobocie zmaleje.

Modne kołnierze i żaboty, wstążki, torebki i kwiaty

Kałamajski

Kredyt na asygnaty, 7043

— Rowery kradną. P. Kaczmarek Stanisława zam. w Toruniu, ul. Jagiellońska 22 zgłosiła policji o kradzieży roweru damskiego, wart. 80 zł pozostawionego przy ul. Szerokiej. Rowerem zaopiekowały się dwie nieznane kobiety.

Sojka Andrzej zam. w Toruniu, ul. Sz. Lubicka 10/36 zgłosił o kradzieży roweru, wartości 40 zł z niezamkniętej stajenki.

— Pożar stogu. Domachowski Antoni zam. w Żelnie pow. Toruń zgłosił o pożarze stogu słomy, wart. 1.216 zł. Pożar vznikł 5-letni wnuk Domachowskiego — Jan, który bawił się zapalnikami. Stóg ubezpieczony nie był.

Tydzień Polskiego Białego Krzyża

W dniach od 5—12 listopada br. odbędzie się Tydzień P. B. K. pod hasłem: przez oświatę żołnierza do potęgi Narodu i Państwa.

Program:

Piątek, dn. 5. 11. godz. 17 — Orkiestra Saperów na Rynku.

Sobota, dn. 6. 11. godz. 21 — Dancing towarzyski w Oficerskim Kasynie Garnizonowym, ul. Żeglarska. — Zabawa taneczna w Kasynie Podoficerskim godz. 20 urządzana przez korpus podoficerów.

Niedziela, dn. 7. 11. godz. 9 rano — zbiórka uliczna i w lokalach, godz. 10 rano: — nabożeństwo w kościele Garnizonowym, godzina 11 rano — „Poranek Świąteczny” w Domu Żołnierza, ul. Warszawska, godz. 17 — spotkanie towarzyskie pod „Orłem”.

Poniedziałek, 8. 11. godz. 17 — Orkiestra pp. na Rynku.

Wtorek, dn. 9. 11. godz. 19—20 — Zwieńczenie Świątlic.

Sroda, dn. 10. 11. godz. 17—18 — Orkiestra Saperów na Rynku godz. 18,15 — Reportaż Świąteczny w Radio.

Przedprzedaż biletów w cenie 50 gr. i 30 gr. na „Poranek Świąteczny” w sekr. Okręg. PBK., I p., ul. Mickiewicza „Dom Społeczny” Nr. tel. 24-94 w godz. 10—15.

KRAWATY
A czy wiesz Ty panie młody
Gdzie krawatów nowe mody?
Zachwycające desenie
Nabyć możesz w każdej cenie?
Wszak o tem wie każdy
W naszym mieście
Tylko w Fabryce Krawatów
Przy Paulińskim Moście 1.
KRAWATY

Dzień w Toruniu

Sobota-Niedziela-Poniedz., dnia 30-31 paźdz. i 1 listopada

Na święta Zmarłych...

Zbliżają się święta Zmarłych; święto Wszystkich Świętych i Dzień Zaduszny.

W dniach tych wszyscy żywi dążą na cmentarz, na groby swych najdroższych.

Kościół katolicki w dniach tych ze szczególną troską zwraca oczy ku duszom zmarłych, cierpiącym w miejscu oczyszczenia. Pragnąc dopomóc im w osiągnięciu jaknajruchlejszego zbawienia. Kościół wzywa wszystkich żyjących wiernych do pełnienia w intencji zmarłych przede wszystkim dwóch dobrych uczynków: modlitwy i miłosierdzia dla ubogich. Ofiara — to w myśl kościoła nie ów piękny wieńiec, czy lampki płonące na grobach.

Ofiara za Zmarłych to czyn wysoce wartościowy, spełniony w imieniu nieżyjącego — to prawdziwe miłosierdzie zdolne u Boga wyprosić zmiłowanie nad duszami.

nie nad duszami.

Grosz złożony do skarbonki organizacji charytatywnych — to pomoc i światło miłości braterskiej, tam, gdzie jej najbardziej potrzeba.

Toruńskie parafie obchodzić będą święta Zmarłych b. uroczystie.

W dniu Wszystkich Św. po południu odprawione zostaną nieszpory żałobne — po czym procesje na cmentarz. Na cmentarzu wygłoszone będą okolicznościowe kazania.

W dniu Zaduszny — we wtorek — odprawione będą wigilie, msze św. żałobne oraz kondukty przy katedrach. W dniu Wszystkich Świętych panie z Tow. św. Wincentego a Paulo sprzedawać będą przed kościołami i na cmentarzach chorągiewki żałobne na rzecz ubogich.

KINO „SWIT”

Prosta 5.
Telefon 21—98

Dzisiaj i dni następne!
Arcymistrzowskie kreacje najspanialszego bohatera ekranu **GARY COOPERA**

w zachwycającym i treściwą wzruszającym do głębi filmie p. t.

„KAPITAN TAYLOR”

osnutym na prawdziwym zdarzeniu. Przedstawiającym:

Pożar okrętu na pełnym morzu!

Walkę z rozpetanym żywiołem!

Tragiczną i wzruszającą do głębi miłość angielskiej arystokratki i młodego amerykańskiego marynarza!

W dalszych rotach ujrzymy znanych i lubianych: **GEORGE RAFT, Henry Wilcox** i pełną uroku utalentowaną **FRANCES DEE.**

A ponadto? **doskonały nadprogram**

6131

Początek seansów: o godz. 5, 7 i 9-tej w niedzielę o godz. 3, 5, 7 i 9-tej.

Kryzys współczesnego państwa

Odczyt rektora U. P. dr. Ant. Peretiatkowicza

Staraniem Towarzystwa Prawniczego w Toruniu w czwartek 4. listopada br. o godz. 19,30 w sali Starostwa Krajowego odbędzie się odczyt profesora dr. Antoniego Peretiatkowicza, rektora Uniwersytetu Poznańskiego pod tytułem:

„Kryzys współczesnego państwa”.

Zarząd uprzejmie prosi członków towarzystwa o przybycie na powyższy odczyt. Goście wprowadzeni przez członków towarzystwa — mile widziani.

KINO „AS”

Strumykowa 3
Telefon 12-64

Ostatnie dni!

Spieszcie wszyscy podziwiać

najpiękniejszy film polski w/g narodowej opery Moniuszki

„HALKA”

7505

LADIS KIEPURA - Lili Zielńska
Ewa Bandrowska - Turska

Świetny nadprogram.

Początek o 5, 7 i 9-tej.

Miejsca numerowane.

Wszyscy na strzelnicę!

Byłeś w tym roku na strzelnicy? Oddałeś 10 strzałów ku Chwale Ojczyzny? Zdobyłeś odznakę strzelecką?

Kemenda Grodzka Związku Strzeleckiego w Toruniu urządza specjalne strzelanie o odznakę strzelecką, kl. III i II w dniu: 6 listopada od godz. 16 do 20 i w dniu 7 listopada od godz. 8 do 15 na strzelnicy PW. (hala PW ul. Wały).

W dniach tych zatem masz możliwość zdobycia nie tylko odznaki strzeleckiej ale i spełnienie swego obowiązku strzeleckiego.

Oplata za strzelanie łącznie z amunicją wynosi tylko 35 gr.

Z Urzędu Stanu Cywilnego

Dnia 28 i 29 października zapisano w księgach stanu cywilnego:

Urodzenia: robotnik Józef Roliński córka — Halina; ślusarz — mechanik Antoni Kuś córka — Barbara; artysta cyrkowy Piotr Wróblewski córka — Teresa; ślusarz Franciszek Jasiński córka — Elżbieta; robotnik Brunon Kowalski córka — Halina; ogrodnik Paweł Wegner syn — Wacław; robotnik Władysław Malissa syn — Jerzy.
Śluby: pomocnik fryzjerski Alojzy Dekowski i Marianna Krysińska; robotnik Józef Klimaszka i Izabela Krysińska; mł. majster wojskowy Jan Betka i Stefania Malkowska; podoficer zawodowy Klaudivsz Kisiel i Czesława Mendyka; pomocnik biurowy Ludwik Żurawski i Helena Krupicka; architekt budowniczy Tadeusz Siwecki i Stefania Winiarska.
Zgony: Edwin Witulski, Droga Treposka 11 — lat 40; Irena Lewandowska, Mickiewicza 1 —

lat 6; Czesław Peńkowski, Koszarowa 41 — 24 lata; Ulyrk Sauerland, Zamknięta 3 — lat 5; Aleksey Jakubowski, Łąkowa 4-a — lat 50.

Z Teatru Ziemi Pomorskiej

DZISIEJSZA PREMIERA W TEATRZE ZIEMI POMORSKIEJ

Raz jeszcze przypominamy, iż już dziś (sobota) o godz. 20-tej, w Teatrze Ziemi Pomorskiej odbędzie się premiera potężnego dzieła K. H. Rostworowskiego pt. „Kajus Cezar Kaligula”. Przedstawienie to jest zarazem przedstawieniem jubileuszowym 30-letniej pracy artystycznej p. Antoniego Piekarskiego.

Obsadę sztuki stanowi cały zespół teatru z jubilatami w roli Kaliguli i p. dyr. Brackim na czele.

Dekoracje i kostiumy projektu p. Mal-kowskiego.

DZIEŃ 1-GO LISTOPADA (WSZYSTKICH ŚWIĘTYCH) W TEATRZE ZIEMI POMORSKIEJ

Wieczór teatralny w dniu 1-go listopada w Teatrze Ziemi Pomorskiej wypełni powstanie o godz. 20-tej, wspaniałego dramatu K. H. Rostworowskiego pt. „Kajus Cezar Kaligula”, z wielką starannością wystawionego na naszej scenie.

Ceny miejsc od gr. 35 do zł 3.—.

Celem uniknięcia natłoku przy kasie, uprasza się o wczesne nabywanie biletów na przedstawienia teatralne w drogerii „Foto-Szady”, Rynek Staromiejski 35 — tel. 10.25.

Z ratuszowej wieży

„Slogany”

Na Pomorzu, w Bydgoszczy otwarta swe podwoje ogólnopolska wystawa Radiowa.

Zamiast powitania tej wspaniałej imprezy dźwięka, oracją, tasiemcowym artykułem, naszpilkowanym statystyką wiaty krótko-falowymi hasłami i „Sloganami”, który to wyraz zaczynają przemycać do języka naszego angielskie snoby.

I tak:

„Przyszłość Polski na morzu, a jej kultura w eterze!”

„Gość w dom, nastaw radio!”

„Pokaż czy masz radioodbiornik, a powiem ci, kim jesteś.”

„Oszczędnością, pracą i radiem ludzie się bogacą i kształcą.”

„Ciekawość pierwszy stopień do piekła, a radio do wiedzy.”

„Gdy chcesz poznać wszystkie światy — „Telefunken” weź na spłaty.”

K. K. O. społeczeństwa zaufanie, a radio jego umiłowanie.

Radiofonizacja ludu — dokona cudu.

Pracujesz na łądzie, odpoczywaj na wodzie, ale nigdy bez radia.

Cukier krzepi, radio lepiej.

Nie zapomnij uziemić swej niechęci do Radia.

Szukasz szczęścia, wstąp na chwilę na Wystawę Radiową.

Kto rano wstaje, temu radio graje.

Radiofonicy wszystkich krajów, łączcie się na fali ogólnopolskiej.

Co masz zjeść dzisiaj, to lepiej za to kup jutro radioodbiornik.

(os).

DWIE WYCIECZKI

do Berlina na Wystawę Łowicką w czasie od 7—13 i od 14—20 listopada. Ceny udziału zł. 70.—.

OSTATNIE

DWIE WYCIECZKI DO PARYŻA:

7. XI — 10-dniowa za zł. 330.—

13. XI — 14-dniowa za zł. 470.—

Zniżki indywidualne:

do Bydgoszczy na wystawę radiową — do Wilna na Zaduszki.

Pociąg popularny do Bydgoszczy 7. XI przejazd w obie strony zł. 2,20.

Zapisy i informacje: Orbis, ul. Szeroka 1/2 tel. 13-76.

KALENDARZYK

Sobota, 30. 10. — Edmunda
Niedziela, 31. 10. — Chrystusa Króla
Poniedziałek, 1. 11. — Wszystkich św.
Wtorek, 2. 11. — Dzień Zaduszny

AS	KINA	SWIT
Halka	Kapitan Taylor	
MARS	O czym marzą kobiety	ARIA
	Matura i New-York San Francisco	

DYŻUR APTEK.

W śródmieściu: „Centralna” ul. Chełmińska Na Bydgoskim: Św. Anny, ul. Mickiewicza Na Mokrem: „Pod Łabędziem”, Kościuszki Na Jakubskim: „Nadwiślanka”, Lubicka.

REPERTUAR TEATRU ZIEMI POMORSKIEJ

Sobota, 30. 10. — „Kajus Cezar Kaligula” — godz. 20-ta — premiera.
Niedziela, 31. 10. — „Lato w Nohan” — godz. 16-ta; „Wózny i minister” — godz. 20.
Poniedziałek, 1. 11. — „Kajus Cezar Kaligula” — godz. 20-ta.

KINO „ARIA” Ceny miejsc:
Balkon 1.— Parter 0.50
tel. 21-63
Pocz. codz.: 6,00 i 8,50
w niedzielę 3,00, 5,50, 8,50

Od poniedziałku
wielki
podwójny
program!

OSTATNI POGANIN

Przepiękny romans
egzotyczny
W roli głównej:
Mała i Lotus

II. WESOŁY DONZUAN
Przeżabawna komedia z Myrny Loy i Bob Montgomery
Uwaga: Matura i New-York — San Francisco w niedzielę ostatni raz

Komunalna Kasa Oszczędności miasta Torunia

Jedną z najpoważniejszych instytucji finansowych w Toruniu a zarazem jedną z najstarszych na terenie b. zaboru pruskiego jest Komunalna Kasa Oszczędności m. Torunia.

Założona 1843 roku, stanowiła ona w okresie panowania pruskiego integralną część agend Zarządu Miasta Torunia i nie posiadając własnej osobowości prawnej, była wraz z Kasą Gminną w całym tego słowa znaczeniu instytucją miejską.

Taki stan rzeczy trwał do czasu, zanim nie została w czyn wprowadzona Polska Ustawa o Komunalnych Kasach Oszczędności z dnia 13 kwietnia 1927 r. Nowy ten porządek nadał poprzedniej Miejskiej Kasie Oszczędności większą samodzielność.

Głównym zadaniem Kasy jest rozwijanie w najszerzych masach ludności zmysłu oszczędnościowego przez ułatwianie składania oszczędności w sposób zapewniający całkowite bezpieczeństwo złożonych w Kasie wkładów.

To też statuty Kasy udzielają wkładcom całkowitej gwarancji za zdeponowane w niej fundusze, a Związek Komunalny miasta Torunia ponosi, jako poręczyciel za Kasę wobec osób trzecich całkowitą odpowiedzialność za wszelkiego rodzaju zobowiązania poręczonej przez siebie Kasy.

Poza tym Kasa jest w stanie odpowiedzieć za wszelkie swoje zobowiązania własnym kapitałem zakładowym oraz swymi

rezerwowymi funduszami, tworzącymi razem sumę około pół miliona złotych.

Zbierając oszczędności najszerzych warstw społeczeństwa z terenu Torunia a nawet dalszej okolicy, Kasa posiada w tej chwili około 4-ch milionów złotych wkładów.

złotych, obroty roczne Kasy sięgają kwoty około 50 milionów złotych.

Udzielone miejscowej ludności w ciągu 1936 roku kredyty wynoszą sumę 3 miliony 200 tysięcy złotych, pomijając poważne pożyczki, z których korzysta Miejski Samorząd.

1) i 2) Wnętrze KKO miasta Torunia, 3) Sala operacyjna, 4) Samochód propagandowy na ulicach miasta Torunia.

Kasa przyczynia się także w znacznej mierze do tworzenia „Wielkiego Torunia” drogą popierania kredytami wartkiego prądu budownictwa prywatnego.

Przy sumie bilansowej 5 i pół miliona

To też Komunalna Kasa Oszczędności jest nie tylko najstarszą i najpoważniejszą instytucją finansową na miejscu, lecz i najpopularniejszą placówką gospodarczą w stolicy Pomorza — Toruniu.

Zakaz tańców i zabaw w dniu Wszystkich Świętych i Dzień Zaduszny

Towarzystwo Restauratorów w Toruniu przypomina swym członkom, że w dniu 1 listopada począwszy od godz. 14-tej do dnia 2 listopada godz. 24-ej tj. w dni Wszystkich Świętych i Dzień Zaduszny obowiązuje zakaz odbywania tańców i zabaw tanecznych.

Sprawozdanie Elektrowni, Gazowni i Tramwajów w Toruniu za III. kwartał 1937 r.

ELEKTROWNIA

W okresie sprawozdawczym wyprodukowano ogółem 1.858.700 kWh prądu.

Prądu użyto: a) światła 262.786 kWh; b) siłę 315.771 kWh; c) oświetlenie ulic 28.724 kWh; d) wielcy odbiorcy 884.437 kWh; e) tramwaje 213.955 kWh; f) zużycie własne 47.724 kWh.

GAZOWNIA

W III kwartale wyprodukowano ogółem 648.530 m sześć. gazu.

Na produkcję gazu zużyto ogółem 1.315.250 kg węgla.

TRAMWAJE

Na poszczególnych liniach tramwajowych największym ruchem odznacza się linia nr. 2 Mokre-Bydgoskie Przedm., na której sprzedano 191.747 biletów. Dalej idzie linia nr. 3. Dworzec Przedm. — Chełm. Przedm., linia nr. 1 i linia nr. 5.

W tramwaju nocnym sprzedano 11.479 biletów.

Jan Kiepusa i Marta Eggerth cudowna para śpiewaków z Bożej łaski oślnię wkrótce Toruń.

Popularne kino „Świt” przygotowuje dla wszystkich miłośników filmu wielką niespodziankę. Niebawem na jego ekranie podziwiać będziemy wszyscy króla tenorów i uroczą jego małżonkę Martę Eggerth w przepięknym filmie p. t. „Czar cyganerii”, osnutym na tle nieśmiertelnej opery Pucciniego. Akcja obfitująca w kapitalne sytuacje humorystyczne i momenty wzruszające do łez, toczy się na Montmartre w środowisku braci artystycznej Paryża. Jan Kiepusa i Marta Eggerth przeżywają tu piękny romans, który oślnię i zachwyci wszystkich.

Pozostałe role objęli znani i lubiani przez wszystkich: Lizzi Holzschuh, Mimi Schorb, Ryszard Romanowski i znakomici komicy wiedeńscy: Paul Kemp, Theo Linggen, Oskar Sima i Fritz Imhoff.

Z ruchu wydawniczego

50-ty numer „Prosto z mostu”

Ukazał się z druku numer 50 „Prosto z mostu”, który przynosi na czele artykuł Stanisława Piaseckiego pt. „Dyskusja o totalizmie” omawiający zagadnienie stosunku katolicyzmu do współczesnych idei totalnych, wrażenia Edwarda Muszalskiego „Wnioski po Jamboree”, Marceliny Grabowskiej „Teatr na równi pochyłej”, Jana Biełatowicza „Podhalańskie dzieło Tetmajera”, Wincentego Lutosławskiego „Trzy radosne twórczości”, Zygmunta Gałkowskiego „Zakochany Adolf”, Wandy Zaleskiej-Kurnatowskiej „Twórcza i twórca” oraz recenzje, aktualia i felietony.

Akademia ku czci Chrystusa Króla

Dekanalna Akcja Katolicka urządza w niedzielę dnia 31 października 1937 r. o godz. 12.30 w wielkiej sali Dworu Artusa uroczystą Akademię ku czci Chrystusa Króla, na którą społeczeństwo katolickie m. Torunia uprzejmie zaprasza.

Program akademii: 1. Słowo wstępne wygłosi E. Januskiewicz, prezes Dek. Akcji Katolickiej, 2) Dominabitur, Grubera, wykona chór św. Cecylii

przy baz. św. Jana, pod dyr. L. Rutkowskiego, 3. Katolickie zasady, podstawa socjalnej przebudowy świata, wykład, wygłosi wiceprezes Dek. Ak. Kat. dr. Betlejewski, 4. Ojciec Nasz — Konstantego Dobrzyńskiego, recytacja, wypowie Wł. Surzyński, artysta Teatru Ziemi Pomorskiej, 5. Króluj nam Chryste — chór św. Cecylii, 6. Zakończenie, wspólny śpiew „My chcemy Bogę”. Wstęp bezpłatny.

10-lecie placówki dzielnego powstańca i mechanika „Auto-Pomoc Wulkanizator” w Toruniu

Jeśli ci „kicha” w aucie nawali i w drodze przez to stworzy się zator — nie czekaj smętnie na cud z oddali, pomoże tylko „Wulkanizator”.

Przedsiębiorstwo „Auto-Pomoc Wulkanizator” w Toruniu prowadzi p. Roman Sliwiński, długoletni fachowiec w zakresie mechaniki samochodowej oraz specjalista w wulkanizowaniu wszelkich artykułów gumowych, przede wszystkim zaś opon i depek. Pan Sliwiński w tych dniach obchodził 10-lecie tej nad wyraz pożytecznej placówki, w której wykorzystuje swą obszerną wiedzę, nabytą po 7-letniej praktyce we

Francji i ukończeniu dyplom. szkoły inż. Jana Klebera w Paryżu, w której był potem instruktorem. „Auto-Pomoc” wulkanizuje systemem parowym, zajmuje się też kupnem i sprzedażą aut i motocykli używanych, tudzież handlem komisowym. Pan Sliwiński zasługuje na poparcie jako tegi fachowiec i jako dobry Polak, który brał udział w Powstaniu Wielkopolskim przeciw zaborcom, nadto jako dzielny społecznik w związkach zawodowych, wypełniający czas wolny od swych żmudnych zajęć pracą i na tym polu.

JESTEŚMY JEDNEJ KRWI

ZŁÓŻ GROSZ NA SZKOLNICTWO POLSKIE ZA GRANICĄ

Kursy szybowcowe dla przedpoborowych

Komendant Ośrodka Przystosowania Lotniczego w Toruniu komunikuje, że w roku 1938 w miesiącach letnich zostaną zorganizowane przez Ministerstwo Komunikacji obozy P. W. szybowcowego dla przedpoborowych w 2 turnusach jednomiesięcznych.

Do obozów przyjmowani będą kandydaci posiadający dostateczny stopień inteligencji i rozwój umysłowy. Kandydaci ci muszą odpowiadać następującym warunkom:

- 1) Narodowość polska, 2) wiek przedpoborowy, ukończone 17 a nie przekroczone 20 lat (na dzień 30. VI. 1938 r.), 3) ukończone p. w. ogólne I stopnia, 4) badania lekarskie w I. B. L. L. w Warszawie, 5) kandydaci bez cenzusu, jako minimum posiadać muszą 7 oddziałów szkoły powszechnej, 6) zezwolenie rodziców wszelkie opiekunów po-

twierdzone przez władzę administracji ogólnej na wstąpienie do obozu p. w. szybowcowego, 7) świadectwo moralności, 8) krótki i zwięzły życiorys napisany własnoręcznie, w którym należy podać dzień, miesiąc, rok i miejsce urodzenia, imiona rodziców i nazwisko panienskie matki, wyznanie, zawód i miejsce zamieszkania.

Zgłoszenia przyjmują komendanci powiatowi P. W. ogólnego, a kandydaci zamieszkali w Toruniu zgłaszają się bezpośrednio u Komendanta Ośrodka P. W. Lotniczego w Toruniu, ul. Mickiewicza 2/4 „Dom Społeczny” pokój nr. 67 codziennie od godz. 12—14 w terminie do dnia 20 listopada 1937 r. Wyszkolenie jak i zakwaterowanie i wyżywienie na obozach p. w. szybowcowych jest bezpłatne.

Zegarek na rękę olbrzyma

Sensację i podziw budzi od wczoraj okno wystawowe sklepu p. Bibika przy ul. Szerokiej, które ściąga wprost tłumy. Widnieje w nim zegarek na rękę, jakiego dotychczas w Toruniu nie widzieliśmy. Zegarek na miarę olbrzyma z bajki, na rękę kaszubskiego „stolema”, który góry przenosi. Niezwykły okaz sztuki zegarmistrzowskiej jest mimo to precyzyjnym zegarkiem, wskazującym czas co do sekundy, przynoszącym chlubę fabryce, którą reklamuje i której autoryzowanym przedstawicielem jest właściciel sklepu p. Bibik. (y)

Podgórz

— Zebranie Bractwa Kurkowego. Onegdaj w Domu Polskim pod przewodnictwem prezesa p. Józefa Nowaka odbyło się zebranie Bractwa Kurkowego. Po zagajeniu i omówieniu celu zebrania z powodu rezygnacji sekretarza i skarbnika, zebrani jednogłośnie wybrali na sekretarza p. St. Górnego, a na skarbnika p. Maksymiliana Pióra. Po poruszeniu w obszernej dyskusji spraw natury organizacyjnej, zebranie zakończono.

— Posiedzenie rady miejskiej. — Uchwalenie podatków samorządowych. Dnia 28. 10. pod przewodnictwem tymcz. burmistrza p. Wąsika w sali posiedzeń odbyło się posiedzenie rady miejskiej, w którym wzięło udział 12 radnych oraz z zarządu miasta p. Schutz i ławnicy pp. Hetlof Stanisław i Ignacy Noga. Po uzgodnieniu porządku obrad rada miejska przyjęła do wiadomości kilka pism wydziału pow. Z kolei sprawozdanie z przeprowadzonej rewizji kasy miejskiej w dniu 23 września zdał przewodniczący komisji radny p. Kosidowski. Dalej omawiano sprawę rezygnacji zastępcy przewodniczącego komisji rew. p. Wł. Kobedzy. Rada miejska rezygnacji nie przyjęła, dając tym samym w całej pełni zaufaniem radnego p. Wł. Kobedzy. W dalszym ciągu radny p. Kosidowski zreferował sprawozdanie z budżetu administracyjnego na rok 1936/37, z którego wynika, że rok zamknięty budżetowo dał deficyt około 2.500 zł. Po bardzo obszernej dyskusji rada miejska jednogłośnie uchwaliła dodatki do państw. podatków na rok budżetowy 1938/39.

W toku obrad p. przew. odczytał pismo p. starosty powiatowego jako podziękowanie dla ludności cywilnej i władz samorządowych za tak bardzo przychylne ustosunkowanie się do wojska.

Rada miejska jednogłośnie uchwaliła użyczyć Pom. Tow. Opieki nad Dziećmi ubikacji na Stacji Opieki nad Matką i Dzieckiem oraz wolnego światła, opału, wody i wypożyczenia potrzebnych sprzętów.

W części tajnej obrad omawiano sprawę personalne.

— Zabawa żołnierska. Dziś w sobotę 30 bm. o godz. 19 w „Domu Polskim” w Podgórzu odbędzie się zabawa taneczna, którą urządził II baon p. p. z Rudaku. Dochód z zabawy przeznaczony jest na oświatę żołnierską i zakup książek do biblioteki. Z uwagi na wzniosły cel, prosimy o poparcie tej imprezy.

— Kto jeszcze nie jest członkiem P. B. K., niech spieszy podpisać deklarację do p. Domzalskiego, Zarząd Miejski pokój nr. 5.

Ze sportu

TURNIEJ PIŁKARSKI O MISTRZOSTWO TORUNIA.

W nadchodzącą niedzielę rozpoczyna się w Toruniu turniej piłkarski o mistrzostwo Torunia oraz o nagrodę przechodnią Miejskiego Komitetu W. F. i P. W., w którym udział wezmą wszystkie miejscowe drużyny.

W niedzielę odbędą się pierwsze spotkania między drużynami: W. K. S. Gryf — K. S. Jedność.

OSTATNI MECZ LIGOWY W WARSZAWIE.

W niedzielę odbędzie się w Warszawie ostatni w sezonie mecz o mistrzostwo Ligi pomiędzy Warszawianką i Wartą.

ZWYCIĘSTWO BOKSERÓW OKĘCIA W BRUNŚWIKU.

Bokserka drużyna warszawska „Okęcie” rozegrała w Brunświku ostatni mecz na swoim tournée po Niemczech z reprezentacją miasta „Okęcie” odniosła zwycięstwo w stosunku 9:7. Brunświk był reprezentowany przez bokserów „S. A. Marine Standarte 35” i „VFB Braunschweig”.

PPOR. BATOG MISTRZEM ARMII W PIĘCIOBOJU.

W czwartek zakończył się w Warszawie pięciobój nowoczesny o mistrzostwo wojska. Ostatnią konkurencją zawodów była jazda konna. Pierwsze miejsce w zawodach konnych zajął rtm. Koprowski (CWK. Grudziądz) w czasie 9:02, 2) ppor. Gedroyc 9:07, 3) ppor. Aleksiański 9:16.

W ogólnej punktacji pierwsze miejsce i tytuł mistrza armii w pięcioboju nowoczesnym uzyskał ppor. Batog (WKS. Śmigły Wilno), mając ogółem 51 punktów, 2) ppor. Aleksiański 55½ pkt., 3) por. Mielniczuk 87 pkt., 4) ppor. Pilar 84½ pkt., 5) ppor. Miłowski 86½ pkt.

**Wielki modny magazyn
Magazyn z wielkim wyborem
Magazyn z dobrymi jakościami
Magazyn w którym będzie każdy
zawsze dobrze i rzetelnie obsłużony**

Gdańsk

Gebr. Freymann
Gesellschaft mit beschränkter Haftung

Kohlenmarkt

7481

Giełdy

NOTOWANIA GIEŁDY WARSZAWSKIEJ
z dnia 29 października 1937 r.

Dewizy

Belgia 89.40 89.68 89.22; Berlin 212.97 212.11; Gdańsk 100.00 100.20 99.80; Amsterdam 293.70 293.42 291.98; Kopenhaga 117.44 116.86; Londyn 26.25 26.32 26.18; Nowy Jork czek 5.28 trzy czwarte 5.30 5.27 1 pół; Kable 5.29 5.30 1 ćwierć 5.27 trzy czwarte; Oslo 132.23 131.87; Paryż 17.85 18.05 17.85; Praga 18.51 18.56 18.46; Sztokholm 135.85 135.68 135.02; Zurych 122.10 122.40 121.80; Wiedeń 99.20 98.80; Mediolan 27.98 27.76; Helsinki 11.59 11.62 11.56; Montreal 5.29 trzy czwarte 5.27 1 ćwierć; Tel Aviv 26.32 26.18.

Tendencja nieco mocniejsza.

Waluty

Belgi belgijskie 90.58 89.15; dolary amerykańskie 5.29 5.26 1 pół; kanadyjskie 5.29 5.26 1 pół; floreny holenderskie 293.42 291.70; franki francuskie 18.05 17.55; franki szwajcarskie 122.40 121.80; funty angielskie 26.32 26.18; guldeny gdańskie 100.20 99.80; korony czeskie 17.50 16.50; korony duńskie 117.44 116.80; korony norweskie 132.23 131.25; korony szwedzkie 135.68 134.70; liry włoskie 21.60 21.00; marki fińskie 11.62 11.20; marki niemieckie 121.00 115.00; szylingi austriackie 98.00 97.00; marki srebrne 127.00 121.00; Tel Aviv 26.20 25.90.

Akcje

Bank Polski 107.00; cukier 33.00; węgiel 23.25 23.00; Lillpop 50.40; Starachowice 30.75; Haberbusch 41.00.

Tendencja nieco mocniejsza.

Papery

4½% wewnętrzna 55.00 55.25; 3% inwestycyjna 1 emisja 68.50 serie nie notowane; 3% inwestycyjna druga emisja 69.75 serie nie notowane; 4 procentowa pożyczka premiowa dolarowa 88.50 89.25; 4 proc. pożyczka konsolidacyjna 50.13 50.25 58.75 58.88 dwa ostatnie drobne; 8 proc. ziem. dolar. gwarant. 70.25; 8 proc. ziem. dol. kupon 79.32; 5 proc. Warszawy Stare 63.13; 5 proc. Warszawy 1933 roku 61.25 61.50 61.75 dwa ost. drobne.

Tendencja dla pożyczek nieco mocniejsza dla listów utrzymana.

POZNAŃSKA GIEŁDA ZBOŻOWA
z dnia 29 października 1937 r.

Zboża

Ceny transakcyjne: owies pierwszy standart. 15 ton 21.40.
Ceny orientacyjne: bez zmiany.
Ogólne usposobienie słabe.
Ogólny obrót: 2225.2 ton w tym: żyta 632; pszenicy 150; jęczmienia 160; owsa 45.

Programy radiowe

Sobota, dnia 30 października

PROGRAM OGÓLNOPOLSKI

6.15 Pieśń „Kiedy ranne wstają zorze”. 6.20 Gimnastyka. 6.40 Muzyka — płyty. 7.00 Dziennik poranny. 7.15 Muzyka — płyty. 8.00 Audycja dla szkół. 8.10—11.15 Przerwa. 11.15 Audycja dla szkół: „Splewajmy piosenki” — audycję prowadzi prof. dr. Młynarz. 11.40 Legendy — płyty. 11.57 Sygnał czasu i hejnał z Krakowa. 12.03 Audycja południowa. 13.00—15.00 Patrz programy lokalne. 15.30 Wiadomości gospodarcze. 15.45 Teatr Wyobraźni dla dzieci: słuchowisko p. t. „O Janku, co psem szyl buty” według bajki Juliusza Słowackiego w radiofonizacji Józefa Mayowa. 18.45 Transmisja z otwarcia Wystawy Radiowej w Bydgoszczy (przez Toruń). 17.00 „Jak Król Jegomość podróżował do Piaszczyzny i zwiadał Kanal Ogólskiego” — odczyt. Wygłosi dr. Krystyna Pieradzka. 17.15 „Od Aten do Bayreuth” (Migawki z dziejów opery). 17.50 Nasz program. 18.00 Wiadomości sportowe. 18.10 Pogadanka społeczna. 18.15 Coleridge — Taylor: Cztery walce charakterystyczne. 18.30 Program na jutro. 18.35 Audycja dla wsi. 19.00 Audycja dla Polaków za granicą: 1) „Kukielki śląskie”. „Śląskiem na przelaz” — audycja dla dzieci w oprac. Adolfa Fierli. 2) Polskie Zaduszki — audycja literacko-muzyczna w oprac. Zofii Kossak. 19.50 Pogadanka aktualna. 20.00 „Raz — to mała” — najładniejsze melodie z października. W przerwie o godz. 20.45 Dziennik wieczorny i pogadanka aktualna. 21.45 „Po amerykańsku” — skecz Jerzego Włodęgi. 22.00 Koncert popularny w wykonaniu Orkiestry P. R. pod dyr. Grzegorz Fitełberga z udziałem Marii Firenze — sopran i Lidia Klepury — tenor. 22.50 Ostatnie wiadomości dziennika wieczornego. Przegład prasy i komunikat meteorologiczny. 23.00 Patrz programy lokalne.

ROZGŁOSNIA POMORSKA

11.40 Z sonat Ludwika van Beethovena — płyty. 13.00 Dla każdego coś ładnego — płyty. W przerwie o godz. 14.00—14.10 Wiadomości z Pomorza i parę informacji. 16.45 Transmisja z otwarcia Wystawy Radiowej w Bydgoszczy. 18.10 Program na jutro. 18.15 Transmisja ze studia Rozgłośni Pomorskiej na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy. Gra Orkiestra Wojskowa pod dyr. kpt. Stanisława Grabowskiego. 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Tańce i piosenki — płyty.

Niedziela, 31 października

PROGRAM OGÓLNOPOLSKI

8.00 Sygnał czasu i pieśń „Pod Twoją Obronę”. 8.05 Dziennik poranny. 8.15 Audycja dla wsi. 9.00 Transmisja nabożeństwa z kościoła św. Krzyża w Warszawie. 10.30 Giuseppe Verdi „Aida”. 11.30 Aktualny reportaż z życia. 11.57 Sygnał czasu i hejnał z Krakowa. 12.03 Poranek symfoniczny. Gra Orkiestra Fitełberga. 13.10 „Bajeczki kolorowa” — fragment z noweli Sewera. 13.30 Muzyka obładowa. Transmisja ze studia Rozgłośni Pomorskiej na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy. 14.45 Audycja dla wsi. 15.45 „Wszystkiego po trochu” — audycja dla dzieci. 16.05 Utwory Mikołaja Lysenki. 16.45 „Anielca i życie” — powieść mówiona Heleny Boguzewskiej. 17.00 „Na swojską nutę”. W

przerwie o godz. 18.00—18.15 „Dzień Oszczędności”. 18.35 Powszechny Teatr Wyobraźni: Premiera słuchowiska oryginalnego p. t. „Samarytania spod Solferino”. 19.35 Słynni wirtuozi” (III audycja): Marcelina Sembrich - Kochańska — sopran, Enrico Caruso — tenor, Jaques Thibaud — skrzypce, Alfred Cortot — fortepian — płyty. 20.40 Przegład polityczny. 20.50 Dziennik wieczorny. 21.00 Wiadomości sportowe ze wszystkich Rozgłośni P. R. 21.15 „Komers na poddaszu” — wesela audycja w opracowaniu Jerzego Tępy i Zbigniewa Lipczyńskiego. 22.00 Sonaty na altówkę i fortepian w wykonaniu Mieczysława Szalekiego (altówka) i Jerzego Łefeldy (forteplan). 22.50 Ostatnie wiadomości dziennika wieczornego i komunikat meteorologiczny.

ROZGŁOSNIA POMORSKA

8.30 „Od wsi do miasta”. 8.50 Pieśń — płyty. 10.30 G. Verdi: „Aida”. 13.00 Przegład teatralny — omówi Stanisław Rless. 15.45 Koncert żywcem ze studia Rozgłośni Pomorskiej na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy. 19.35 Jakub Offenbach — płyty. 19.55 Muzyka na dwa fortepiany (ze studia Rozgłośni Pomorskiej na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 20.35 Wiadomości sportowe z Pomorza. 22.35 Chwila śpiewu — płyty.

Poniedziałek, 1 listopada

PROGRAM OGÓLNOPOLSKI

8.00 Sygnał czasu i pieśń „Serdeczna Matko”. 8.05 Dziennik poranny. 8.15 Audycja dla wsi. 9.00 Transmisja nabożeństwa z kościoła Matki Boskiej Zwycięskiej w Łodzi. 10.30 Wiedeń w pieśni i muzyce fortepianowej — płyty. 11.30 Aktualny reportaż z życia. 11.42 „Misjonarz pionierem kultury i cywilizacji” — odczyt wygłosi ks. Leonard Świdorski. 11.57 Sygnał czasu i hejnał z Krakowa. 12.03 Poranek muzyczny w wykonaniu orkiestry symfonicznej pod dyr. Czesława Lewickiego, z udziałem Stanisława Jarzbieckiego — skrzypce. 13.00 Przegład kulturalny. 13.10 „Jermola” — opowiadanie Józefa Ignacego Kraszewskiego. 15.45 Muzyka obładowa. 14.45 Audycja dla wsi: 1) „Sędzia z wieży kościoła” — słuchowisko dla wsi na dzień Zaduszny. Stanisława Sojeckiego. 15.45 „Z pieśnią po kraju” — audycję prowadzi Bolesław Wallek-Walewski. 16.15 Koncert orkiestry wojskowej pod dyr. Antoniego Chrapczyńskiego. 17.00 Co ludzkość zawdzięcza Robertowi Kochowi? — odczyt — wygłosi Piotr Radło. 17.15 1000 taktów muzyki — w wykonaniu zespołu Stefana Rachonia. 18.00 Chwila Biura Studiów. 18.10 Organy Wurliterra i piosenki chórne — płyty. 19.00 Audycja żołnierska. 19.30 „Dyskusyjny” — „Co myślimy o książce Poli Gojawczyńskiej „Rajska jabłoń” — dyskusję zajął Zofia Rothertowa. 19.50 Wiadomości sportowe. 20.05 Koncert solistów. 20.45 Dziennik wieczorny. 20.55 Pogadanka aktualna. 21.00 „Kult zmarłych w 5-ciu częściach świata”. 21.45 Nowości literackie omówi Jan Emil Sikiński. 22.05 Koncert symfoniczny w wykonaniu Orkiestry P. R. pod dyr. Grzegorz Fitełberga z udziałem Lambrosa Demetriosa Callimahosa (flet). 22.25 Ostatnie wiadomości dziennika wieczornego i komunikat meteorolog.

ROZGŁOSNIA POMORSKA

8.30 Polskie kwiaty i oberki — płyty. 10.30 Fragmenty z oper — płyty. 13.00 Przegład teatralny — omówi ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy dr. Jan Plechocki. 18.10 Program na

Panna lat 20 z rodziny ziemiańskiej, 25 tys. posagu gotówką.

Panna lat 25 inteligentna, muzykalna, posagu gotówką 10 tys. i umeblowanie.

Panna lat 27 inteligentna, muzykalna, Posagu 12 tys.

Panna lat 32 inteligentna z dobrej rodziny posagu gotówką 10 tys. później więcej

Panna lat 38 oszczędności 7000 zł. na stanowisku urzędowym, — wyjdą za kandydatów solidnych, na stanowisku, kupców lub przemysłowców.

Zapoznanie uławi

„R U N O” Gdynia, Świętojańska 77.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka aktualna. 18.25 Bydgoski zespół salonowy (ze studia na Wystawie Radiowej w Bydgoszczy). 18.40 Lekcja języka polskiego (z Katowic). 18.55 Wiadomości sportowe z Pomorza. 23.00 Na dobranoc — płyty.

Jutro, 18.15 Pogadanka

Dom Towarowy W. Korzeniowski Sp. Akc. w Grudziądzu

7542

Zawiadamiamy Wielce Szanownych Państwa, że uruchomiliśmy na III piętrze z dniem dzisiejszym wielki dział zabawek dziecięcych, na którego zwiedzenie uprzejmie zapraszamy.

Ufa-Palast
Gdańsk, Elisabethkirchengasse 2
tel. 24600.

Hans Albers
w filmie Euphone Panorama-Schneider
ZOLTA FLAGA
(Die gelbe Flagge)
z udziałem:
Olga Tschachowa, Dorothea Wieck, Aribert Wäscher,
Gothart Portloff, Rudolf Klein-Rogge, Lissi Arna.
Reżyseria: Gerhard Lamprecht
Muzyka: Giuseppe Becce
W PÓŁNOCNEJ AFRYCE
(in Nordafrika)
Film kulturalny 7529
Najnowszy tygodnik dźwiękowy Ufy.
Początek: W dni powszednie o godz. 4, 6.15 i 8.80
w niedzielę o godz. 8, 5, 7 i 9.

Czy wiesz dlaczego zagranicą kupcy są bogaczami?

Nia? Nie wiesz?

Otóż dlatego, że nie żałują groszy na reklamę, która przynosi im **miliony!!!**

1927 — 1937
Auto — Pomoc — Wulkanizator
Najstarszy
Parowy Zakład Wulkanizacyjny w Toruniu,
Staromiejski Rynek 16, telefon 22-45

wykonuje:
punktualnie — fachowo — tanio

wulkanizacje
wszelkich opon i detek samochodowych i t. p.
Sprzedaje — kupuje — zamienia — przyjmuje do komisowej sprzedaży samochody i motocykle!

Na życzenie klientów przyjeżdżam na miejsce w sprawie kupna lub sprzedaży. 7540

Kto pragnie rozwoju handlu w Gdyni - będzie kupował tylko w firmach handlowych **prywatnej inicjatywy**

Wszystko z **Elektrotechniki**
kupić można po cenach konkurencyjnych w firmie

Inż. T. Wiczfiński
Gdynia, Świętojańska 59
Telefon 28-38 7058

ODJAZD AUTOBUSÓW

z Grudziądza w dni Powszednie w kierunku

Warlubie — Nowe — Skórcz — Starogard	godz. 6.30 i 16.10
Warlubie — Nowe — Gniew — Tczew — Skarszewy	" 10.30
Warlubie — Nowe — Gniew — Pelplin — Starogard	" 10.30
Matawy — Nowe	" 11.30 i 18.10
Warlubie — Nowe — Gniew	" 16.10

W niedziele i święta w kierunku

Warlubie — Nowe — Gniew — Pelplin — Starogard	" 6.30
Warlubie — Nowe — Gniew — Tczew	" 6.30
Matawy — Nowe	" 11.30 i 18.10

Skórki futerkowe 6579
wszelkiego rodzaju jak: Seali, karakuty, oposy, skunksy, lisy, etc. skórki i biomy na futra damskie i męskie, na kożuchy i kamizelki oraz skóry owcze na kocy i dywaniki sprzedaje tanio i przyjmuje wszelkie skóry do wyprawy i farbowania

Pom. Centrala Surowców
Tczew, ul. Zamkowa 8. Telefon 1093

REUMATYZM STAWOWY
mięśniowy, jest to cierpienie rozwijające się na podłożu kwaśnym i przejawia się przez ból w kościach stawach, obrzmienie części chorych, trudność w chodzeniu i poruszaniu się. Mięśnie dotknięte reumatyzmem stają się bolesne. Ból lędźwiowy (lumbago), kręcz (szyja skośna) są to postacie reumatyzmu mięśniowego. Bardzo często wytwarza się obrzmiałość stopy, napiętko lub kolan. Zmiany pór roku, wilgotne mieszkania potęgają reumatyzm, który rozwija się postępowo, o ile się go nie zwalcza. Przez rozpuszczenie kwasu moczowego we krwi, obieg, Urodonal wywołuje obfite wydzielanie moczu, spóldziałając z ustrojem w jego walce z reumatyzmem. W tych wypadkach

URODONAL CHATELAIN'A (PARYŻ)
jest środkiem przeciwréumatycznym stosowanym i zalecanym przez lekarzy

FOGYL CHATELAIN'A (PARYŻ)
Pastylki stosuje się przy schorzeniach gardła i dróg oddechowych.
7047

Reklama dźwignia handlu!

Swetry
damskie męskie i dziecięce, czysto wełniane i inne kompletu z wełny solidnie i tanio wyrabia
Pracownia Swetrów, Toruń
Rynek Staromiejski 18. I. p.
7539Ck

Piec do centralnego ogrzewania
ok. 5 m³ kupię zaraz, Sadecki,
Toruń, Mickiewicza 8,
7541 tel. 1560

Warsztat obuwia
na miarę i reperacyjny.
Specjalność: **Zelówki niedźwiedzie**. Dobre wykonanie ceny przystępne.
Fr. Kosznik, Gdańsk
Pfefferstadt 60 w suterynie 1625

KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI MIASTA BYDGOSZCZY

W BYDGOSZCZY
ULICA JAGIELLOŃSKA NR. 4.

7431

to najpewniejsza lokata oszczędności,
a w potrzebie źródło dogodnego kredytu.

Obecna suma złożonych wkładów wynosi ca 12.000.000.— złotych

Dom Bankowy Dr. Józef Kugel i S-ka

7445

Spółka Komandytowa w Gdyni

Telefon centr. 39-51, 39-52, 39-53

BANK DEWIZOWY

Telefon centr. 39-51, 39-52, 39-53

Korzystnie oprocentowuje wkłady oszczędnościowe
Finansuje transakcje importowe i eksportowe

Dyskonto, inkaso, rembursy, akredytywy
Kupno i sprzedaż dewiz oraz papierów wartościowych.

Komunalna Kasa Oszczędności pow. morsk. w WEJHEROWIE

i Oddział w Pucku oraz wplacnia w Rumil — Zagórz

Instytucja założona w roku 1856.

Przyjmują wkłady oszczędnościowe od 1.— zł. począwszy,

Udzielają kredytów.

Zalutwiają inkasa.

Kasa posiada około 12.000 Klientów.

Kapitały własne wynoszą: 450.000.

Wkłady oszczędnościowe: 2 100.000.

Obrót z 1937 r. wyniesie 30.000.000.

7527

Bank Gospodarstwa Krajowego

Oddział w Bydgoszczy

posiada na sprzedaż, na dogodnych warunkach następujące nieruchomości:

1. w Toruniu:

a) ul. Jęczmienna 19, księga wieczysta Toruń, karta 133, składająca się z budynku fabrycznego, dwupiętrowego o kubaturze 2680 m³ i budynku mieszkalnego o kubaturze 2063 m³.

b) ul. Jęczmienna 10, księga wieczysta Toruń, karta 151, składająca się z budynku dwupiętrowego, mieszczącego lokale biur. i składy.

2) w Działdowie, księga wieczysta Działdowo, karta 1, składająca się z budynku dwupiętrowego, frontowego, o skrzydle jednopiętrowym, w Ryńku nr. 1 oraz z młyna bez urządzeń, nadającego się na rozbiórke, położonego przy ul. Młyńskiej.

3) w Nowem, pow. Świecie, Rynek 4, księga wieczysta Nowe, karta 20, składająca się z placu budowlanego o powierzchni 245 m², budynku mieszkalnego o kubaturze 1786 m³ i budynku gospodarczego o kubaturze 323 m³.

Oferty przyjmuje i szczegółowych informacji udziela

**BANK
GOSPODARSTWA KRAJOWEGO**
ODDZIAŁ W BYDGOSZCZY
BYDGOSZCZ

ul. Gamma 2 7519 ul. Gamma 2

GDYNIA

Kupuje

używane przedmioty wszelkiego rodzaju jak: garderobe, futra, radia, maszyny do szycia, do pisania i inne

DOM KOMISOWY
Gdynia, Świętojańska 79
zakup i sprzedaż 6112

Poszukuje

zastępców na Pomorze i Poznańskie jako agentury do przyjmowania kolnierzyków do prania i prasowania z wykończeniem pierwszorzędnym, Pierwsza Polska Pralnia Mechaniczna „Pedanteria”, Biała Bielsko. Oferty kierować „Pedanteria” Gdynia, Świętojańska 89 róg Lipowej. 7142M

Meble

na 2 lub 3 pokoje okazjnie kupię. Zgłosz. Gazeta Morska Ilustr. Gdynia. 7429M

Radio

„Philips” 44a i warsztat szwowski dobrze zaprowadzony, z powodu wyjazdu okazjnie na sprzedaż. Adres w „Gazecie Morskiej Ilustr.” Gdynia. 7465M

„HERMES”

przepisowe

**SKRZYŃKI
LISTOWE**

dla W. P.

WŁAŚCICIELI DOMÓW

poleca przedstawiciel

W. Morozewicz
Gdynia

Św. Jańska 37 tel. 33-15.

GDĄŃSK

Szmirgiel

dla właścicieli młynów, gruby ca. 3-4 ton, także w małej ilości za 100 kg. zł. 20.— do sprzedania. Th. Willdorff, Gdańsk, Hirschgasse nr. 7. 7478

Wielki kuter

z silnikiem Diesla, tania do sprzedania. Zgłoszenia pod nr. 1616 do „Gazety Gdańskiej”. GdK7480

Spreżyn zwiniętych

ca. 1500, sztuka po 10 gr. natychmiast do sprzedania. Th Willdorff, Gdańsk, Hirschgasse nr. 7. GdK7477

2 wielkie ubikacje

elegancki umel. pokój męski i sypialny, w najlepszej okolicy Wrzeszcza (telefon, łazienka, obsługa) od zaraz solidnemu stałemu sublokatorowi do wynajęcia. Zgłoszenia pod nr. 1615 do „Gazety Gdańskiej”. 7479

Samochód

malolitrażowy Cabriolet czteroosobowy w pierwszorzędym stanie sprzedam za 3500.— zł. Zgłoszenia pod nr. 1627 do „Gazety Gdańskiej”. 7531

W wielkop. domu

5 pokojowe mieszkanie do wynajęcia. Najlepsze położenie w Gdańsku, Vorstädtischer Graben 1 a, wysoki 7532 parter.

Zgubiony

dowód osobisty, wystawiony przez Kom. Gen R. P. w Gdańsku, na nazwisko Teodor Helwich, unieważnia się. 7533

W najpiękniejszej okolicy Sopot

w willi Nordstrasse 81, 6 minut od przystanku autobusowego, dobrze umeblowany pokój oddzielny, dla jednego lub dwóch stałych sublokatorów ewentl. z użytkowaniem kuchni lub częściowym utrzymaniem 1622 do wynajęcia.

Lanraszamy
na demonstracje rewelacyjnych
superów
PHILIPSA
na rok 1938

Bernard Wojewski
Wejherowo, ul. Sobieskiego 2, telefon 237.
Filie: Gdynia, ul. Starowiejska 26, telefon 88 57
Puck, ulica Pokoju 12, telefon 56. 7087

Stekarnia
Jan Śliżewski
TORUŃ, ul. Chelmińska 20.
POLECA dwa razy dziennie świeże pieczywo,
ciastka i ciasta
Specjalność:
Sucharki karlsbadzkie - Chleb dra Wandera
Chleb litawski — Paluski — Chaleczki.

Najlepsze okulary

poleca.

Oskar Meyer

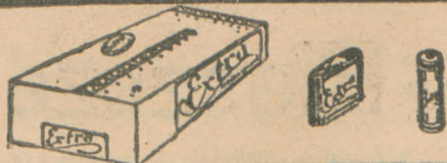
właśc. Jasłńska i Zeller.

Bydgoszcz, ul. Gdańska nr. 21.

Najstarszy zakład optyczny na miejscu

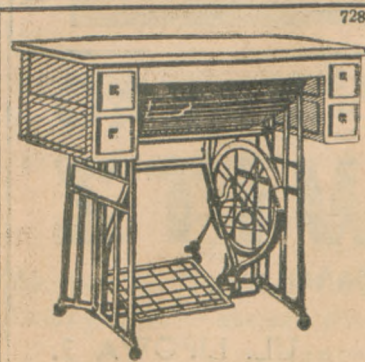

Fabryka Baterij Anodowych i Kieszonkowych

OGNIWO TORUŃ BYDGOSKA 16/18

zadac we wszystkich skladach branzowych.

7285

Dobrá lokata pieniędzy

jest maszyna do szycia, haftu, en-dlowania i me-rzokowania już zł. 160, gotówka — ratami.

Polski Dom Kryszter

Kraków, Zwierzy-nicka 6. wyd. XIII. Ządajcie cenniki.

Numer akt: Km. 313/37, 304/37. (7538)

OBWIESZCZENIE

O LICYTACJI NIERUCHOMOŚCI.

Komornik Sądu Grodzkiego w Chojnicach rewiru II, Leon Winkowski, mający kancelarię w Chojnicach ul. Człuchowska Nr. 57, na podstawie art. 576 i 679 k. p. c. podaje do publicznej wiadomości, że:

1) dnia 6 grudnia 1937 r. o godz. 10-ej w Sądzie Grodzkim w Chojnicach pokój nr. 12 odbędzie się sprzedaż w drodze publicznego przetargu należącej do dłużnika Franciszka Buczyńskiego, rolnika w Lutomiu, nieruchomości: wiejska, Lutom karta 45 i 73, położona w Lutomiu, p. Rytel, pow. Chojnice składająca się z domu mieszkalnego, budynków gospodarczych, roli, łąk i lasów o łącznym obszarze 8.02.84 ha.

Nieruchomość ma urządzoną księgę gruntową w Sądzie Grodzkim w Chojnicach.

Nieruchomość oszacowana została na sumę zł 7.000,—, cena zaś wywołania wynosi zł. 5.250,—.

Przystępujący do przetargu obowiązany jest złożyć rękojmię w wysokości zł. 700,—.

2) dnia 6 grudnia 1937 r. o godz. 10.30 w Sądzie Grodzkim w Chojnicach pokój nr. 12 odbędzie się sprzedaż w drodze publicznego przetargu należącej do dłużnika Jana Knopika, rolnika w Lubni, pow. Chojnice, nieruchomości: wiejska Lubnia karta 106, położona w Lubni, pow. Chojnice, składająca się z 2 domów mieszkalnych, budynków gospodarczych roli, pastwisk i lasów o łącznym obszarze 14.28.68 ha z żywym i martwym inwentarzem.

Nieruchomość ma urządzoną księgę gruntową w Sądzie Grodzkim w Chojnicach.

Nieruchomość oszacowana została na sumę zł. 11.680,—, cena zaś wywołania wynosi zł. 8.760,—.

Przystępujący do przetargu obowiązany jest złożyć rękojmię w wysokości zł. 1.168,—.

Rękojmię należy złożyć w gotówce albo w takich papierach wartościowych bądź książeczkach wkładowych instytucji, w których wolno umieszczać fundusze małoletnich. Papiery wartościowe przyjęte będą w wartości trzech czwartych części ceny giełdowej.

Przy licytacji będą zachowane ustawowe warunki licytacyjne, o ile dodatkowym publicznym obwieszczeniem nie będą podane do wiadomości warunki odmienne.

Prawa osób trzecich nie będą przeszkodą do licytacji i przysądzenia własności na rzecz nabywcy bez zastrzeżeń, jeżeli osoby te przed rozpoczęciem przetargu nie złożą dowodu, że wniosły powództwo o zwolnienie nieruchomości lub jej części od egzekucji i że uzyskały postanowienie właściwego sądu, nakazujące zawieszenie egzekucji.

W ciągu ostatnich dwóch tygodni przed licytacją wolno oglądać nieruchomości w dni powszednie od godziny 8-ej do 18-ej, akta zaś postępowania egzekucyjnego można przeglądać w Sądzie Grodzkim w Chojnicach ul. Mińska Nr. 24, sala Nr. 3.

Chojnice, dnia 28 października 1937 r.

Komornik: (—) L. Winkowski.

Numer akt: Km. 857/37. (7487)

OBWIESZCZENIE

O LICYTACJI RUCHOMOŚCI.

Komornik Sądu Grodzkiego w Nowem i Rewiru Tomasz Twardowski, mający kancelarię w Nowem ul. Gdańskie-Przedmieście Nr. 7, na podstawie art. 602 k. p. c. podaje do publicznej wiadomości, że dnia 3 listopada 1937 r. o godz. 11-ej w Nowem ul. Nowa, odbędzie się 1-sza licytacja ruchomości, należących do Adolfa Dombrowskiego w Nowem ul. Nowa, składających się z 1 szafy bibliotecznej forn. orzech, boki dębowe, biurka forn. orzech, boki dęb., 2 szafy do sypialni, 4 łóżek, 4 nocnych stolików, 2 komody forn. orzech, kredensu forn. orzech, 3 stolików jesionowych, wszystko nowe, oszacowanych na łączną sumę 1.450,— zł.

Ruchomości można oglądać w dniu licytacji w miejscu i czasie wyżej oznaczonym.

Nowe, dnia 28 października 1937 r.

Komornik: (—) T. Twardowski.

Km. 961/37. (7486)

PRZETARG PRZYMUSOWY

Dnia 3 listopada 1937 r. o godz. 12 sprzedawcą będą w drodze egzekucji w Tczewie przy ul. Podgórznej nr. 4 najwięcej dającym za gotówkę: bufet dębowy, kredens dębowy, aparat radiowy „Kosmos“, lustro z podstawą i dywan, których łączna suma oszacowania wynosi 1.290,— zł.

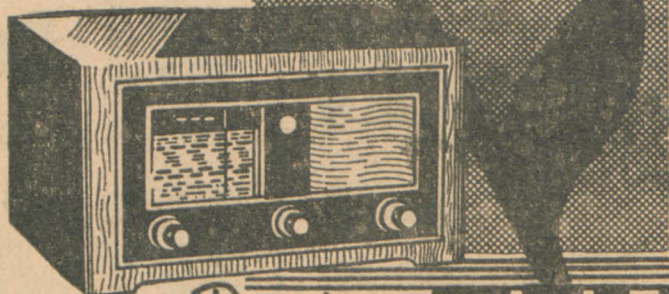
(—) Rogowski, komornik.

KAŻDY TON

ODTWARZANY JEST Z NIESPOTYKANĄ MAESTRIĄ

PRZEZ SUPERHETERODYNY TELEFUNKEN FENOMEN, SYMPHONIC, STRADIVARI, DE LUXE. KAŻDY Z NICH JEST MISTRZEM W SWEJ KLASIE.

Radio

TELEFUNKEN

harmonia tonów-symbol jakości

ODBIORNIKI TELEFUNKEN WYSTAWIANE SĄ NA OGÓLNOPOLSKIEJ WYSTAWIE RADIOWEJ W BYDGOSZCZY.

KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI

Powiatu Toruńskiego

W TORUNIU

Plac Teatralny Gmach Starostwa

ROK ZAŁOŻENIA 1891

- PRZYJMUJE** wkłady oszczędnościowe od 1.— złotego.
- PROWADZI** bieżące rachunki czekowe.
- UDZIELA** pożyczek pod zastaw papierów wartościowych na przystępn. warunkach.
- ZASILA** życie gospodarcze kredytami odpowiednio zabezpieczonymi.

Talemnica wkładów zastrzeżona ustawą.

7442

Oprocentowanie od 4—5%.

Za wkłady i ich oprocentowanie ręczy Powiat Toruński całym swoim majątkiem i dochodami.

Bank für Handel und Gewerbe Poznań
Poznanski Bank dla Handlu i Przemysłu
Spółka Akcyjna

ODDZIAŁ W BYDGOSZCZY

BANK DEWIZOWY

ul. Dworcowa 6 BYDGOSZCZ ul. Dworcowa 6

PRZYJMUJE WKŁADY OSZCZĘDNOŚCIOWE

Numer akt: Km. 970 i 971/37. (7486)

PRZETARG PRZYMUSOWY

Dnia 5 listopada 1937 r. o godz. 11-ej sprzedawcą będą w drodze egzekucji w Pełplinie ul. Starogardzka nr. 8 u p. Jana Hollmana najwięcej dającym za gotówkę: 10 m² desek sosnowych 23 mm, oszacowanych na kwotę zł. 1.300,—.

(—) Rogowski, komornik.

ODPIS. ZAPOWIEDZ

Podaje się do ogólnej wiadomości, że 1) kawaler Bernard Pupacz, furman, zamieszkały we Wrzeszczu Wolne Miasto Gdańsk ul. Hochstrasse 28, syn rolnika Franciszka Pupacza i tegoż zmarłej żony Julianny Pupacz z domu Silav, ojciec zamieszkały w Czoczewie powiat Kartuzy, 2) panna Anna Małgorzata Walleżkowska, bez zawodu, zamieszkała w Chwaszczynie powiat Morski córka rolnika Franciszka Walleżkowskiego i tegoż żony Berty Walleżkowskiej z domu Klawińska, zamieszkałych w Chwaszczynie, chcą zawrzeć związek małżeński.

Obwieszczenie zapowiedzi nastąpić winno w Zarządzie Gminnym Chwaszczyno, w Sołectwie w Chwaszczynie i Gazecie Gdańskiej w Gdańsku.

Chwaszczyno, dnia 27 października 1937 r.

Urządnik stanu cywilnego (—) D a m p e.

(7530)

Pomorski Związek Przedsiębiorstw Samochodowych
Toruń, ul. Chełmińska 11, telefon 2035

Wyciąć i zachować Wyciąć i zachować

Rozkład jazdy autobusowej.

7514		7514	
Odjazd z Torunia w kierunku:		Przyjazd do Torunia	
Lubicza o godz.	8.—, 12.—, 13.—, 16.—, 17.30. 18.15	9.40 14.40 17.40 19.40	10.— 13.30 17.—
Lipna o godz.	16.30	10.—	
Brodnicy o godz.	13.—	9.—	
Dobrzyńca przez Kowalewo • Golub	12.— i 17.30	9.55 i 15.30	
Bydgoszcz przez Fordon o godz.	9.15 15.— 18.30	8.30 16.30 i 20.—	
" " Sołec-Kujawski o godz.	7.—, 13.—	10.45 i 14.30	
Inowrocławia przez Gniewkowo o g.	8.—, 12.30 17.— i 20.—	9.45 13.45 18.15 i 20.—	
Aleksandrowa przez Podgórz o godz.	13.35 i 18.45	7.30 i 16.—	
Chełmna przez Rzęczkowo o g.	18.— do Rzęcz. 12.30	8.50 13.20 i 15.—	
" " Unisław o godz.	8.—	8.50 i 15.50	
Wąbrzeźna przez Chełmę	11.— i 18.—	8.50 i 15.50	
Grodziądza przez Sołec	13.—	8.30	

Na sezon jesienno-zimowy 1937/38

1032

poleca w olbrzymim wyborze

W. MIKOŁAJCZYK

GDYNIA, ulica Świętojańska nr. 32.

Jesionki - Płaszczce

przeplisowe - Materiały wełniane - Jedwabie - Płótna - Galanterię i td.

Osobny Dział Siron i Dywanów

Ceny najniższe lecz ściśle stałe.

NOWOŚCI na ubiory męskie i damskie
w pięknych deseniach,

poleca w wielkim wyborze znana fakturyka sukna

Karol Jankowski i Syn Bielsko

ODDZIAŁY SPRZEDAŻY:

Gdynia, ul. Świętojańska 36, tel. 18-29

Toruń, Rynek Staromiejski 2

Bydgoszcz, ul. Gdańska

CENY FABRYCZNE.

1033

CENY FABRYCZNE.

KAWA - HERBATA - KAKAO

W. MACHWITZ

1049

Palarnia Kawy Gdynia-Gdańsk

Sp. z o. o.

TELEFON 28-15

GDYNIA

UL. LIPOWA 3.

IMPORT TOWARÓW KOLONIALNYCH.

DROGERIA CENTRALNA

i HURT. DROGERYJNO - APTECZNA

Dr. Szyperski

GDYNIA

UL. 10 LUTEGO 7, tel. 2406

NAJKORZYSTNIEJSZE ŹRÓDŁO ZAKUPU

BRANZY DROGERYJNEJ.

1034

LINOLEUM

Dermatoid-Ceraty

Wyroby gumowe

POLECA NAJTANIEJ

1035

„KADEHA”

ADOLF KURTZMANN

Świętojańska 11, Telef. 15-97

MEBLE

BIUROWE
DOMOWE
GIĘTE

ŁOZKA METALOWE

w solidnym wykonaniu
po cenach niskich poleca

DOM MEBLI

H. CHOMICKA

GDYNIA

UL. ŚWIĘTOJAŃSKA 63 ., TELEFON 21-83

GDYŃSKIE TOWARZYSTWO HANDLOWE

„Geteha”

Gdynia, ul. Starowiejska 3 — Tel. 14-69

ARTYKUŁY TECHNICZNE

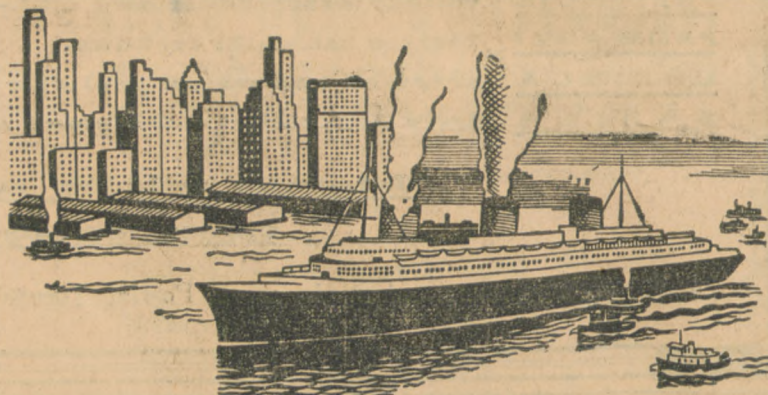
Armatury, szczeliwa asbestowe i gumowe
liny stalowe, pasy, węże, pompy, odpadki
bawełniane i t. d.

NARZĘDZIA — ARTYKUŁY DLA PRZEMYSŁU

Sruby, nity, wiertła spiralne, lampy i kolby
do lutowania, wciągi śrubowe, wszelkie na-
rzędzia, metale, okucia budowlane, gwoździe,
drut, żelazo, blacha, tlen, acetylen i karbit.

1037

To nieprawda, że pieniądz jest tylko za morzem
że trza jechać po szczęście okrętem w nieznanie.
Każdy tu w Gdyni szczęśliwym być może,
skoro sobie dobrze zapamięta, gdzie padają Loterii wygrane.

Pamiętajcie w kolekturze

1038

„DROGA DO SZCZĘŚCIA”

Gdynia, Świętojańska 10 — telefon 13-77.

Losy klasy II. są już u nas do nabycia.

Szkło-Lustra

Stefan Skarplik

Hurtownia szkła i luster

Gdynia, Świętojańska 59

telefon 22-11

1039

Cebulki kwiatowe

do sadzenia w porze jesiennej jak:

tulipany, fiacynyty i t. p.

POLECA

St. Szukalski

Skład i Kodowla Nasion
Bydgoszcz

ODDZIAŁ

w Gdyni, ul. Batoiego 4

1040

Pracownia rękawiczek

W. Korzun

Świętojańska 46 GDYNIA Świętojańska 46

poleca rękawiczki
w dużym wyborze
oraz przyjmuje
do prania i napraw

1042

Maks Förster

POLECA

Samochody osobowe

Najnowsze modele:

„ADLER - JUNIOR”

1 ltr. — 4 cyl. — 25 KM

„ADLER-TRUMPF”

1,7 ltr. — 4 cyl. — 38 KM

„DODGE” — STANDART — TOURING — SEDAN

Limuzyna 5-cio osobowa — 4-ro drzwiowa — 6 cyl. — 65 KM

Cena franco Gdynia zł. 12.500.—

1043

Towarzystwo Samochodowe

Spółka z o. o.

Telefon 30-16. Gdynia Świętojańska 9

DYWANY ŻYWIECKIE

wł. Czesław Wojciechowski
GDYNIA, Świętojańska 3, tel. 28-72

POLECA

dywany, kilimy, chodniki,
materiały meblowe, narzuty
kapy, serwety, ceraty, lino-
leum, chodniki kokosowe
i meble stalowe.

SPECJALNOŚĆ:

1041

Wykonujemy firanki według
własnych projektów na zamówie-
wienie łącznie z dekoratorem.

UWAGA

Prosimy o zwiedzenie
naszej wystawy wewnętrz-
nej w niedzielę i ponie-
dzialek dn. 31. X. i 1. XI. 37.

**Składaj swe oszczędności
w Komunalnej Kasie Oszczędności
m. Grudziądza**

Tel. 13—12 Mickiewicza 23. Dom własny Tel. 18,31.

**W dniu oszczędności, 31 b. m. kasa czynna
do godz. 18-tej.**

Przodująca firma radiowa
poleca najnowsze odbiorniki radiowe na rok 1938.
uniwersalne i bateryjne czołowych fabryk krajowych i zagranicznych

**Elektrit — Telefunken — Prems — Echo — Union
Budapeszt — Hornyphon Wiedeń — Kapsch Wiedeń**

najtaniej za gotówkę, na raty
i za wszelkie pożyczki państwowe 7419

Dom Handlowy Lietz, Grudziądz

Tel. 1666 Plac 23 Stycznia 21 Tel. 1666

**Bezpośrednie połączenie autobusowe
GRUDZIĄDZ — BYDGOSZCZ
(przez Świecie)**

7420 Rozkład jazdy ważny od 1 listopada 1937 r.

6 ¹⁵	10 ¹⁵	10 ³⁰	15 ³⁰	16 ⁰⁰	18 ³⁰	Grudziądz	Cena	8 ⁴⁰	10 ¹⁵	15 ²⁵	21 ³⁵
7 ¹⁵	11 ¹⁵	11 ³⁰	16 ³⁰	17 ⁰⁰	19 ³⁰	Świecie	1,80	7 ⁴⁵	9 ²⁵	14 ⁴⁰	20 ⁴⁰
9 ⁰⁰	12 ⁵⁰	13 ⁰⁵	18 ¹⁵	18 ⁴⁵	21 ⁰⁰	Bydgoszcz	4,00	6 ¹⁵	7 ⁴⁵	13 ⁰⁰	19 ⁰⁰
P N P N P							P				

Uwaga: P — kursuje w dni powszednie, N — kursuje w niedziele i święta.

Autokomunikacja Sp. z o. o. Bydgoszcz, Sielanka 2

**LAMPKI
NAGROBKOWE**

POLO
ZAWSZE NAJDEW-
NIEJSZE W PALENIU
WYTRZYMUJE
SIŁY WIATA

POLO

Nowości na jesień i zimę

MOLENDĄ

SZEWIOTY KANGARNY SUKNA
Gustaw Molenda i Syn

Bielsko na Śląsku

SKŁADY FABRYCZNE

Gdynia, ul. Św. Józefa 18, tel. 12-24
Gdańsk, Koblomarkt 12, tel. 251-15
Toruń, ul. Szeroka 19, tel. 19-78
Bydgoszcz, Gdańska 11, tel. 21-92
Grudziądz, Mickiewicza 7, tel. 17-53

GRUDZIĄDZ

Pielgi-plamy, wyrzuty
usuwa

**KREM I MYDŁO
NINON**

dawniej Benegina
Puder Ninon jako konieczny dodatek nadaje ocerze przepiękny wygląd i naturalną świeżość.

Cena kremu 1,75 zł.
mydła 1,00 zł.
295 pudru 1,00 zł.

Główny skład i wytwórnia
Apteka i drogeria
pod Łabędziem
Magistra JANA STENCLA
Grudziądz, Rynek 20 tel. 142

Młode psy-dogi

rasowe sprzeda maj. Skurgwy, p. Rogóźno pow. Grudziądz. 7416G

Restauracja

w śródmieściu Grudziądza dobrze prosperująca z pełnym wyszynkiem zaraz do objęcia. Oferty pod nr. 7498

Zgubiony

portfel skórzany z wykazem osobistym na nazwisko Schulz Michał, proszę zwrócić za wynagrodzeniem, Grudziądz, Rybacka 41 m. 4. 7503

Jasnowidz Lewando

znany z trafnych przepowiedni w Polsce i zagranicą przyjmuje: Grudziądz, ul. Toruńska 22, m. 7 front II-gie piętro 7546G

Sprzedam

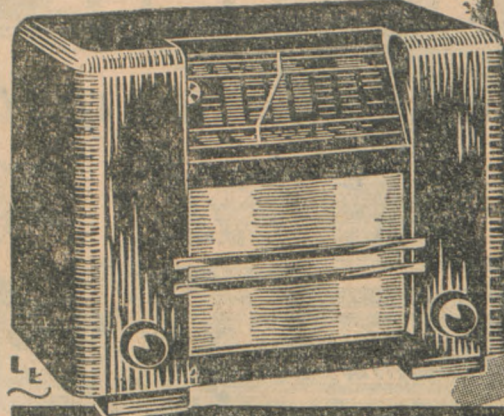
biurko dębowe z fotelem, stojak do kwiatów i stolik kawiecki. Grudziądz, Stolarska, ulica Ogrodowa 5. 7545G

TCZEW

Chiromantka

Grafologini z Wiednia przepowiada przeszłość, teraźniejszość i przyszłość. Przyjmuje także w niedziele i święta. Tczew, ul. Szopena 34, parter lewo. Ceny niskie. 7220T

1 1/2 minuty na kilka lat!
trwa przeczytanie tego ogłoszenia. Warto poświęcić tyle czasu, kupując radio, które ma służyć

Przed nabyciem aparatu radiowego przedstawimy bezwarunkowo zażądać demonstracji jednego z ostatnich modeli UNION, zbudowanych według licencji koncernu Orion, Budapeszt. Odbiorniki te wyposażone są w liczne udoskonalenia patentowe (antimikrofoniczny kondensator amerykański, przełącznik bezszmerowy i in.). Odnaczają się też pięknym brzmieniem muzyki i naturalnym odwarzaniem mowy. Specjalnie udoskonalony obwód fal krótkich zapewnia silny odbiór nawet najbardziej odległych stacji.

Naprawdę dobre odbiorniki!

Union 7 pełnowartościowy super z okiem elektrycznym

RADIO-UNION

LICENCJA KONCERNU ORION — BUDAPEST

DEMONSTRACJE W PIERWSZORZĘDNYCH FIRMACH RADIOWYCH

W. KORZENIEWSKI

SPÓŁKA AKCYJNA

GRUDZIĄDZ, RYNEK 22/24

TELEFON NR. 1898.

**Największy magazyn białawców,
jedwabii, konfekcji, bielizny
i całkowitych wypraw ślubnych.**

Wszystkie Panie gustownie ubrane z przyjemnością pokrywają swe zapotrzebowania sezonowe w **Największym Domu Towarowym Pomorza** mając pewność, iż obrzymi wybór i najniższe ceny ułatwiają zakup. Dewiza nasza na nowy sezon brzmi: **„Obsłużyć wszystkich”** i w myśl hasła tego przygotowaliśmy wybór bezkonkurencyjny przy najniższej kalkulacji.

Polecamy: Ostatnie modele futer, kurtek, lisów, płaszczy, kompletów, sukien wełnianych, wizytowych, dancingowych i balowych, bluzek i jumprów. — Najnowsze wełny na suknie, komplety, kostiumy i płaszcze. — Jedwabie najnowsze na suknie wizytowe, wieczorowe i balowe. — Nowości w materiałach męskich na ubrania i płaszcze. — Bieliznę, artykuły męskie, torebki, pończochy, rękawiczki, firanki, dywany, zabawki.

Prosimy odwiedzić z milusińskimi nasz nowootwarty wielki oddział zabawek zaopatrzonego obficie w zabawki wszelkiego rodzaju jak mechaniczne, drewniane, wypchane i t. p.

Państwowy Bank Rolny

Oddział w Grudziądzu
ulica Sienkiewicza 18, telefon 11-12, 11-13, 11-14

Załatwia wszelkie czynności bankowe.
Przyjmuje wpłaty na rachunki czekowe i wkłady oszczędnościowe, zapewniając maksimum bezpieczeństwa, oraz terminowy zwrot na następujących warunkach:

rachunki czekowe à vista 2 1/2%
wkłady oszczędnościowe 3 1/2%
wkłady terminowe: 7449
z wypowiedzeniem 1 miesięcznym 3%
z wypowiedzeniem 3 miesięcznym 3 1/2%
z wypowiedzeniem 6 miesięcznym 4 1/2%

Załatwia inkaso i zaliczki towarowe.
Udziela krótkoterminowych kredytów rolniczych na cele obrotowe i specjalne, udziela kredytów nawozowych.
Finansuje eksport rolniczy i handel ziemiopłodami.
Przeprowadza Komisję parcelacyjną majątków na dogodnych warunkach.
Prowadzi akcję kredytową na spłaty rodzinne i udziela pożyczek w listach zastawnych przy parcelacji.
Administruje funduszami rządowymi.
Kapitał zakładowy 100 mil. zł.

Reklama dźwignią handlu i przemysłu!

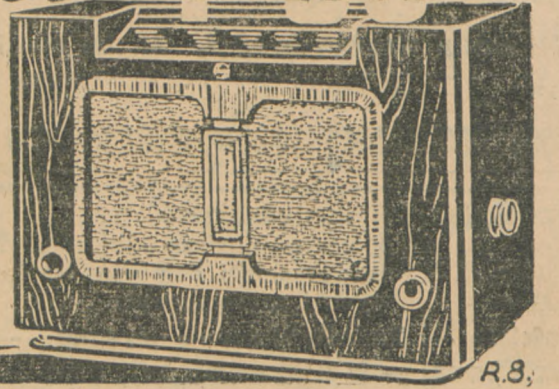

tajemnica powodzenia Superheterodyny

PHILIPS Super 4-38

za gotówkę

zł. 340

- 1. 7 WYSOKOSPRAWNYCH OBWO-
DÓW
- 2. WYSOKOCZUŁY „ANTIFADING”
- 3. CIĄGŁA REGULACJA BARWY TONU
- 4. 3 ZAKRESY FAL
- 5. CECHOWANA JEDNOBARWNA
SKALA
- 6. SKRZYŃKA Z SZLACHETNEGO
DRZEWA
- 7. CENA

przy ratach zł 24 na 15 rat ... po zł 24¹⁰ miesięcznie

37.

R.8.

Hotel

„Królewski Dwór”

tel. 2076 Grudziądz tel. 2076

RESTAURACJA — KAWIARNIA — WINIARNIA

Całkowicie odremontowane — Nowoczesne oświetlenie

Kuchnia polsko-francuska — bufet zaopatrzony
obficie w wykwintne zimne i ciepłe zakąski.

Ceny umiarkowane

Ceny umiarkowane

Codziennie DANCING
od godz. 20-tej

W niedziele i święta
PODWIECZORKI

W sobotę, dnia 30 bm. „jedzenie bazanta”
po cenie reklamowej

7459

Od 1. XI. 1937 r. NOWY ARTYSTYCZNY ZESPÓŁ pod kier. p. PAWLAKA, oraz NOWE WYSTĘPY ARTYSTYCZNE ŚWIATOWEJ SKAWY p. IRENY PALULI

„BERGTRANS”

Towarzystwo Żeglugowe Spółka z ogr. odp.

Adr. telegr. „Bergtrans” lub „Bergenske”
telefon 39-21 (centrala)

GDYNIA, Portowa 15

Maklerzy linii regularnych z Gdyni i Gdańska do portów:

Norwegii, Szwecji i innych portów bałtyckich, Portugalii i Hiszpanii, Maroka i Wysp Kanaryjskich, Morza Śródziemnego, Bliskiego Wschodu i Morza Czarnego, Afryki Zachodniej i Południowej, Wybrzeża Wschodniego i Zachodniego Ameryki Południowej, Środkowej i Północnej, Zatoki Perskiej, Indii Brytyjskich, Australii i t. d.

Specjalne linie owocowe z Palestyny i innych portów Bliskiego Wschodu, Włoch, Hiszpanii i Wysp Kanaryjskich.

Frachtowanie ładunków całookrętowych.
Agenci Lloyd'u i wielu innych towarzystw ubezpieczeniowych.
Ekspedycja morska i lądowa, cłenie i magazynowanie.
Bunkrowanie węgla.

W GDAŃSKU: „BERGTRANS” Towarzystwo Żeglugowe s. A.
Langer Markt 3 — Tel. 225-41 i 252-41

7446

h. A. GEPNER

WARSZAWA UL. KRÓLEWSKA 43
TEL. 690-27 655-25 CENTRALA 558-30

BLOKI
BLACHY
PRETY
DRUTY
RURY

CYNA • CYNK • OŁÓW • MIEDŹ • ANTYMON
NIKIEL • ALUMINIUM • BIZMUT • MANGAN
KADM • MAGNEZ • KOBALT • RTĘĆ
MOSIĄDZ • BRONZ • STOPY ŁOŻYSKOWE
STOPY DRUKARSKIE I INNE
MINJA I GLEJTA OŁOWIANA
BLACHA CYNKOWA • BLACHA BIAŁA • BLACHA
CZARNA • BLACHA POCYNKOWANA
STARE METALE (WŁASNA RAFINERIA)

Motocykle

wolne od podatku i prawa jazdy.

Rowery, Maszyny do Szycia, Centryfugi, Patefony, Radia, Anody, części zapasowe w olbrzymim wyborze. Nowe i używane.
Centrala rowerów O. PUHL

Pruszcz Pom. 7476

Skład

kolonialno-spożywczy w dobrym punkcie Starogardu od zaraz sprzedam z powodu objęcia gospodarstwa. Objęcie około 2000,— oferty: Marta Behnke, Starogard, Hallera 40. 7488

BYDGOSZCZ

Futra

wszelkiego rodzaju, najsolidniej wykonuje przodujące, najpopularniejsze na Pomorzu kuśnierstwo Stanisław Rudak, Bydgoszcz, Dworcowa 70 (narożnik ul. Matejki), telefon 19-05

Pianino

używane w dobrym stanie bardzo korzystnie na sprzedaż. Oferty do Administracji „Dnia Bydgoskiego II.” Bydgoszcz, ul. Dworcowa 25 pod 1313. 6069M

DYKTY

mokroklejone

ORAZ

suchoklejone:

dębowa, jesionowa, mahoniowa, sosnowa, brzoźowa i olszowa, we wszystkich rozmiarach i grubościach od 3 do 30 mm.

Płyty stolarskie listewkowe, płyty xylotektowe. Fornieri krajowe i zagraniczne

Kleje skórne, kostne i zimne. Najtańsze źródło zakupu — skład dykt i fornierów firmy

PIOTR BARAJ

Bydgoszcz, Zbożowy Rynek 7
Telefon 28-33. (6911B)

Sprzedam

urządzenie dentystyczne Bydgoszcz, M. Focha 19. 7462B

Ogłoszenie

Podaje się do wiadomości, że w dniu 1 listopada 1937 r. od godz. 12—20 uruchomione będą autobusy specjalne kursujące od Dworca PKP i od przejazdu kolejowego przy ul. Gdańskiej do Cmentarza i z powrotem. Cena za jednorazowy przejazd bez prawa przesiadania się na tramwaj wynosi 10 gr.

Zarząd Miejski w Bydgoszczy
Autobusy.

7521

FUTRO

Teraz jest najdogodniejszy czas na reperacje, przeróbki i inne roboty futrzane wszelkiego rodzaju. — Wielki wybór w prawdziwych i farbowanych lisach po najniższych cenach letnich.

Magazyn Futer **CYBULKA**

Gdańsk, Grosse Wollwebergasse 15, I. p.
telefon 26701. 7060

Fortepiany i Pianina SOMMERFELDA

można spotkać nie tylko w całej Europie, lecz nawet z drugiej strony oceanu. Jest to dowodem, że instrumenty te cieszą się zasłużonym uznaniem i powodzeniem.
Prosimy o żądanie katalogów jak również o zwiedzenie naszego składu. 5520

Fabryka Fortepianów i Pianin

B. SOMMERFELD

Bydgoszcz, ul. Śniadeckich 2.

Niniejszym podaje się do wiadomości, że dnia 4 listopada 1937 r. w Sądzie Grodzkim w Chełmży pokój nr. 9 odbędzie się

LICYTACJA NIERUCHOMOŚCI,

położonej w Chełmży przy ul. Szewskiej nr. 45, karta hipoteczna Chełmża 274, składającej się z 2-piętrowego domu mieszkalnego, murowanego (o 16 lokatorach) i dwóch budynków gospodarczych.
Cena wywoławcza zł 16.359,64.

Przystępujący do licytacji obowiązany jest złożyć rękojmię w kwocie zł. 2.191,15.
Część hipotek do objęcia na dogodnych warunkach.

Wszelkich informacji udziela (7398)
Komunalna Kasa Oszczędności Pow. Toruńskiego i Torunia.

PÓŁ DARMO!!

Z powodu kryzysu oddajemy 5 cennych książek tylko za zł. 3.85. Oto one: 1) Adwokat i doradca domowy. Wzory odwołań podatkowych, skarg sądowych, podań do władz i urzędów. Sprawy egzekucyjne, majątkowe, eksmisyjne, rolne, budowlane, spadkowe, wekslowe, kredytowe, wojskowe, małżeńskie. Wzory umów dzielnawych, ofert, podań o pracę i t. p. 2) Nowy sekretarz dla wszystkich. Wzory listów prywatnych, ofert, podań i t. p. 3) Lekarz domowy. Wielki zbiór recept i przepisów na różne choroby i dolegliwości. 4) Tania kuchnia na ciężkie czasy. Setki cennych przepisów. 5) Dr. Ostrowski: „Idealny środek zapobiegania ciąży”. Z ilustracjami. Nowe wydanie 1937 roku!! Cały komplet tylko zł 3.85. Płać się przy odbiorze. Adresujecie: Wydawnictwo „Perfectwatch” Dz. 208 Warszawa 1, ul. Marjańska 11—1. 7288

Maszyny do szycia

Pfaff

do użytku domowego, krawieckie oraz specjalne dla rzemiosła.

S. Enzlowicz

Rowery-Maszyny do szycia

Gdańsk

Telefon 28762. (7137Gd) Milchkanngasse 21

Wylączna sprzedaż na Pomorzu, w Poznańskim i Gdańsku.

Zyska spokój i pewność mienia

Kto zapłaci składkę za ubezpieczenie od ognia

do dnia **15 listopada**

gdyż wtenczas w razie pożaru

ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ WZAJEMNYCH

w POZNANIU

pośpieszy z rzetelnym wynagrodzeniem szkody

Oddziały: Poznań — Ostrów — Bydgoszcz — Toruń — Gdynia

TORUŃ
Najmódniejse
FUTRO

Kozłowska Szeroka

Farbowanie włosów
w kilkunastu odcieniach
poleca
B. SŁUPSKI
TORUŃ, BYDGOSKA 58
UWAGA!
Dotąd niebywałe, leżanki po 25.— zł. reklamowo — tanio różne meble.
Sprzedż Mebli
Toruń, Prosta 5.
4590

Łóżka metalowe
oraz leżanki, tapczany i materace poleca
Władysław Chrzastowski
„Materac”
Rynek Nowom. 1.
Telef. 2586. 7243

Abażurki
na groby z wkładką wzmocnioną — 5 groszy. Hurtownia **Jan Kapczyński**.
Toruń, Szeroka 35. 7131C

Centryfugi
rowery, maszyny do szycia oraz części zapasowe tanio zakupisz w Firmie
Jan Kozłowski
Toruń, Prosta 11.
7247

Złoto
stare kupuje E. Hoffmann, mistrz złotniczy, Toruń, Piekary 18. 7337

Toruńska pilnikarnia
naciną stopione pilniki każdego rodzaju, ceny przystępne. Hoffmann, mistrz pilnikarski, Toruń, Piekary 27, tel. 1638. 7308Ck

Zegarki
i biżuterię fachowo i tanio naprawia
Lech Jankowski
zegarmistrz i złotnik
Toruń, Małe Garbary 4/6
Kupuję stare złoto i srebro. 7332

Najstarsza
i pierwsza Polska Centrala Optyczna Franciszek Seidler Rynek Staromiejski 16 (obok poczty) tel. 1574. Dostawa dla kas chorych, klinik ocznych i dla wojska. 6957

1907—1937
Wytworny pan
zaopatruje się w artykuły męskie w znanej firmie
Leon Kuczyński
Toruń, Szeroka 37.
Telefon 1496.
Kapelusze Bielizna męsk. Krawaty Reklamowski Chusteczki Szale
Tower w najwyższ. gatunkach

Wszelkie prace malarskie
najnowsze wzory — gustownie, szybko i tanio wykonuje
Leon Nowacki, mistrz malarski
Toruń, Sienkiewicza 3
telefon 1724. 7393C

WYBÓR TANIÓ

G. HEYER
SZEROKA 6
tel. 1517 6678Ck

Komunalna Kasa Oszczędności miasta Torunia (w Ratuszu)
Obecny stan wkładów ca 4.000.000,— zł.
Ilość wydanych książeczek oszczędnościowych ca 15.000 sztuk.
Całkowite bezpieczeństwo wkładów gwarantuje poręczenie miasta
7457
Wkłady do kwoty 2.500,— zł. nie podlegają zajęciu
Tajemnica wkładów ustawowo zastrzeżona
Kasa udziela kredytów w różnej formie i na dogodnych warunkach.

ELEKTRIT-RADIO
Odbiorniki najwyższej klasy do nabycia w firmie
K. LEWANDOWSKI
Toruń, Szeroka 30, tel. 2055.
Na życzenie demonstracja bezpłatnie.

TRYKOTY SWETRY 0758
damskie, męskie i dziecięce
DUŻY WYBÓR
weten pończosznicych
P. SKŁADANOWSKI
Toruń, St. Rynek 24.
KREDYT NA ASYGNATY

Solidne Meble poleca
W. GRALEWSKI
ul. Prosta 21 6684
vis a vis ul. Wysokiej

Farbowanie
zrudziałych skunksów, opossów, cielaków, fok, tanio i akuratnie wykonuje znana pracownia kuśnierska Fr. Białkowski, Toruń, Kopernika 41. (6870C)

Specjalne ciastka 6956
Firmowe - Abisynki Babki w 5 gatunkach. Torty na zamówienia z gwarantowanych surowców
w Cukierni Popularnej
Toruń, Łazienna 28 tel. 25-84.
Ceny bezkonkurencyjne.

Skóry surowe
włosie i wosk, kupuje stale po cenach najwyższych
Z. Balcerowicz
Toruń, Żeglarska 21. 7331C

Szkoła tańców
Janiny Werny po powrocie z zagranicy wyucza szybko tańczyć. Ostatnie nowości na sezon karnawału. Kurs rozpoczynam 3 listopada. Toruń, Stary Rynek 16. 7475

Piànino
pierwszorzędne, sypialnia biała, zegar stojący, kołnierz biegunach, patefon sprzeda tanio. Toruń, Kopernika 7. m. 4. 7511

Chorzy
mamy skuteczne zioła lecznicze. Hurtownia Jan Kapczyński, Toruń, Szeroka 35. 7132C

MEBLE Bracia Teus TORUŃ, MOSTOWA 30

Radio nowe i okazyste. Specjalność! detektory z głośnikami na dogodnie spłaty poleca
ZAKŁAD MECHANICZNY K. Tułodziecki
Toruń, Małe Garbary 9, telefon 1702.

Piękna willa
z kilkumorgowym ogrodem, w ładnie położonym mieście powiatowym, niedaleko Torunia, tanio do sprzedania. Zgłoszenia do admin. „Dnia Pomorza” pod „K45”. 7374

DETEKTORY głośno grające tanio oraz wszelki radiosprzęt i okazjone aparaty lampowe poleca
„RADIOSKŁAD”
CHEŁMIŃSKA 15, tel. 1347
Specjalność: naprawa radiodiodoborników i ładowanie akumulatorów. 7439

Dziś
kiszki własnego wyrobu, prima flaki i kielbasy z kapustą. **Bar „Bałtyk”**
Toruń, Szeroka 6. 7496

30% oszczędności
opalu dają najnowsze aparaty oszczędnościowe. Instaluje Rożański, Toruń, Prosta 13 tel. 2182. 7512

Radio aparaty detektory, głośniki, aparaty, reparacje, tanio i na dogodnych warunkach poleca
Elektro Radio
Toruń, Piekary 22. 7081C

ECHO
radiodiodoborniki najnowszych typów. **E. SIWIEC**, Toruń, Żeglarska 31. 7383C

List
adresowany do wszystkich — to dobra książka z Księgarni Pomorskiej **Schulza**, Toruń, ul. Szczytna 3
Telefon 2786 C7186

Złoto stare i używane przedmioty ze złota kupuje
Cz. Lipczyński
Toruń, Król. Jadwigi 18, telef. 2510. 7246C

Dom
w centrum miasta, z lokalem handlowym, 4.000 zł. czynszu rocznic, wskutek podziału na sprzedaż. Toruń Żeglarska 10 7458

Cech zduński
uprasza Sz. Publiczność powierzać prace zduńskie tylko swoim członkom fachowcom. Wykonanie solidnie ceny przystępne.
Alten G. Piekary 27
Autenrieb Wł. św. Ducha 11
Cybulski A. Przew. Rzeźni 18
Fogler A. Jana Ojbrachta 16
Komorowski L. Żeglarska 6
Kowalski P. Rabińska 13.
Kosiedowski L. Kr. Jadwigi 9
Podgórski J. Łazienna 5
Sosnowski Br. St. Rynek 5
Wyczyński St. Szewska 7
Żołnierkiewicz K. Szosa Chelmińska 48
Kamiński F. Podgór. Piekarskiego 25
Kosiedowski J. Podgór. Piekarskiego 15 Ck7494

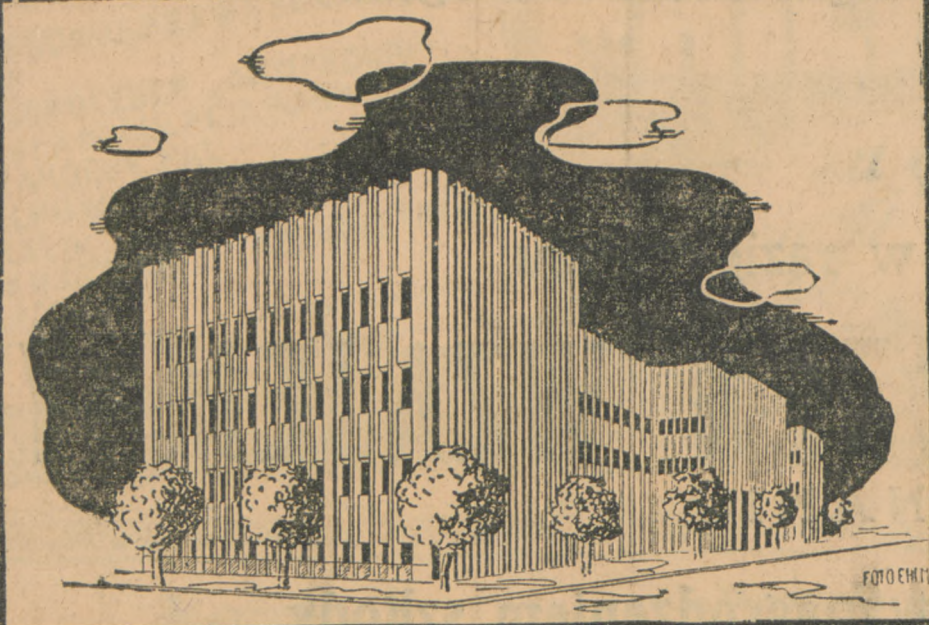
Kapelusze damskie
największy wybór najnowsze fasony najniższe ceny tylko
Żeglarska 20 (dwa okna wystawowe. 7513

Masażysta
pielęgniarski lat 27, szuka posady w szpitalu lub prywatnie. Oferty: „Dzień Pomorza”, Toruń. 7495

Skórki zajęcze
tchórze, lisy i podobne kupuje stale po cenach najwyższych
Z. Balcerowicz
Toruń, Żeglarska 21 7331C

Pozbawiony **W**szelkich **K**łopotów **K**to **O**szczędza.

Zabezpiecza starość
książeczka oszczędnościowa

**POMORSKIEJ WOJEWÓDZKIEJ
KOMUNALNEJ KASY OSZCZĘDNOŚCI**
w Toruniu

Przyjmuje wkłady oszczędnościowe wynajmuje tanio SCHÓWKI (SAFESY)

Niebywała okazja kupna własnego domu

Marzenie twego całego życia spełnione!
NA OSIEDLU B. G. K.

Przy wpłacie 10.000 zł. otrzymasz

własny dwupiętrowy dom

Pięć mieszkań 3, 2 i 1 pokojowych
z wszelkimi wygodami
przy urządzonej ulicy

woda — gaz — elektryczność — łazienki — ogródki

Dojazd tramwajem Nr 3

Informacje:

Bydgoska 33 **TORUŃ** Bydgoska 33

TARTAK „PIŁA”

Inż. Józef Chrzanowski

Telefon 16-11. 7484 Telefon 16-11.

PRZEDSIĘBIORSTWO ELEKTROTECHNICZNE A. KOSZARSKI

TORUŃ

MOST PAULIŃSKI 3 m. 2 — TELEFON 1707

WYKONUJE:

Telefoniczne urządzenia wewnętrzne (domofony)
instalacje automatycznych central telefonicznych
od 10 numerów wzwyż — w fabrykach, biurach,
składach, dworach i mieszkaniach prywatnych.
Ponadto skuteczna naprawa urządzeń domofonowych
oraz wykonuje wszelkie prace wchodzące w zakres
elektro- i radiotechniki.

PORADY TECHNICZNE I KOSZTORYSY BEZPŁATNIE. (7443)

Już rozpoczął się sezon PIWA ŚWIĘTOJAŃSKIEGO

z Browaru Okocim. Wylączna reprezentacja:

ALEKSANDER FREINING, TORUŃ
ulica Podmurna 58/60.

Telefon 13-34 7292 Telefon 13-34

ZAKŁAD BLACHARSKI istniejący 10 lat pod firmą

Cz. Łyczkowski

w Gdyni, ul. Witomińska 3, telef. 1724

wykonuje solidnie, fachowo pod gwarancją wszelkie roboty budowlano-blacharskie, papowe oraz smołowanie dachów jak również przyjmuje wszelkie naprawy i reperacje, wchodzące w zakres przedsiębiorstwa. Żądać bezpłatnych kosztorysów. 6863

W wielkim wyborze,
po najniższych cenach
polecamy: 7195

porcelany
„**MIEŁÓW**”
oraz nierdzewne
noże i widełki

G. HEYER

Telefon 15-17. TORUŃ Szeroka 6'

Browning

„PIORUN”

ściśle w/g rysunku z bezpiecznikiem!
Sensacyjna nowość 1937!!
Fason belgijski! Typ 6-cio m/m! Repetuje się przed każdym strzałem i automatycznie wyrzuca łuskę! Buk ogłuszający! Idealna obrona przed napadem! Wykonanie luksusowe! Lufa pięknie oksydowana, rękojeść kryta lśniącym bakelitem! Waga 339 gr., długi 10 cm., szer. 7 cm. Gwarancja fabryczna na pięć lat! Cena tykoż. 8,95. 2 sztukiż. 13,50. Sętka naboju systemu „Flobert” z. 3,65. Płaci się przy odbiorze

Przedst. „PERFECTWATCH” Wydz. 203

Warszawa I. ul. Mariańska 11-1

UWAGA: Wyszczegółajcie się taniej tandety, polecanej przez pokątnych sprzedawców! Żądajcie wszędzie w sklepach tylko automatów „PIORUN” z bezpiecznikiem! 7284

Dziennik Nowości

plaszcz damskie
„ męskie
„ szkolne

w artykułach męskich

oraz zwiedzenie wystawy sklepowej w niedzielę i święto

poleca

Zygmunt ORCHOLSKI

74-7 Szeroka 22, obok Pomorzanki.

Największe 4952 na Pomorzu

stałe targi

na używane samochody

Jedyna okazja nabycia za bezcen dobrego wozu

Auto-centrala

Grudziądz, ul. Marsz. Focha 22.

OLEJARNIA I RAFINERIA FRANCISZEK WOYTON

Toruń, ul. Grudziądzka 15, tel.: 2045 i 1227

Kupujemy:

rzepak, rzepik, lniane siemię, konopie, słonecznik, boby sojowe.

Sprzedajemy:

śrutę, jako najlepszą paszę, rzepakowy, lniany, sojowy, konopny, słonecznikowy, palmowy, kokosowy i mączkę mięsną. 6340

OGŁOSZENIA:

wiersz milimetrowy na stronie 1-tamowej . . . . . 0,20 zł
w tekście na pierwszej stronie . . . . . 1,00 zł
w tekście na drugiej i trzeciej stronie . . . . . 0,80 zł
w tekście na dalszych stronach . . . . . 0,50 zł
Drobne za słowo 15 gr. Pierwsze słowo i wyrazy tłustym drukiem liczymy podwójnie.
Za ogłoszenia sądowe i urzędowe w drobnym składzie 25 proc. drożej.

Dla poszukujących pracy i nekrologi 25 proc. niższe.
Komunikaty 60 gr za wiersz.
Za ogłoszenia skomplikowane i z zastrzeż. miejsca 20 procent nadwyżki. W W. M. Gdańsku cennik ogłoszeniowy jest identyczny z cennikiem dla Polski, z tem jednak, że rachunki mogą być regulowane w guidenach gdańskich na podstawie rotowań Gieldy Gdańskiej z dnia poprzedzającego dzień wpłaty.

ABONAMENT MIESIĘCZNY WYNOŚI:

W ekspedycji miejscowych agencji . . . . . 2,00 zł
Z odnośnikiem do domu . . . . . 2,20 zł
Przez pocztę z odnośnikiem do domu . . . . . 2,40 zł
Pod opaską . . . . . 4,50 zł
W Gdańsku przez pocztę . . . . . 2,32 gd; przez gońca . . . . . 2,00 gd
W Gdańsku z odbieraniem w administracji wprost . . . . . 1,75 gd
Za granicą . . . . . 4,00 zł
W razie wypadków spowodowanych siłą wyższą (np. przeszkody w zakładzie, strajki) Administracja nie odpowiada za niedostarczenie pisma.

Redaktor odpowiedzialny:

WACŁAW WYTYK, Toruń, ul. Bydgoska 56.

UWAGI:

Ogłoszenia drobne przyjmujemy wyłącznie za gotówkę. Najmniejsze ogłoszenie drobne liczymy za 10 słów. Ogłoszenia drobne przyjmujemy jedynie do 60 słów, powyżej — liczymy według rozmiaru. Zastrzeżeń miejsca dla ogłoszeń drobnych nie przyjmujemy, dla innych tylko wówczas, gdy za takie zastrzeżenie zostanie zapłacona przewidziana w cenniku 20 proc. nadwyżka. Omyłki, które zasadniczo nie zmieniają treści ogłoszenia, nie upoważniają do żądania zwrotu gotówki, ani też nie zobowiązują Administracji do bezpłatnego powtórzenia ogłoszenia. Uzasadnione reklamacje będą uwzględniane o ile zostaną wniesione do dni 8-miu od daty ukazania się ogłoszenia, lub od daty otrzymania rachunku. Przy ugodowym ściąganiu należności rabat upada. Za terminowy druk i przepisane miejsce ogłoszenia Administracja nie odpowiada. Członkami Pomorskiej Drukarni Rolniczej S. A. w Toruniu.

Redaktor odpowiedzialny za sprawy W. M. Gdańska: Wilhelm Grimsman, Gdańsk, Kassubischer Markt 21, I. p. — Redaktor odpowiedzialny na Bydgoszcz: Józef Krętowicz, Bydgoszcz, ul. Dworcowa 25 I. piętro, redaktor odpowiada. na Gdynię: Wiktor Mleunikow, Gdynia, ul. Min. Kwiatkowskiego, gmach „Fagedu”. — Redaktor odpowiedzialny na Grudziądz: Franciszek Myśliński, Grudziądz, Plac 23 Stycznia 10, I. — Redaktor odpow. na Toruń: Alojzy Kuzio, Toruń, Kościuszki nr. 1. Wydawca: Spółdzielnia Wydawnicza „Gryf” z odp. udziałami w Toruniu. Za ogłoszenia odpowiada Administracja.